

II
DOKUMENTI NEMAČKIH OKUPATORA
I KOLABORACIONISTA

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 2. BATALJONA SLOVENAČKIH
DOMOBRANACA OD 22. OKTOBRA 1944. O BORBAMA NA
PODRUČJU SUHE KRAJINE¹

II bataljon
Pov. 476
22. 10. 1944.

Izveštaj o akciji
16 — 21. 10. 1944.

I) Podaci o neprijatelju.

Izviđanjem iz vazduha ustanovljeno je da se neprijatelj nalazi kod Sv. Katarine, k. 406, Brezovi Dol, Smuka, Lašče, Stavča Vas i Dvor.

II) Zadatak.

U okviru čitavog poduhvata bataljon se iz Rakeka do Grosuplja prevozi oklopnim vozom i noću 17. 10. kreće u pravcu Ambrusa a zatim nastupa na teritoriju posednutu od neprijatelja u pravcima Ambrus — Goli vrh — Građene i Ambrus — Višnje — Sela.²

III) Vlastite snage.

17. četa	80
47. četa	109
48. četa	102
2. teška četa	83

Svega 374

Bila su dodeljna 3 radio-telegrafista — Nemca.

¹ Original (pisan na mašini) u AIZDG, AFK, f. 280/IV.

² Sada: Sela pri Hinjah.

IV) Izvršenje.

Bataljon se dana 16. 10. u 14.00 časova prevezao oklopnim vozom u Grosuplje, odakle je produžio peške u pravcu Plešivice,³ gde je imao noćni odmor.

Dana 17. 10. u 03.00 časa krenuo je preko Luča — Vide-ma⁴ — Podbukovja i Laza⁵ u pravcu Malog Korinja, gde je stigao u 09.00 časova i napadom iznenadio VIII brigadu na Velikom Korinju i Boljevskom brdu [trig.] 691. Borba je vođena do podne/¹ Partizani su ostavili 80 izbrojanih mrtvih i veliki plen. Zarobljena su 3 Italijana. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza (jedan bez postolja), 2 puškomitraljeza, 1 automat, 1 protivienkovska puška i 3 mule. Vlastiti gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

Neprijatelj se povukao u pravcu zapada i jugozapada, a bio je gonjen u pravcu Mačkovog vrha.

U toku noći 17/18. 10. bataljon je ostao na položajima Veliki i Mali Korinj, k. 728. U toku noći bataljon je sa juga tri puta napadnut od partizana. Napadi su odbijeni i neprijatelj je ostavio 23 poginula.

Pošto su se, prema izjavi zarobljenika, kod Zvirča i Tisoveca nalazile jake neprijateljeve snage, bataljon je dana 18. 10. u 06.00 časova krenuo u pravcu Zvirče — Tisovec pročešljavajući teren na širokom frontu. U Žvirčama je stanovništvo izjavilo da su se neprijateljeve snage (tj. VII⁷ i ostaci VIII brigade) povukle u pravcu Višnje. Bataljon je krenuo za njima ali nije nigde došao u dodir s neprijateljem. Kako se čula jaka borbena buka kod borbene grupe »Šmic« (Schmitz) kod Ratja i Prevola,⁸ bataljon je krenuo u tom pravcu te se dana 18. 10. uveče kod Hinja priključio borbenoj grupi »Šmic«.

Sledećeg dana, 19. 10, bataljon je izvršio napad na Lopatu, k. 442, i posle kraće borbe potisnuo jedan bataljon IX brigade u pravcu Lipja. Tom prilikom neprijatelj je ostavio 4 poginula. Iz ovog napada nedostaje 1 konjovodac iz teške čete sa jednom mulom, koji se navodno priključio borbenoj grupi »Šmic«.

Dana 20. 10. ujutro bataljon je krenuo u pravcu kota 442, k. 406 — St[ara] gora. Uzvišenje Stare gore bilo je posle kraće borbe zauzeto a III bat. IX brigade nateran u bekstvo u pravcu Podgozda. Tom prilikom neprijatelj je ostavio 6 poginulih (izbrojano) i 4 zarobljenika.

¹ Sada: Plešivica pri Žalni.

⁴ Sada: Krka.

⁵ Sada: Laze nad Krko.

¹ O toj borbi 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik« vidi tom VI, knj. 16, dok. br. 121, objašnjenje 4.

⁷ Tu se nije nalazila 7. već 9. brigada.

⁸ Potpunije o ovim borbama vidi tom VI, knj. 16, dok. br. 121.

Pošto se čulo snažno borbeno dejstvo u pravcu Visejeca i Brezovog Dola, bataljon je glavnim snagama skrenuo u pravcu Stara gora — k. 503 — k. 516 — k. 512 — k. 523 — Sv. Katarina — Plešivica — Goli vrh — [k.] 466. Jedna četa bila je upućena napred u pravcu Stavča Vas — Stranska Vas⁹ — Ižudganja Vas — Goli vrh. U Stranskoj Vasi i u Budganjoj Vasi četa je naišla na ostatke razbijene Cankarjeve brigade¹⁰ i naterala ih u pravcu Golog vrha. Sv. Katarina, k. 523, koja je bila posednuta od jednog bataljona VDV¹¹ i jednog bataljona VIII brigade, posle oštrog napada bila je zauzeta. Tom prilikom neprijatelj je ostavio 12 poginulih (izbrojano) a iz partizanskog zarobljeništva oslobođena su 4 nemačka vojnika. Zaplenjeno je: protivtenkovski ručni bacač, jedan konj i dve mule. Neprijatelj je bio gonjen u pravcu Golog vrha.¹²

Kako do 20.00 časova nije bilo nikakve veze sa komandnim mestom, bataljon je uveče krenuo u pravcu sela Klečeta — Šmihel,¹³ gde je do 02.00 časa bio izgrađen most preko Krke. Pošto je prešao reku, bataljon je dana 21. 10. krenuo glavnim drumom Poljane¹⁴ — Zagradec — Krška Vas — Luče za Grosuplje, gde se u 09.30 časova ukrcao na voz i vratio u Rakek,, gde je stigao u 14.00 časova.

V) *Neprijateljevi gubici.*

mrtvi, izbrojani:	125
zarobljenih	13

VI) *Vlastiti gubici.*

1 mrtav
3 ranjena
1 vojnik i jedna mula nestali.

Primedba. — Prilikom napada na Korinj i Sv. Katarinu kao i prilikom noćnog marša od Sv. Katarine u selo Klečeta izgubljene su 21 kapa i tri vojničke torbice. Borbena grupa »Šmic« ukrala je 47. četi automat.

VII) *Plen*

2 mitraljeza (jedan bez postolja), dva puškomitraljeza, jedan protivtenkovski ručni bacač, jedan automat, jedna protivtenkovska puška, četiri mule i jedan konj.

⁹ Sada: Stranska Vas pri Žužemberku.

¹⁰ Toga dana 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« nije se tu nalazila već u širem rejonu Dobrnica (vidi dok. br. 9).

¹¹ Vojske državne varnosti (Vojske državne bezbednosti)

¹² O borbama jedinica 7. korpusa NOVJ 19. i 20. oktobra 1944. \ idi dok. br. 53.

¹³ Sada: Šmihel pri žužemberku.

¹⁴ Sada: Poljane pri žužemberku.

VIII) *Utrošak municije*

za puške	2.065
za automate.	5.246
za puškomitraljeze.	4.800
za mitraljeze.	4.020
mina za laki minobacač 45 mm	75
mina lakih za minobacač 81 mm	160
mina teških za minobacač 81 mm	14
ručnih bombi, it	62
raketa — belih	38
raketa — crvenih	46
raketa — zelenih	17

Komandant, kapetan:
Rupnik Vuk

BR. 121

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKE STANICE GORENJA VAS OD 22. OKTOBRA 1944. O NAPADU 31. NO DIVIZIJE NA POLJANE I O PRUŽANJU POMOČI NAPADNUTOJ POSADI¹

Gorenja Vas, 22. oktobar 1944.

Vojnoj pošti broj 42611.

Predmet: Izviđanje patrolama u pravcu Poljana.²

- 1) *Situacija:* Banditi su 21. 10. 1944. u zoru izvršili napad na Zandarm. stanicu Poljane.³ Može se smatrati da su banditi u rejonu Gorenja Vas — Poljane postavili svoja osiguranja.
- 2) *Namera:* Izviđanje jednom jakom patrolom u pravcu Poljana, i, ako je moguće, deblokiranje stanice.

¹ Kopija oriainala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, f. 6/III.

² Sada: Poljane nad Škofjo Loko.

³ Napad na žandarmerijsku stanicu Poljane nad Skofjo Loko izvršio je 1. bataljon 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren«, ojačan jednom četom 2. bataljona (vidi dok. br. 24).

3) *Snage:* Zandarmerijska stanica Gorenja Vas, komandir majster Kutnig⁴ 1/8
 Carinska granična zaštita, komandir carinski sekr. Kepi"⁵ 1/30
 Pomoćni dobrovoljci Zaštitne policije" Gorenja Vas /20

Ukupne snage 2/58

Snage su pod mojom komandom.

4) *Početak i izvršenje:* 21. 10. 1944. u 7 časova.

Sve snage su zajedno maršovale preko Dobrave — Žabje Vasi, otprilike 150 m južno od Sore. Prilikom nastupanja ispred same Žabje Vasi, na visovima oko 300 m severno od Sore, primećeni su položaji bandita.⁷ Na ove položaje mi smo otvorili vatru iz puškomitraljeza i teškog minobacača. Jedan deo bandita je pobjegao dalje ka severu u šumu, a drugi deo je puškomitraljezom odgovorio na našu vatru. Zand, snage i jedna grupa Carinske granične zaštite istim pravcem nastupanja su prešle na sledeći vis, a drugi su nas za to vreme štitili vatrom. Polazeći odavde moralo se ponovo preći preko jedne duboke doline. Polovina ljudstva sa teškim minobacačem ostavljena je ipak pozadi. Prilikom prelaska preko te doline nas 30 ljudi su osmotrili banditi sa svoga pomenutog položaja i otvorili žestoku vatru iz puškomitraljeza. Zatim smo nastupali do visa oko 500 m južno od Poljana, koji smo dostigli oko 11,30 časova. Odatle smo videli da su banditi jakim snagama poseli Poljane i okolne visove. Otvorili smo vatru na bandite osmotrene na zapadnoj ivici Poljana, na koju su ovi odgovorili iako ne tako jako.

Ostali smo na visu do 14 časova i mogli smo da primetimo da je krov žand. stanice na više mesta oštećen eksplozijama minobacačkih mina. Pošlo sa snagama koje su mi stajale na raspolaganju nisam mogao prodreti ka Poljanama, jer bismo u tom slučaju sigurno bili uništeni do poslednjeg čoveka, povukli smo se istim putem najpre do Dobrave. Pri tome je na nas sa visova severno od Sore stalno otvarana vatra iz teških minobacača.

Sa visova severno od Gorenje Vasi iznenada je otvorena žestoka vatra iz pušaka i puškomitraljeza na čelo patrola na putu Dobrava — Gorenja Vas. Naša patrola, kao i carinsko upo-

⁴ U dokumentu je napisao: Kuttinig.

⁵ U dokumentu je napisano: Köppl.

⁶ Odnosi se na pripadnike Gorenjskog domobranstva.

⁷ Na ovim položajima nalazila se jedna četa 2. bataljona 7. slovenačke NOU brigade »France Prešeren« (vidi dok. br. 24).

rište Gorenja Vas, odgovorili su na vatru. Tek posle 30 minuta mogli smo da nastavimo pokret.

5) *Završetak*: 21. 10. 1944. u 17 časova.

6) *Rezultat*: Gubitaka nismo imali. Gubici neprijatelja nisu poznati.

7. i 8. Naročitih iskustava i skica nema.

BR. 122

RATNI DNEVNIK PUKA »TREK« OD 21. DO 25. OKTOBRA 1944. O DEJSTVU PROTIV JEDINICA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE¹

—

21. 10. 44.

5,30 Od 2. batalj.: U 5,10 čas. borbena buka kod levog krila trupa za zaprečavanje. Verovatno nisu banditi. Naše odeljenje iz puka na maršu? U 5,20 čas. prestala. Da li u iskazima zarobljenika ima nečeg važnog za 2. bataljon?

6,28 Od Borb. grupe Lehner: Oko 5,00 čas. na zasedu 7. četa 14. SS pol. puka na k. 481 (sev. od Gračiča) izvršila napad jača banditska jedinica (oko 1 batalj., takođe i žene). Jedinica je raspršena i rasturila se ka jugoistoku i severu. Broj poginulih nije se mogao utvrditi. Plen: 3 puške, hrana i torba s kurirskom poštom za 14. diviziju. Na drugom sektoru Borb. grupe nije osmotren neprijatelj. Kurirska torba upućena k-dnom mestu.

7,12 Od 2. batalj.: 7. četa krenula ka severoistoku.

8,08 Od 2. batalj.: 7. četa angažovana protiv bandita kod Sv. Martina i Zlakove. 6. četa zauzela Korošku Vas i zaprečava ka severu. 5. četa preko Vrbnika zauzela Božje.

¹ Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 205/V.

² Deo dnevnika za period od 28. septembra do 20. oktobra 1944. objavljen je u tom VI, knjiga 16, dok. br. 149.

- 8,10 Drugom bataljonu: 500 bandita povlači se od k. 690, juž. od Sv. Kunigunde³ ka zapadu i jugozapadu. Izvršiti napad.
- 9,25 Od 2. batalj.: Po naređenju od 8,10 čas. već postupljeno. 6. četa napada.
- 9,55 Drugom bataljonu: U 10,30 Druga četa nastupa putem Vitanje — Stranice od k. 552 ka severu za Skomarje da izvrši zaprečavanje ka zapadu i da, pri dodiru s neprijateljem, ovoga napadne.
- 10,20 Od 2. batalj.: 5. četa u 10,20 čas. takode uspostavila dodir s neprijateljem.
- 11,01 Od 2. batalj.: Majur ispod Bogine.
- 11,35 Od 2. batalj.: Predlažem nastupanje s juga ka severu, na prostor Oplotnica — Zlakova — Sv. Martin — Bučer.⁴
famo verovatno ima mnogo raspršenih. Izdvojene male rezerve. Angažovani svi delovi bataljona. 5. četa 800 m sev. od Vrbnika, 6. četa potok Boharina — Bučer, 7. četa preko Loške Gore ka severozapadu. Pion. četa kod Pušnika.⁵ Delovi od k. 852 ka jugu. Dosad 12 zarobljenih, zaplenjena 1 protivtenkovska puška.
- 12,30 Od 2. batalj.: 21,10. broj zarobljenih narastao na 28, plen na 2 protivtenkov. puške i 1 pušku.
- 12,50 Od Baterije teš. polj. haub.: oko 100—150 bandita u Kumeru, pravac kretanja: severozapad.
- 12,58 Drugom bataljonu: Oko 100—150 bandita u Kumeru, pravac kretanja: severozapad.
- 13,35 Od 2. batalj.: Okruglo 30 zarobljenika odvesti što je moguće pre. Mesto kao juče.⁶ Pri tom po mogućstvu poneti i dotur.
- 13,45 Od Pelikana poruč. Paumgartneru: Sa Pol. postoji dobra radio-veza. Sledi radiogram.
- 13,50 Od žand. stanice Zreče: Zand. stan. Zreče u 11,30 čas. izveštava o 400 bandita na maršu od Boharine, 40 mm severozap. od crkve u Zrečama. Opšti pravac ka jugu.

» Sada: Gorenje pri Zrečah. Na karti 1:100.000: Sv. Jungert.

⁴ Posed, 2 km zapadno od Zlakove.

⁵ Posed, 7 km severozapadno od Oplotnice.

⁶ Zarobljenici su upućivani u Vuhred ili Marenberg (sada: Radije ob Dravi), odakle su transportovani za Maribor (vidi tom VI, knjiga 16, dok. br. 149).

- Marš-ruta nepoznata. Snage Vermanšafta treba da se nalaze na oko 2 km severozap. od Zreča. Stanica je radi boljeg obaveštavanja uputila patrolu od 2 žandarma.
- 14,30 Od Bater. teš. polj. haub.: 1) U rejonu osmatranja nema borbene buke, neprijatelj nije primećen. 2) Naše zaprečno obezbeđenje postavljeno jugozap. od Skomarja. 3) Sa artilj. osmatračem kod 1. batalj. »Trek« još nije uspostavljena veza.
- 14,50 Od Pol. batalj. Slovenske Konjice: Od Prihove na put Slovenske Konjice — Slovenska Bistrica otvorena vatra.
- 16,14 Od 2. batalj.: Poslat pismeni izveštaj za puk.
- 16,15 Od Bater. teških polj. haub.: 1) Više mitraljeskih rafala u rejonu Rovton — Verdnik.⁷ 2) Inače ništa nije osmotreno.
- 16,17 Od Borb. grupe Hofinger: Greben Planinke dostignut bez dodira s neprijateljem. Molim za dalja, naređenja. Sa 3. batalj. nemam vezu.
- 17,13 Drugom bataljonu: Berndl još danas sa dve čete dostiže Skomarje i Resnik' i zaprečava ovu liniju.
- 17,41 Borb. grupi Hofinger: Danas na prostoru Sv. Kuni-gunde potpuno raspršena tri neprijateljska bataljona. Veliki gubici neprijatelja, 60 zarobljenih. Raspršeni će bežati verovatno preko Rogle ka Peseku i Komisiji.⁸
- 18,17 Borb. grupi Hofinger: Izvestite gde se nalazite i gde vam je k-dno mesto; dostaviti brojno stanje ljudstva i konja.
- 18,50 Od šturmbanfirera Loca: Banditi poseli seoske kuće ist. od Lukanje i juž. od Velikog vrha. Podeljeni su u male grupe. U uniformama Vermanšafta. Dejstvovano na njih vatrom. Molim da izveštaj prosledite k-dantu. Bande zaposele sve kuće.⁹ Osim ovoga, na području Velikog vrha nije ništa osmotreno.
- 19,15 Drugom bataljonu: U noći postavili zasede radi hvatanja raspršenih. Ostatak da se odmara. Zapovest za 22. 10. sledi. Čestitamo na uspehu. Priznanje bataljonu.
- 19,31 Borb. grupi Hofinger: Pokušajte da s najviše tačke levoga krila uspostavite vezu sa 3. bataljonom.

⁷ Rovton i Verdnik su posedi istočno od Skomarja.

⁸ Prevoj između Ostruščice i Skrivenog hribera.

⁹ U tom rejonu se nalazila 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« (vidi dok. br. 88).

- 18,15 Od šturmbantirera Loca preko Podof. škole Voj. okruga: U niskom letu izvršeno izviđanje prostora Veliki vrh — Mrzli studenec, nisu osmotrene banditske jedinice. Seoske kuće ist. od Lukanje i juž. od Velikog vrha posele manje grupe bandita. Dejstvovano vatrom. Sumnjam da su banditi podeljeni na manje grupe na jugoistočnom obronku Pohorja.
 Ōd žand. stanice Zreče: 400 bandita prošlo u pravcu Skomarja.
- 19,45 Od star. vodnika Mandla: Sve komore došle i smestile se. Stab se još nalazi u građanskoj školi.
- 19,25 Od Borb. grupe Hofinger: Komandno mesto: Sv. Lovrenc na Pohorju.¹⁰ Nema dodira s neprijateljem. Brojno stanje: ofic. 10, podof. 47, vojnika 403, konja 104.
- 21,58 Borb. grupi Hofinger: Situacija kod neprijatelja kao u radiogramu od 17,41 časova. Prema izviđanju iz vazduha, majure jugozap. od Velikog vrha, od Jarca do Kaponhofa, poseo neprijatelj.
- 22,27 Drugom bataljonu: 22. 10. ponovo pročešljavanje s linije Stravs¹¹ — Kumer ka istoku. Desna granica Bučer — Oplotnica. Leva granica Kumer — k. 1091 — Božje, i to tako da se uveče izbije na liniju Oplotnica — Sv. Miklavž.
- 22,47 Drugom bataljonu: Pion. četni i Vod lovaca tenkova 22. 10. izdvojiti iz sastava i uputiti u Slovenske Kojnice.
 Širokim frontom pročešljati liniju grebena Zlakova — Gračić — k. 425.
 22. 10. 44.
- 2,21 Borb. grupi Hofinger: Zapovest za 21. 10. pogrešno ste razumeli. Vitanjska bajta, k. 1481, nalazi se na Rogli.
- 0,12 Potporučniku Viteu, potpor. Hojasu i starijem vodniku Varošicu (Waroschitz): 1) 22. 10. 44. u 6,00 čas. potpor. Vite vodi ka Sv. Lovrencu na Pohorju jedno motorizovano izviđačko odeljenje. 2) Za ovo borb. grupa daje kamion, sanit. četa sanit. kola itd.
- 0,29 Borb. grupi Berndl: 22. 10. pročešljavanje rejona sa sledećim granicama: ka istoku k. 964 — dolinom potoka do Štravs. Ka severu k. 964, Kolnik — potok Ločnik, ka zapadu Glažutska planina, k. 1287 — St.

¹⁰ Sada: Lovrenc na Pohorju.

¹¹ Posed u dolini potoka Dravinje, 1,5 km jugoistočno od Skomarja. Na karti 1:100.000 nije obeležen.

- Vid. U potoku Ločniku, naročito u malim dolinama pritoka, sumnja se da ima čvrstih bunkera. Stalno izveštavati o rezultatu. Posle izvršenog zadatka 7. četu 14. puka i Alarmni vod 2. batalj. uputiti u Slovenske Konjice. Protivtenkov. četa večeras kreće za Vitanje.
- 0,54 Borb. grupi Hofinger: 22. 10. u svanuće krenuti s linije Lovrenška jezera — Globača. 1) Odsek s jakim desnim krilom preko linije grebena, desnim krilom preko Pe-seka do Rogle. 2) Odsek preko Jurga iz Mrzlog studenca i sa ..¹⁵
- 2,06 Od 2. batalj.: Dotur akumulatora ...
- 6,10 Trećem bataljonu preko potpor. Vitea: Borbena zapo-vest. Od ranog jutra 21. 10. ojač. 2. batalj. vodio borbu s jakim banditskim snagama (Šercer i Kozjanski) u rejonu Sv. Kunigunde. Bande su potpuno raspršene i pretrpele su teške krvave gubitke. Osim toga, zarobljeno je 75 ustanika i zadobijeno mnogo plena.¹³ Prvi batalj. je 22. 10. angažovan od Planinke preko Mrzlog studenca na grupu majura juž. od Velikog vrha... Ukida se potčinjenost 3. batalj. komandi 1. bataljona. Ojačani 3. batalj. 22. 10. nastupa s linije Cinžat — Globokar jakim levim krilom ka jugu ...
- 7,00 Od osmatračnice Baterije teš. polj. haub.: 1) Ostatak noći protekao mirno. 2) Tačka Golek posednuta od 6,30 časova. Neprijatelj nije osmotren. 3) Sa artilj. osmatračem kod 1. batalj. još nije uspostavljena veza.
- 8,29 Od 2. batalj.: S čime dolazi radista Pešel (Pöschel)...
- 8,30 Pozadinskom odeljenju u Celju: K-dno mesto 22. 10. u Slovenskim Konjicama, a 23. 10. verovatno u Sloven-skoj Bistrici.
- 9,15 Bater. teš. haub. izveštava: 7. četa 14. SS pol. puka u 8,20 čas. javlja da u Romama nema neprijatelja ...
- 9,55 Od Borb. grupe Berndl: Noć protekla mirno .. .
- 10,14 Od Borb. grupe Hofinger: Zarobljenik izjavljuje da je 13. brig. 21. 10. ujutru otišla iz Lokanje ka severu.¹⁴ Brigada se prikuplja u Skrbotu.

¹⁵ Te i sledeće tačke postoje u originalu.

¹³ Tu borbu su vodili 1. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer« i bataljon Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

¹⁴ Podatak nije tačan. Tada se 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračić« nalazila na području Sela, zapadno od Slovenj Gradeča (vidi dok. br. 25).

- 12,02 Prvom bataljonu: 2. batalj. je dobio zapovest da danas izbije na liniju grebena kod stare strugare do k. 1197 i, odatle istočno, na liniju Rafolt — Žigert ...
- 12,15 Od Borb. grupe Berndl: U 12,15 čas. svuda mirno, 300 m jugoist. od k. 1287. Dostignuta dolina potoka 200 m juž. od Kalnika. Nema dodira s neprijateljem.
- i 2,30 Kapet. Kelcu: Minobacačka bater. odmah da krene za Slovensku Bistricu. Tamo da se razmesti i da pripremi smeštajne prostorije za Bateriju teš. polj. haub. Baterija teška polj. haub. u 17,00 čas. polazi za Slovensku Bistricu. Štab borb. grupe je obavestio 1. batalj. da će artiljer. podrška trajati samo do 17,00 časova. Osmatrači će sa osmatračnica krenuti za Slovensku Bistricu. Kapet. Kelc će danas otići u Slovensku Bistricu i izvideti sve mogućnosti za akciju Baterije teš. polj. haub. i Minobacačke baterije u rejonu Šmartno na Pohorju. Snage za obezbeđenje zahtevati od 1. čete Podof. škole Voj. okruga. O rezultatu izvestiti telefonom.
- 13,50 Od Bater. teš. polj. haub.: Nema borbene buke. Nema osmatranja, preglednost samo 50 m ...
- 15,05 Od majora Sela: Prvi batalj. Kolm (Cholm) se vratio.
- 14,37 Borb. gr. Hofinger: Bater. teš. polj. haub. od 17,00 čas. menja položaj.
- 14,54 Borb. gr. Hofinger: Radisti H. Bfajleru 7 dana, plus 2 dana vanrednog odsustva zbog potpuno porušene kuće prilikom bombardovanja.
- 15,15 Drugi izviđač, batalj.: 22. 10. u 9,00 čas. 2 jaka izviđačka odeljenja na Kalobu,¹⁵ k. 1128, i Kopi, k. 1411, oba angažovana ist. od Urške gore, k. 1696 ...
- 15,50 Komandiru komore Voda lovaca tenkova: Po dolasku komora se vraća jedinici i uz to priprema stanove pred ...
- 16,23 Borb. grupi Hofinger: U 16,20 čas. dostignut naređeni rejon. K-dno mesto batalj. i 2. čete: Jare ...
- 17,50 Od 2. batalj.: 2. batalj. u 17,30 čas. dostigao naređeni rejon. Može se dobiti telefonom Oplotnica 4 ...
- 18,14 Kapet. Kelc sa Hojasom stigao na naređeno mesto. Sve je pripremljeno za 23. 10. Nije potrebno nikakvo osiguranje ...
- 18,20 Od Borb. gr. Hofinger: Gde se nalaze 2. i 3. bataljon?
- 19,18 Borb. grupi Hofinger: Odmah izvestiti o situaciji i mestu.

¹⁵ Na karti 1:100.000 označen samo kao k. 1128.

- 19,55 Podof. škola Voj. okruga: Od 18,50 vatreni prepad na Vuzenicu sa svih strana.
- 20,09 Prvom bataljonu: 3. batalj. verovatno dostigao liniju navedenu u ovome dnevniku danas u 12,00 časova. Drugi batalj. u rejonu Oplotnica — Sv. Miklavž.¹⁶ Zapovest za 23. 10. sledi.
- 20,15 Od Borb. gr. Hofinger: Prema tragovima i iskazima stanovništva, pokreti neprijatelja su sledeći: 22. 10. Lukanja, u 7,30 čas. 20 bandita s kolima brašna na putu ka severozap., prema Jarcu, u 7,00 čas. 20 bandita ka jugu ...
- 2,044 Prvom bataljonu: Uspostavite vezu sa 3. bataljonom na ...
- 20,54 Prvom bataljonu: Jača banditska grupa verovatno u rejonu Vešnik — Skrbot¹⁷ ...
- 21,09 Prvom bataljonu: 3. bataljon ima zadatak da 23. 10. bez saznavanja bližih podataka o situaciji kod neprijatelja, izvrši pročešljavanje. Desna granica Rafolt — Šmartno na Pohorju ...
- 21,20 Od 2. dopunskog izviđač. batalj.: Dva jaka izviđačka odeljenja upućena na Kalob, k. 1128, i Kopu, k. 1411, na Urškoj gori, sa zadatkom: izviđanje i utvrđivanje boravka 13. brig. ...
- 21,34 Prvom bataljonu: 1. bataljon će 23. 10. pročešljati rejon juž. i ist. od Velikog vrha do linije Šmartno na Pohorju — Laznik¹⁸ ...
- 21,38 Prvom bataljonu: Bater. teških polj. haub.: 23. 10. na položaju kod Smartna na Pohorju. Posle izvršenog zadatka 1. batalj. se razmešta u Klopčama i u Zgornjoj t Spodnjoj Polskavi. Tamo je i komora.
23. 10. 44.
- 8,00 K-diru komore 2. batalj. i brdske bater.: Komora će 23. 10. do 15,00 čas. putem Slovenske Konjice — Maribor doći Preloge i u rejonu Tepanje — Vrhole pripremiti stanove za bataljon. Računati da će batalj. doći 23. 10. uveče. Za obezbeđenje za vreme ...

" Crkva, 2 km severozapadno od Oplotnice. Na karti 1:100.000 obeležena kao k. 676.

¹⁷ Posed južno od Beznikovog vrha (kota 1022), 4 km severno od Smartna na Pohorju. Na karti 1:100.000 nije označen.

¹⁸ Na karti 1:100.000 nije označen. To je grupa kuća, 2 km severozapadno od Smartna na Pohorju.

- 9,30 Od kapet. Kelca, Šmartno na Pohorju: Slaba borbena buka iz pravca severoistoka, verovatno na k. 571, 2 km ist. od Skrbot², zapaljen majur. Bobena buka se prenosi dalje ka istoku. I dalje se puca.
- 9,00 Prvom bataljonu: Pronađen utabani trag od Božja, juž.¹⁹ od Zreča ka Velikom vrhu.
- 10,14 Prvom bataljonu: ZGV²⁰ srednji krst . . .
- i0,55 Od 2. batalj.: BataLj. na liniji k. 399 — Zlogona — Modrič. Desno i u centru slab dodir s neprijateljem.
- 11,13 Drugi batalj. u dodiru s neprijateljem kod Cestnika i Eberlea, oba majura u plamenu, 65 mm severoist. od Šmartna na Pohorju (2. bataljonu).
- 13,32 Od 2. batalj.: Komoru odmah uputiti u Tepanje, pošto se bataljonski konačari već nalaze tamo.
- i 1,44 Od 1. batalj.: u 7,55 čas. neprijateljski otpor kod Greha, izgleda zaštitnica Šercerove brigade. Šercerova brigada, jačine oko 500 ljudi, od 22. u 9,00 čas. pa do 23,00 časa nalazila se u Grehu. Prema iskazima zarobljenika . . .
- 12,01 Drugom bataljonu: Hofinger je u rejonu Sv. Urha. Šercerova brig., jačine 500 ljudi, jutros se povukla ka severu, pored Greha, ka Jaseneku i Grilu.
- 12,00 Od poruč. Paumgartnera: Bobena buka u Rizlburgu-¹ — Sv. Urhu, k. 1155.
- 12,17 Od 3. batalj.: Zibert u 12,00 čas. dostigao Glažutu. Šercerova brigada u 11,45 čas. pored Glažute otišla u pravcu Klopnog vrha.
- 12,35 Od 3. batalj.: 11. četa upućena u gonjenje. Raniji zadatak još obavezan. Da li batalj. može da goni brigadu? Očekujem hitan odgovor.
- 12,48 Prvom bataljonu: Isturenim izviđačkim delovima prodirati od linije Laznik — Rafolt. Uspostaviti vezu sa 3. bataljonom.
- 13,22 Trećem bataljonu: Goniti. Ostaviti prtljag. Odmah ponovo uspostaviti borbeni dodir. Preko radija zahtevati artilj. podršku.
- 13,45 Od 1. batalj.: 1. batalj. u gonjenju preko Pohorja. Predlažem: 2. batalj. mot. da se preko potoka Krajc popne na Šiklaricu. Treći batalj. da goni po tragu.

¹⁸ Omaška; treba: severno.

Redakcija nije mogla utvrditi značenje skraćenice.

Na karti 1:100.000 nije pronaden.

- 13,55 Od 2. batalj. Prva polovina pročešljanja završena, početa druga polovina. Dosada kod svih četa slab do-
dir s neprijateljem.
- 14,07 Prvom bataljonu: 3. batalj. ima naređenje da goni. Prvi batalj. će dostići naređenu liniju Laznik — Rafolt. Uspostaviti i održavati radio-vezu sa 3. bataljonom. Nameravam da prekinem gonjenje kad padne mrak.
- 14.19 Trećem bataljonu: Dostići naređeni rejon. Na celoj li-
niji na poznatim prelazima bandi postaviti zasede.
- 16,00 Drugom bataljonu: U Šmartnom na Pohorju ostaje is-
tureno komandno mesto.
- 16,31 Od 1. batalj.: 1. batalj. je u 16,00 dostigao Laznik i Ra-
folt i poseda rejon između ovih mesta. Izviđačkim ode-
ljenjem uspostavljena veza sa Zibertom. Radio-veza
još nije uspostavljena. Nema dodira s neprijateljem.
- 18,27 Trećem bataljonu: Prekinuti gonjenje. Izvestiti o me-
stu, situaciji i rezultatu. Podići bivak. Današnji dnevni
cilj dostići 24. 10. najpogodnijim i najbržim putem.
- 18,50 Prvom bataljonu: 24. 10. u zoru preduzeti pročešljava-
njc zemljišta. Desna granica: Hohlar — Kalše — Spod-
nja Polskava. Leva granica: Stegnetova bajta — k. 780
— Loka — Požeg. Smeštaj u rejonu predviđenom
za 23.
- 19.20 Od 2. batalj.: Batalj. dostigao naređeni rejon. 5 zarob-
ljenika, oterano 5 volova, nešto oružja.
- 19,20 Bateriji teš. polj. haub. i Minobacačkoj bateriji za za-
magljivanje: Obe bater. 24. pre mraka, posle osmatra-
nja pročešljanja rejona Hohlar ... od strane 1. bata-
ljona, kreću za Slovensku Bistricu.
- 19,42 Prvom bataljonu: U zoru najkraćim putem uputiti u
Slovensku Bistricu radio-odeljenje od 80 vata.
- 20,00 Od 2. batalj.: Batalj. kao rezultat ovoga dana prijav-
ljuje: poginulo 5 neprijateljskih boraca, zarobljeno 5,
zaplenjeno razno oružje.
24. 10. 44.
- 1,46 Od kapet. Hofingera: Dosad mi [ni]je bilo moguće da
uspostavim vezu sa Zibertom. U 00,30 ponovo upućena
oficirska patrola.
- 7,44 Od kapet. Hofingera: Noćas sam uspostavio vezu sa
Zibertom i preneo naređenje.
- 14,20 Od jedio. Hofinger: Stab Hofinger u 14,10 čas. dostigao
inaršovski cilj.

- 17,00 Drugom bataljonu: Bater. teš. polj. haub. može da djeluje na Tinje i Rep. Zahtevajte vatru. Kelc.
- 17,46 Drugom bataljonu: 25. 10. u 9,00 čas. konferencija komandanata. Trek.
- 19,00 Od 2. dopunskog izviđač, batalj., Slovenj Gradec: Izvršeno naređeno osiguranje i postavljanje elektr. stubova kod Spodnjeg Dulara. Nema dodira s neprijateljem. Istovremeno preduzeto ponovno izviđanje boravka 13. brig, i traženje nestalih vojnika. Pri tom nađeno 6 leševa vojnika koji su već bili u raspadanju. Sahranjeni 200 m juž. od majura Lesnik, k. 888 (ist. od k. 1089, Rute). U pitanju su 6 nestalih pripadnika bataljona. Osim toga, 24.10. došli su u Slovenj Gradec nestali poruč. Kump iz 1. čete 611. bataljona i 7 civila koji su pušteni i izjavljuju da su se bande prilikom njihovog puštanja 23. po podne nalazile na Kopi, k. 1411. Predlaže se saslušanje. Delis (Dehllis).
- 20,45 Od carinskog komesara Zeliga (Sehlig), Rogatec: U 19,15 čas. jedan ustaški poručnik izveštava: Ustaše iz Huma na Sutli bile su danas u Pregradi i na povratku u Hum na Sutli imale su težak sukob sa grupom bandi jačine 2000 ljudi, koje su se kretale u pravcu Rogateca. Celo popodne na hrvatskoj strani vođena je žestoka borba, i to od Trličnog do rejona Pristave pri Mestinju.
- 20,55 Direktor Dircckije nemačkih država, železnica u Beljaku: 25. ili najkasnije 26. 10. u Slovenskoj Bistrici očekujem referenta radi razgovora o planiranim građevinskim radovima.
- 23,00 Od poruč. Bemera (Böhmer) iz 10. čete: Četa se razmestila u Račama. Uspostavljena veza sa komorom 3. bataljona, osiguranja preduzeta kao što je naređeno. Pozivni broj Rače 2 poseo kurir.
Od 5. čete: U 13,00 čas. odlazak u Veliko Tinje i Jurišnu Vas. Povratak u 20,30 časova. Mesto za bacanje iz aviona nije moglo tačno da se ustanovi, pošto su iskazi seljaka iz okoline protivrečni. U . . . Poruč Platner.
- 23,00 Od kapet. Hofingera: Poginuo desetar Lojč (Leutsch). Kapetan Hofinger naredio da se snese sa brda. Njegova žena je zaposlena kod KG,²² verovatno pri Zm.²³ u Mariboru, itd.

- Kammergericht (apelacioni sud)

^M Redakcija nije mogla utvrditi značenje te skraćenice.

25. 10. 44.

- 1,15 Bateriji teš. polj. haub.: Baterija će 25. do 6,00 uputiti u Štab Borb. grupe 2 podof. i 16 vojnika radi zaštite i obezbeđenja jednog radio-odeljenja. Poneti hranu za 1 dan. Povratak verovatno 26. 10. pre podne. Odeljenje će primiti dalja naređenja od potpor. Vitea.
- 9,15 Diskusija o izveštaju potpor. Pragera poručniku Hemeu (Höhme) iz 10. čete o pokretu 3. batalj. 23. 10. u 18,27 časova. Prisutan k-dant, kapet. Kelc, Hofman i Ho liinger, major Jakobs, poruč Ginter (Günther), Ticijan i potpor. Prager . . . važno je i neophodno da se naređenja i izveštaji, sporedno kojim se putem dostavljaju, potvrde naznačujući dan, vreme i ime primaoca ili pošiljaca i mesto predaje, odnosno prijema. K-dant je prisutnoj gospodi objasnio stanje stvari . . . u ovom slučaju posledica je bila da mi od 23. 10 o 3. bataljonu ništa više ne znamo . . .
- 9,50 Od Zand, stanice Zreče: Prema podacima dobijenim od jednog pouzdanog građanina, sada se u Skomarju navodno nalazi banda jačine 80—100 ljudi, koja nema svog vođu. Može se pretpostaviti da je ova banda bila raspršena u ranijim borbama. Naoružanje: puškomi-traljezi i automati.
- 9,50 Konferencija komandanata bez k-danta 3. bataljona. K-dant iznosi sadašnju situaciju 13. brig., Tomšičeve, Šercerove i Kozjanske brigade.²⁴ Iz naređenja upućenih banditskim brigadama proističe da im je glavni zadatak uništavanje i prekidanje železničkih pruga. Iz toga se vidi . . . Kako ćemo iskoristiti naša iskustva sa Pohorja i šta ćemo kao hitno preduzeti u vremenu koje dolazi? K-dant: Akcija Pohorje bi morala još jedanput otpočeti pod sasvim novim pretpostavkama i na novim osnovama. Prema izveštaju kapet. Hofmana, na greben Pohorja mogu da se spuste padobranske trupe. Dakle, da bi se ovo sprečilo, Pohorje mora da bude očišćeno od bandita. Da se ova akcija pripremi i olakša, prvo mora da se uradi sledeće: Iz Pohorja izvući sve što bi moglo da služi banditima. Akcija za prodaju žitarica i stoke. Prikupljanje svih sposobnih za rad i vojnu službu. Predlog kapet. Hofingera: Akciju za predaju preduzeti istovremeno u severnom i istočnom delu Pohorja. K-dant obavezuje k-dante da

²⁴ Verovatno se misli na Kozjanski NOP odred, jer Kozjanska brigada nije postojala.

opomenu sve oficire da odmah dostave izveštaj o iskustvima.

- 11,00 Bundesfirer Štajndl s načelnikom propagande Trem-lom kod k-danta. Obostrano razmatranje situacije i mera koje treba preduzeti. Zaključak: Oduzimanje svih poljoprivrednih proizvoda osim onih kojih su potrebni za održavanje života. Zatim izvesnih produkata za industr. proizv. (koža, hartija i slično), oduzimanje i odvoženje drveta. Obuhvatiti vojne obveznike godišta [19108—28. i sve za rad sposobne ljude do 60 godina života.²⁵ Amnestija: Propagandom je još više i dalje širiti i ubedljivije predstaviti, produženje roka do 20. 11. 44. Bundesfirer i inž. Tremi oprostili su se u 12,40 časova.
- 12,37 Od 3. batalj.: Molim da se u Oplotnicu doturi hrana i turaž za 2 dana. Ojač. 10. četa 23. 10. ostavljena u Stegnetovoj bajti kao leva maršovska grupa. Da li se četa javila puku?
- 11,45 Od 3. batalj.: Nalazim se [na koti] 1436, Šiklarica. Dolazim od Plešiča, imao sam borbeni dodir. Neprijateljski gubici: poginulo 4, ranjeno 30. Neprijatelj s k. 1436 otišao dalje prema šumi Šiklarici, sev. od k. 1535. Poslednji borbeni dodir južno od k. 1436.²⁰
- 13,30 Od 3. batalj.: Skrećem pažnju da je reč o većim banditskim grupama (1000—1500 ljudi) koje se i dalje kreću u navedenom pravcu. Moralno su slomljeni i kreću se povremeno trčećim korakom. Molim k-danta za ponovno naređenje.
- 14,27 Trećem bataljonu: Da li je neprijatelj otišao u pravcu Ribnice na Pohorju ili u pravcu doline Mislinje? Radiogram od 11,45 čas. nerazumljiv.
- J 8,30 Štab. intend. Husmanu, potpor. Viteu i potpor. Šaringeru (Scharinger): 26. 10. u Oplotnici stoje ...
L-..F

²⁵ Podrobnije o prikupljanju žitarica i stoke i odvođenju ljudstva s Pohorja vidi u dok. br. 142.

²⁶ Borbu je vodila 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Šercer«. O njenim borbama od 21. do 25. oktobra 1944. vidi u dok. br. 55.

²⁷ Redakcija nije pronašla nastavak dnevnika.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE
KRANJSKA GORA OD 26. OKTOBRA 1944. O MINIRANJU HO-
TELA »ERIKA« U KRANJSKOJ GORI¹

Zandarm. stanica Kranjska Gora
srez Radovljica, Gorenjska

Kranjska Gora, 26. 10. 1944.

Izveštaj o bandama br. 26'44.

Predmet: Razoren hotel »Erika« (zgrada srednje visine)

Mesto: Oko 2,5 km južno od Kranjske Gore

Vreme: 25. 10. 1944, 19 časova

Banda: nepoznata

Naoružanje: nepoznato

Dolazak: nepoznat

Odlazak: nepoznat

25. 10. 1944. u 19 časova banditi su razorili hotel »Erika« (srednje visine), koji se nalazi oko 2,5 km južno od Kranjske Gore na putu za Mojstrovku, time što su u podrumskoj prostoriji za drva podmetnuti eksploziv. Ta prostorija je potpuno razorena a soba iznad nje delimično. Pričinjena je znatna šteta, nije bilo ljudskih žrtava.²

Patrola za istraživanje je konstatovala činjenice, ali nije ništa saznala o banditima.

Pomenuti objekat je svojina Huberta Klevajna, koji stanuje u Radovljici (hotel »Štathof«), i predviđen je za oporavište pripadnika SS-trupa. Već su stigli konačari i smestili se u hotelu »Erika«. — Telefonski izveštaj nije mogao biti dostavljen zbog prekida linije.

Video:
Lerber
majster žandarmerije
i komand, policije

Gojs³
majster žandarmerije

Dostavljeno:
Komandantu 8. odseka osiguranja, Jesenice 1
Komandantu žandarmerije, Celovec 1
Okružnoj žandarmeriji, Bled 2

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u A1ZDG, nemački fond, f. 23/1.

² Miniranje je izvršila minerska grupa 1. bataljona Jeseniško-bohinjskog NOP odreda (vidi dok. br. 31).

* U originalu je napisano: Geuss.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE GUŠTANJ OD 26. OKTOBRA 1944. ŽANDARMERIJSKOM ODELJENJU PREVALJE O SITUACIJI NA PODRUČJU STANICE U MESECU OKTOBRU¹

Zandarmerijska stanica Guštanj²
srez Velikovec, pokrajina Koruška
Del. br. 268/44.

Guštanj, 26. oktobar 1944..

Zandarmerijskom odeljenju

P r e v a l j e

Predmet: Izveštaj o situaciji i delatnosti za
period od 11. 10. do 26. 10. 1944.

Veza: Naređenje Okružne žandarmerije u Pliberku
od 21. 6. 1944. i vaše naređenje od 22. 6.

1. Opšta situacija

U vezi sa političkom situacijom raspoloženje stanovništva se uglavnom nije izmenilo u vremenu za koje se dostavlja izveštaj. Neprijateljski raspoloženo stanovništvo veruje u skoro pobedu saveznika i njihove su simpatije na strani bandita. Banditi su proširili glasine da će 20. 10. 1944. biti bombardovano mesto Guštanj. Zato je ujutro toga dana veliki deo stanovništva otišao u obližnje šume i udoline i tamo čekao bombardovanje. Kad je u podne data uzbuna, iz sela su otišli i oni kolebljivi. Značajno je da se pomene da su u te glasine poverovali i neki stanovnici nemačke narodnosti i da su otišli u šumu. Ljudi su se odrekli ručka i posle podne su se vratili delom razočarani a delom posramljeni.

U poslednje vreme su se ponovo nešto pojačala dejstva bandi. Pored uobičajenog pojavljivanja 2 do 10 ljudi, 21. o.m. pojavila se grupa od oko 1000 bandita u rejonu Kotlje — Brdinje.³

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, f. 51/1.

² Sada: Ravne na Koroškem.

³ Na taj sektor noću 19/20. oktobra 1944. stigla je 13. slovenačka NO brigada »Mirko Bračić« (vidi dok. br. 25).

Nekoliko prebeglica opisalo je nepovoljno situaciju odnosno raspoloženje bandita. Ishrana se uglavnom sastoji od mesa i vrlo malo hleba. Nedostaje obuća i odeća. Mnogi prisilno regrutovani želeli bi, navodno, da se vrate, ali ostaju među banditima iz straha za svoj posed i porodicu. Naime, oni koji su ih odveli rekli su im da će, ako pobegnu, pobiti članove njihovih porodica i zapaliti im imovinu.

II. Posebna situacija

10. 10. 1944. u 22,30 časa došlo je oko 30 bandita kod posednika zvanog Potočnig u Dobrije i oteralo 4 krave, 2 vola, 7 svinja, i odnelo odeću i posuđe. Opljačkana imovina pripadala je ranije seljaku Lipovniku, koji je prišao banditima i koju mu je oduzeo Gestapo.

15. 10. 1944. u 20,45 časova naišao je putnički voz br. 621 na minu koju su banditi postavili između Dobrija i Dravograda. Voz je mogao da nastavi put preko tog mesta. Pričinjena je samo materijalna šteta. Prekid je trajao 13 časova.

20. 10. 1944. u 18,45 časova odnela su verovatno 4 bandita iz jedne kuće u centru mesta Guštanj 1 vatrogasnu uniformu, 1 uniformu Nem. crvenog krsta i 1 uniformu Nacional-soc. mot. korpusa.

21. 10. 1944. oko 6 časova oko 300 bandita izvršilo je napad na smeštaj pol. čete 2. bat. 13. pol. puka u mestu Kotlje, otvorivši minobacačku i mitraljesku vatru. Napad je posle kraće borbe odbijen.⁴

21. 10. 1944. oko 7 časova, banda koja je izvršila napad na pol. smeštaj. prostorije prinudno je regrutovala u mestu Kotlje radnice Mariju Bresnig i Jozefinu Kričaj, kao i radnika Štefana Carića.

21. 10. 1944. banditi su oštetili dalekovod od 20 KV Velenje — Žerjav kod Spodnjeg Dulara,⁵ time što su presekli 4 stuba i polupali izolatore na još 4 stuba.⁶ Dalekovod je osposobljen 23. 10. 1944.

21. 10. 1944. pre podne došao je deo bande, koja je izvršila napad na pol. smeštaj. prostorije u Kotlju, kod stanovnika koji stanuju u okolini i odneo im namirnice.

22. 10. 1944. u 5,10 časova iskočio je iz šina teretni voz br. 90701 između Guštanj i Dobrija naišavši na minu koju su

⁴ Demonstrativni napad je izvršila jedna četa 3. bataljona 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračić« (vidi dok. br. 25).

⁵ Posed, 5 km zapadno od Slovenj Gradeča.

⁶ Akciju je izvršio 2. bataljon 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračić« (vidi dok. br. 25).

postavili banditi. Pričinjena je materijalna šteta. Prekid je trajao 10 časova.

20. 10. 1944. javila su se ovoj stanici 4 bandita, a 21. 10. 1944. 1 bandit, koji su pobegli od bandita. Predati su pol. četi u selu Kotlje.

III. Naša delatnost

Posebno:

Snabdevanje stanovništva namirnicama i predmetima široke potrošnje u poslednje vreme je u zastoju zbog razaranja železničke pruge prema Celovcu odnosno Mariboru. To ipak nije mnogo uticalo na opštu situaciju snabdevanja, jer ponovo ima namirnica, iako sa zakašnjenjem.

Zbog prekida pruge takode je bio prekinut dovoz potrebnih sirovina i pogonskog goriva za čeličanu Ravne. To se nepovoljno odrazilo na proizvodnju i radnici nisu mogli biti potpuno zaposleni. Više od nedelju dana nedostajalo je kiseonika koji je potreban za zavarivanje.

1) Dodir sa neprijateljem	nijedan	1
2) Zasede	28	45
3) Ostale patrole protiv bandita	7	25
4) Hapšenja	9	27
5) Pretresi kuća	7	21
6) Prijave	12	46
7) Pojavljivanja bandi	49	105
8) Prinudna regrutovanja	8	26
9) Dobrovoljni povratnici	7	9
10) Požari	nijedan	—
11) Politička ubistva	nijedno	—
12) Sabotaže (na žel. pruzi)	6	10
13) Opomene za obavezne dažbine	38	

IV. Druge snage

Nema podataka.

V. Ostalo

O pripadnicima teritorijal. zaštite govori se nepovoljno, da neki, takozvani bolji (inž. i kane. službenici), pokušavaju

da se izvuku od službe u teritorijal. zaštiti, služeći se svim mogućim izgovorima. Njih u tome delom podržava rukovodstvo fabrike i rukovodilac mesne grupe.

Video: [...]⁷
majster žandarm.

Štromajer⁸
hauptvahtmajster žandarm.

BR. 125

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE ZIDANI MOST OD 30. OKTOBRA 1944. SRESKOJ ŽANDARMERIJI U TRBOVLJU O DIVERZIJI JEDINICA NOVJ NA ZELEZNICKOM MOSTU KOD LOKE PRI ZIDANEM MOSTU¹

Žandarmerijska stanica Zidani Most, srez Trbovlje, Donja Štajerska
(12a) Zidani most, 30. 10. 1944.
Del. br. 1692

Sreskoj žandarmeriji
(12a) u T r b o v l j u

Predmet: Eksplozija na pruzi kod Sv. Petra
pri Loki,-' opština Zidani Most, 28. 10. 1944.

28. 10. 1944. u 21,35 čas dignut je u vazduh železnički most na nem. drž. pruzi Zidani Most — Sevnica, kod Sv. Petra pri Loki, opština Zidani Most, na 2,3 km, oko 350 m od stanice Radeče.³

U isto vreme naišao je teretni voz iz Sevnice i pri tome je iskočila iz šina lokomotiva sa tenderom i službenim vagonom, a 4 vagona su sletela na put. Ovu eksploziju su prouzrokovali banditi minama. Jako je oštećen most i prevrnuti su 4 vagona. Ispod mosta su kasnije pronađene još 2 mine sa tempirnim upaljačem koje su bile tamo odbačene usled eksplozije drugih mina.

⁷ Redakcija nije uspela da pročita potpis.

⁸ U originalu je napisano: Strohmayer.

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, f. 101/IV.

² Sada: Obrežje pri Zidanem Mostu.

³ Miniranje je izvršila minerska grupa 2. bataljona Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 55).

Železnički saobraćaj mogao se ponovo odvijati jednim kolosekom 29. 10. 1944. u 17 časova. Podizanje mosta trajalo još 3 dana i tada će se saobraćaj ponovo moći odvijati na oba koloseka. Put Zidani Most — Loka pri Zidanem Mostu još je zakrčen i neprohodan zbog rušenja mosta.

Nije bilo ljudskih žrtava.

Izveštaj se upućuje:

komandantu Policije i službe bezbednosti u Mariboru, njegovoj ispostavi u Trbovlju i Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju.

Video:
komandir stanice: "
Alileder⁴
majster žandarmerije

Graf
hauptvahtmajster
žandarmerije

BR. 126

IZVEŠTAJ ŽANDARMERIJSKE STANICE POLŠNIK OD 31. OKTOBRA 1944. O PREPADU JEDINICA NOVJ NA CARINSKU PATROLU KOD BOROVKA'

Zandarmerijska stanica Polšnik

Srez Trbovlje (12a) Polšnik — [Velika] Preska,

Del. br. 788/44.

31. oktobar 1944.

Predmet: Prepad grupe bandita na carinsku patrolu kod Borovka,^s 30. 10. 1944.

Veza: . Uz telefonski izveštaj od 31. 10. 1944. u 8 č.

30. 10. 1944. oko 16 časova grupa od oko 30 bandita, koja se krije u šumi, kota 778, otvorila je vatru iz teškog minobacača, mitraljeza, automata i pušaka na carinsku patrolu (1/4) u mestu Borovak. Banditi su bili u uniformama nemačke vojske i u civilnim odelima.³

* U originalu je napisano: Mühleder.

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, f. 101/IV.

^s Sada: Borovak pri Polšniku.

³ Prepad je izvršila patrola Dolenjskog NOP odreda (vidi dok. br. 53).

Kad je carinska patrola koja se našla u nevolji ispalila svetleću raketu tražeći pomoć, pošla joj je odmah u pomoć jedna ojačana patrola opremljena automatskim oružjem, koja se sastojala od žandarma i carinika, jačine 1/14. Kad je na mesto prepada stigla patrola za podršku, banditi su se počeli povlačiti u pravcu Male Gore. Usled mraka i kiše odustalo se od daljeg gonjenja.

Napadnuta carinska patrola nije imala mrtvih ni ranjenih.

Prema izveštaju vođe carinske patrole banditi su imali 2 teško ranjena.

Mesto prepada nalazi se na istočnom kraju naselja Borovak, 15 mm severoistočno od [Velike] Preske, u šumi kraj kote 778.

Sigurno je utvrđeno da su banditi bili naoružani teškim minobacačem, sa 2 puškomitraljeza, nekoliko automata i puškama kao i ital. ručnim bombama.

Upućuje se:

1. Komandantu Pol. i si. bezbednosti
(Obaveštajni centar), Maribor
2. Ispostavi Gestapoa u Trbovlju
3. Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju.

Komandir žandarm. stanice:
Zastupa
Pihler⁴
hauptvahtmajster žandarm.

⁴ U originalu je napisano: Pichler.

IZVEŠTAJ ŽANDARMERIJSKE STANICE ZAGORJE OD 8.
NOVEMBRA 1944. KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZ-
BEDNOSTI U DONJOJ ŠTAJERSKOJ O RUŠENJU MOSTOVA
KOD ZAGORJA¹

Zandarmerijska stanica Zagorje
srez Trbovlje, Štajerska
Del. br. 2530/44.

(12a) Zagorje,² 8. novembar 1944.

Predmet: Pojavljivanje bandita u mestima Loke,³ Izlake i Rži-
še, opština Zagorje.

Veza: Prethodno telefonom.

Komandantu policije bezbednosti
i službe bezbednosti u Donjoj Štajerskoj
— Obaveštajni centar —

u Mariboru

6. 11. 1944, između 20,45 i 22,15 časova, nepoznati broj bandita, čije naoružanje i odeća takođe nisu poznati, porušio je sa 4 eksplozije:

1) betonski most na putu Zagorje — Loke iznad propu-
sta između starog izvoznog okna i okna Loke, 40 mm severo-
zapadno od Zagorja, kod kote 343,⁴ i

2) betonski most preko potoka Medija na putu Zagorje
— Galenek* u mestu Izlake, 60 mm severozapadno od Zagorja,
kod kote 287.

Oba mosta su potpuno porušena.® Pravac dolaska i odlas-
ka bandita nepoznat. Saznali smo kad su odjeknule snažne
eksplozije. U 6 časova 7. 11. 1944. angažovana je patrola za
izvidanje i utvrđivanje stanja, u sastavu: 1 podoficir i 13 ljudi.

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, ne mački fond, k. 101/IV.

² Sada: Zagorje ob Savi.

³ Sada: Loke pri Zagorju.

⁴ Sve kote pomenute u ovom izveštaju uzete su s karte 1 : 75.000. austrijsko izdanje iz 1894. godine.

⁵ Naziv zamka u rejonu Medije. Na karti 1 : 100.000 nije obeležen.

⁸ Miniranje je izvršila četa 2. bataljona Kamniško-zasavskog NOP odreda (vidi dok. br. 55).

8. 11. 1944. u 7 časova tri bandita, koji su bili naoružani puškama i imali različite uniforme, odneli su 144 jaja od Marije Mecerl iz Ržiša br. 15, 65 mm severozapadno od Zagorja kod kote 774, na putu Ržiše — Kotredež. Ona je htela da odnese jaja u otkupnu stanicu u Zagorje. Prijava je predata 8. li 1944. u 9 časova. Banditi su ženi izdali potvrdu na 144 oduzetih jaja. Ona je priložena uz izveštaj obaveštajnom centru Mariboru.

Dostavlja se na znanje:

Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju,
Ispostavi Gestapoa u Trbovlju.

Komandir žand. stanice: Oberhauzer [Oberhauser] majster žandarmerije	Hajnrih [Heinrich] obervahtmajster žandarmerije
--	--

BR. 128

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKOG ODELJENJA
PREVALJE OD 11. NOVEMBRA 1944. OKRUŽNOJ ŽANDAR-
MERIJI VELIKOVEC U PLIBERKU O SITUACIJI NA POD-
RUČJU ODELJENJA¹

Prevalje, 11. novembra 1944.

Okružnoj žandarmeriji. Velikovec
u *Pliberku*

Predmet: Izveštaj o situaciji za period
od 27. 10. do 10. 11. 1944. zaključno.

1. *Opšta situacija*

Što se tiče opšte situacije, u Mežiškoj dolini se nije ništa bitno izmenilo u periodu za koji se podnosi izveštaj. Banditi su se većinom pojavljivali u grupama od 5 do 20 ljudi, a samo izuzetno do 100 ljudi. Prema iskazima zarobljenika i onih koji su se dobrovoljno vratili od bandita, raspoloženje bandita sada nije naročito dobro. Samo komesari, banditi koji

¹ Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 51/11.

su se naročito istakli terorističkim delima, kao i vojnici-dezerteri stalno pozivaju da se izdrži do >kore pobeđe nad Nemcima. Međutim, potišteno raspoloženje bandita moglo bi da bude samo rezultat trenutno lošeg vremena.

Raspoloženje stanovništva Mežiške doline je u političkom pogledu kao i ranije rđavo. Glasine koje su pre upo^ebe »V-2« [»Fau-2«] kružile o snazi i dejstvu tog oružja sada se već kritikuju i sumnja se u novo oružje koje treba da se upotrebi. Stanovništvo je takođe snažno pod utiskom demonstrativnog, čestog nadletanja neprijateljskih bombardera i u tome vidi sve jača dejstva Amerikanaca i Engleza. Naročita pažnja se poklanja događajima na jugoistočnom frontu. Deo stanovništva očekuje odatle oslobođenje, a drugi, manji deo uviđa opasnost koja otuda pretili.

2. Posebna situacija

25. 10. 1944. u 15 časova nepoznat broj bandita otvorio je iz zasede vatru na jednu patrolu vojske koja se vraćala od Plata za Mežicu i pri tom je poginuo jedan vojnik.

27. 10. 1944. prijavila su se žandarm. stanici Guštanj² 4 ruska radnika — civila iz rudnika liskuna Sv. Lenart, koje su banditi prisilno regrutovali 16. 10. 44. prilikom prepada na rudnik.³

27. 10. 1944. u 18,15 časova, na 69,5 km između Dobrija i Guštanja, naišao je na minu putnički voz br. 620 koji je dolazio iz Dravograda. Iskočila su iz šina 3 zaštitna vagona a kolosek je razoren u dužini od 60 metara. Nije bilo ljudskih žrtava. Prekid je trajao 16 časova.⁴

28. 10. 1944. u 18,15 časova putnički voz br. 618, koji je dolazio od Dravograda, naišao je na 2 mine položene na razmaku od 10 metara na 76,2 km pruge. Iskočili su iz tračnica lokomotiva i 2 vagona. Vagoni su se zaustavili na nasipu a lokomotiva se srušila niz nasip. Mašinovođa je lakše povređen po čelu. Oštećenje je popravljeno 29. 10. 1944. u 15 časova.

Mesna patrola na čelu sa rez. obervahtmajsterom žandarmerije Johanom Bajerom zarobila je 30. 10. 1944. u 19 časova u Guštanju bandita Franca Lečniga.

2. 11. 1944. u 0,17 časova na 72,1 km pruge naišao je na minu teretni voz br. 8264. Iskočili su iz šina lokomotiva i 2

² Sada: Ravne na Koroškem.

³ Akciju je izvršila patrola Koroškog NOP odreda. U izveštaju se navodi da je akcija izvedena kod Št. Andraža (vidi dok. br. 88).

⁴ Miniranje je izvršio Minerski vod Koroškog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

vagona. Nije bilo ljudskih žrtava. Oštećenje je popravljeno istog dana do podne.⁵

4. 11. 1944. u 0,12 časova banditi su kod Holmeca otvorili pušcanu i mitraljesku vatru na voz br. 6105, pri čemu je vozovođa smrtno ranjen. Nije bilo drugih ljudskih žrtava. Vozom je posle toga upravljao ložač.

Patrola čete vojske iz Mežice došla je 4. 11. 1944. u 11 časova u dodir sa oko 150 bandita u rejonu Plata.⁶ Patrola se morala povući, i tek pošto je stigla pol. četa banditi su bili razbijeni i naterani u bekstvo. Po tragovima krvi pretpostavlja se da su banditi imali gubitaka.

4. 11. 1944. u 8 časova oko 100 bandita došlo je posedniku Vidrihu u Tolstom Vrh⁷, opština Guštanj, i tamo se zadržali do 17 časova istog dana. Zaklali su svinju od 150 kg koju su dovukli sa sobom.

4. 11. 1944. u 24 časa oko 100 bandita došlo je do posednika folksdojčera Godeča na Uršlj^o Gori i tamo se zadržali do 8. 11. 44. u 4 časa. Prijava je podneta tek 10. 11. 1944.

Prilikom akcije pol. čete u Mežici 5. 11. 1944. spaljeno je imanje posednika Rastočnika, folksojčera Kranca u Piatu, opština Mežica, zbog stalnog pomaganja bandi i uhapšena je cela njegova porodica.

5. 11. 1944. u 0,15 časova teretni voz br. 90733 naišao je na 2 mine između Guštanja i Dobrija. Iskočili su iz šina 3 zaštitna vagona i tender. Oštećenje je popravljeno posle 14 časova.

10. 11. 1944. u 3,45 časova na 68,6 km razorena je minom pruga u dužini od 15 metara. Pruga je popravljena posle 8 časova.

3. *Naša delatnost*

Izveštaj na kraju meseca.

4. *Ostale snage*

O ovome se dostavlja izveštaj Sreskoj žandarmeriji prema propisanom terminu do 28. svakog meseca.

5. *Ostalo*

Raspoloženje žandarma je dobro, ali se loše vreme odražava na zdravstveno stanje.

⁵ Miniranje je izvršio Minerski vod 3. bataljona Koruškog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

⁶ Redakcija nije mogla utvrditi koja se jedinica nalazila na tom području. Verovatno su to bili minerski vodovi Koruškog NOP odreda koji su dejstvovali na tom području (vidi dok. br. 88).

⁷ Sada: Tolsti Vrh pri Ravnah na Koroškem.

Naredbom komandanta žandarmerije u Celovcu unapre-
deni su u rez. obervahtmajstera žandarmerije, sa dejstvom od
1. 11. 1944, rez. vahtmajstera žandarmerije johan Bajer iz sta-
nice Guštanj i Maks Dirmajer.

Iz pojedinih žandarm. stanica pitaju me da li bi mogli
na odgovarajuće tačkice za odeću nabaviti namirnice za žan-
darmerie.

Poručnik žandarmerije
i komandir odeljenja

BR. 129

IZVEŠTAJ ZANDARMERIJSKE STANICE BOHINJSKA BI-
STRICA OD 13. NOVEMBRA 1944. SRESKOJ ŽANDARMERIJI
U RADOVLJICI O SUKOBU U REJONU STARE FUŽINE'

Zandarmerijska visokoplaninska stanica
Bohinjska Bistrica
Srez Radovljica, Gorenjska

Bohinjska Bistrica, 13. novembar 1944.

Izveštaj o bandama br. 70f44.

Predmet: Dodir s neprijateljem prilikom akcije na teritoriji
opštine Srednja Vas.²

Mesto: Sv. Janez — Stara Fužina, Uskovnica i Češnjica.¹⁵

Vreme: 11. 11.. 1944. između 3 i 16 časova.

Banda: Jačina i pripadnost nepoznati.

Oružje: Automatsko naoružanje i puške.

Neprijatelj, gubici: 3 zarobljena i 2 mrtva.

Sopstveni gubici: Nema.

11. 11. 1944. između 3 i 16 časova izvedena je akcija u
rejonu uskovnice, opština Srednja Vas, pod komandom oba-
veštajnog oficira komandanta VII odseka osiguranja, majora
zašt. policije Hanebauera, uz učešće SS odeljenja pasa na Ble-
du, žandarmerijskih stanica u Gorju, Nomenju i Bohinjskoj

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, ne-
mački fond, k. 23/1.

¹⁵ Sada: Srednja Vas v Bohinju.

¹ Sada: Bohinjska Češnjica.

Bistrici, kao i sreskog carinskog komesarijata u Bohinjskoj Bistrici, s jedne strane, i vojske, s druge strane. U toj akciji, prilikom penjanja na Uskovnicu i Češnjicu, došlo je do dodira s neprijateljem u Sv. Janezu.⁴ Tom prilikom je 1 bandit ubijen a zarobljeni su još 1 bandit, 1 naoružana žena i 1 pomagač bandi.

Kako se saznalo, vojska je, takode na Uskovnici, ubila 1 bandita a 1 zarobila. Zatim je zapalila i sve kolibe koje su banditima služile za smeštaj i oterala stoku koja se još nalazila na paši.

Prilikom akcije se pokazalo da su banditi na vreme saznali za predstojeću akciju, što su i zarobljeni banditi potvrdili svojim iskazima. Još pre dolaska vojske oni su napustili Uskovnicu, gde je logorovalo 150 ljudi, i poneli opljačkanu imovinu. Prebacili su se, kako je primećeno, na područje Komne, na Vogar poljanu.

Komandir stanice:
[potpis nečitak]
majster zašt. policije

§Sreska žandarmerija u Radovljici
Primljeno 15. 11. 44.
Del. br. F / prilozi

⁴ Tu je bila zaseda iz sastava Jeseniško-bohinjskog NOP odreda (vidi dok. br. 66).

⁵ Četvrtasti štambilj.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA 2. ALARMNE ČETE »CELJE« OD
14. NOVEMBRA 1944. KOMANDANTU 3. BATALJONA VER
MANŠAFT-PUKA »DONJA ŠTAJERSKA« O NAPADU NA UPO-
RIŠTE BUČE'

Ceta Besner
Uporište Buče

Uporište, 14. 11. 1944.

Predmet: Izveštaj

3. bataljonu Vermanšaft-puka »D. Štajerska«

Celje

U noći 11/12. 11. 44. u 2,30 časova pokušalo je 500 do 600 bandita 3. V.D.V.² brigade da izvrši prepad na uporište Buče.¹ Verman Klakučar Fric, koji je u to vreme bio na straži, primetio je nameru bandita i odmah obavestio šarfirera Guca (zamenika komandira čete), na što su svi bunkeri bili odmah posednuti i otvorena vatra. Tim brzim vatrenim prepodom bila je osujećena namera bandita da izvrše prepad na uporište. Borba je trajala 45 minuta i banditi su se poraženi povukli u svim pravcima.

U toj borbi naročito su se istakli šarfirer Guc i verman Klakučar Fric, koji su mitraljeskom vatrom odbili sve napade bandita na uporište. Takode su se hrabro borili i ostali drugovi iz čete.

Banditi su tukli uporište iz svih oruđa, teš. mitraljeza, amer. mitraljeza 34, ital. mitraljeza, minobacača i amer. tromblona. U toj borbi ranjen je minom iz bacača oberšarfirer Burndorfer i otpremljen u bolnicu u Brežice.

12. 11. ujutro pročešljan je teren na kom se vodila borba i tom su prilikom pronađeni razni predmeti naoružanja, šaržeri i municija, kao i banditski dokumenti. Pronađeni materijal nalazi se kod četa.

Komandir uporišta Polje ob Sotli došao je u pomoć sa 20 ljudi 4. alarm, čete »Brežice« čim je čuo za prepad. Odao sam pri-

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, f. 350/1.

² Vojska državne varnosti (Vojska državne bezbednosti)

³ Napad su izvršili 2. četa 2. bataljona 3. brigade Vojske državne bezbednosti i jedan vod I. bataljona Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

znanje komandiru uporišta šarfireru Soberu i njegovom ljudstvu.

Neprijateljski gubici: 2 mrtva, broj ranjenih nepoznat, ali su morali pretrpeti teške gubitke, jer je pronađeno mnogo tragova krvi.

Naši gubici: 1 ranjen.

Komandir uporišta
Besner⁴
SA šturmfirer

BR. 131

ZAPOVEST KOMANDANTA SS I POLICIJE TRŠČANSKE
PROVINCIJE OD 16. NOVEMBRA 1944. ZA AKCIJU PROTIV
4. BATALJONA 9. SLOVENAČKE NO BRIGADE NA PODRU-
ČJU BRKINA¹

POVERLJIVO

Viši voda SS i policije
u operativnoj zoni
Jadransko primorje

Trst, 16. novembra 1944.

Komandant SS i policije
Tršćanske provincije
Ia 1500 del. br. 452/44 pov.

Z a p o v e s t

za akciju na prostoriји jugozapadno od Št. Petera na Krasu²

1. Rejon Ribnice (7 km jugozapadno od Št. Petera na Krasu) — Suhorje — Prelože — Prem banditi pre svega koriste kao prolazno područje. Na njemu se zadržavaju slabije banditske grupe neutvrđene jačine. Pretpostavlja se da se između Ostrožnog Brda, Ribnice i Preloža nalaze skladišta. Tu je bila utvrđena banditska zaštita.

Zagorje (oko 4,5 km jugo-jugoistočno od Št. Petera na Krasu) sedište je neke banditske komande u jačini oko

⁴ Friedrich Büssner

¹ Prepis originala (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u Mikroteči VII, film 8, SUP Ljubljana, snimak 468-^73.

² Sada: Pivka.

- 100 ljudi. Ovde treba da se nalazi komandant 4. bataljona 9. brigade 18. divizije.
2. Viši vođa SS i policije, Operativni štab, naredio mi je da ovo područje očistim, pa ću tako 19. 11. 44. pretražiti ova naselja i rejon te uništiti bande.
 3. *Snage:*
III bataljon 15. SS policijskog puka,
1 vod 705. bataljona za osiguranje,
1 protivtenkovski vod 705. bataljona za osiguranje,
1 četa 139. brdskog lovačkog puka,
četa slovenačkih domobranca iz Št. Petera na Krasu,³
bataljon slovenačkih domobranaca iz Prestraneka⁴ (oko 120 ljudi),
3. akcijski odred Komandanta policije i službe bezbednosti,
2. srpski dobrovoljački puk,
2 radio-oddeljenja 182. brdske čete za vezu sa 15-vatnim radio-stanicama.
 4. *III bataljon 15. SS policijskog puka* s potčinjenom akcijskom grupom Komandanta policije i službe bezbednosti biće 19. 11. 44. u 6,30 časova u rejonu Buje — Grad (10 km jugozapadno od Št. Petera na Krasu) spreman da nastupa u pravcu jugoistoka, prema naseljima Suhorje, Ribnica i Ostrožno Brdo, te ovaj rejon čisti od bandita.
 5. *Borbena grupa Hebel (Hoebel)*, komandant major Hebel, 705. bataljon za osiguranje sa
1 vodom 705. bataljona za osiguranje,
1 protivtenkovskim vodom 705. bataljona za osiguranje,
1 tenkovskim vodom 705. bataljona za osiguranje,
1 četom 139. brdskog lovačkog puka,
1 pešadijskom i 1 teškom četom 2. srpskog dobrovoljačkog puka i
1 akcijskim odredom Komandanta policije i službe bezbednosti nastupa u severozapadnom pravcu ka mestima

³ U uporištu St. Peter na Krasu nalazila se 7. četa 3. bataljona 1. udarnog puka SNVZ (u Mikroteci VII, film 7, SUP Ljubljana, snimak 52, i film 8, snimak 257).

⁴ U Prestraneku su se nalazili delovi 3. bataljona 1. udarnog puka SNVZ (u Mikroteci VII, film 7, SUP Ljubljana, snimci 40, 51 i 53, te film 8, snimak 399).

Prem i Prelože, čisti ovaj rejon od bandita i sprečava izvlačenje bandita iz rejona Ostrožno Brdo — Ribnica ka jugu.

Na polazni položaj, nadvožnjak 1 km južno od Mereča, stiže vozom 19. 11. 44. u 5,30 časova.

6. 2. *srpski dobrovoljački puk* sa 2 bataljona zaprečava sa severa: na opštoj liniji Gradišće (800 m južno od Košane) — južna ivica Sušice — južna ivica Sv. Mihaela i dalje na istok do železničke pruge,

na istoku: duž železničke pruge Št. Peter na Krasu — Rijeka, i to sa osloncem na zaprečnu liniju na severu, do železničke stanice Prem i odavde na jugozapad do raskrsnice puteva Št. Peter na Krasu — Rijeka, železnička stanica Prem uključno, i sprečava izvlačenje neprijatelja na sever i istok.

Naročitu pažnju obratiti na drumove i puteve preko tunela.

Zaprečavanje mora biti završeno 19. 11. u 6 časova.

7. *Borbena grupa Debeljak*, komandant major Debeljak, iz bataljona slovenačkih domobranaca iz Prestraneka sa

bataljonom slovenačkih domobranaca Prestranek, četom slovenačkih domobranaca iz Št. Petera na Krasu, 1 akcijskim odredom Komandanta policije i službe bezbednosti,

19. 11. 44. u 5,30 časova iznenada opkoljava selo Zagorje i uništava bandite u njemu. Po završetku te akcije borbena grupa nastupa u pravcu jugozapada, prema Kilovču, i na zapadnom izlazu iz naselja ostaje meni na raspolaganju.

Svoj polazni položaj Št. Peter na Krasu borbena grupa će dostići maršom.

8. 2 *pešadijske čete 2. srpskog dobrovoljačkog puka* kao moja rezerva u Sv. Mihaelu (3 km jugozapadno od Št. Petera). Na mom komandom mestu mora se javiti 19. 11. 44 u 6,15 časova.

Sv. Mihael dostiže maršom.

9. *Akcijska grupa Komandanta policije i službe bezbednosti* za III bataljon 15. SS policijskog puka stići će u rejon dejstva zajedno sa ovim bataljonom; akcijske grupe za borbene grupe Hebel i Debeljak javiče se ovima u toku poslepodneva 18. 11. 44 u Št. Peteru na Krasu.

10. *Veza*: Radio-odeljenje 182. brdske čete za vezu stiže u moj štab i uspostavlja radio-vezu s komandnim mestom III bataljona 15. SS policijskog puka.

Major Hebel povezaće se neposredno s pukovnikom Kristlom (Christi) u cilju dobijanja radio-odeljenja za svoju borbenu grupu. Za uspostavljanje radio-veze s mojim komandnim mestom upućuje mi borbena grupa Hebel jedno radio-odeljenje.

11. *Svetleći signali*

Belo:

Ovde smo mi.

Crveno u određenom pravcu: Neprijateljske jedinice.

Zeleno:

Treba mi pomoć.

12. *Municija*: Puni borbeni komplet.

13. *Ishrana*: Poneti hranu za 2 dana.

14. *Pogonsko gorivo*: Potrebno gorivo dostaviće III bataljonu 15. SS policijskog puka Operativni štab za borbu protiv bandi.

15. Od 6 časova 19. 11. 44 nalaziću se u Sv. Mihaelu.

16. *III bataljon 15. SS policijskog puka*, borbena grupa Hebel i borbena grupa Debeljak od 6 časova uputiće mi po 2 kurira motociklista, a 2. srpski dobrovoljački puk 4 kurira konjanika.

17. *Komandna mesta* III bataljona 15. SS policijskog puka. borbene grupe Hebel i 2. srpskog dobrovoljačkog puka treba mi javiti.

18. *Muškarce* regrutnih godišta 1926 — 1914. koji se nađu na ovom rejonu sprovedi u Št. Peter na Krasu, u kasarnu slovenačke čete. Tamo će ih služba bezbednosti ispitati i železnicom prebaciti u Trst, do Komandanta policije i službe bezbednosti. Obezbeđenje i transportovanje izvršiće 1 vod III bataljona 15. SS policijskog puka.

Potpisao

M i c h a l s e n [Mihalzen]

SS šturmbanfirer

Za tačnost
[. - .]"

potpukovnik zaštitne policije

³ Redakcija nije mogla pročitati potpis.

Razrez:

III bataljonu 15. SS policijskog puka	1
Majoru Hebelu	1
Bataljonu slovenačkih domobranaca Prestranek <i>Na ruke Majoru Debeljaku</i>	1
2. srpskom dobrovoljačkom puku	
Na ruke kapetanu Veberu	2
Odeljenjima Ia, Ic, ađutantu komandnog mesta	4
Na znanje:	
Komandantu železničke stanice	1
Oper. štabu za borbu protiv bande	1
Komandantu policije i službe bezbednosti	1
188. brdskoj lovačkoj diviziji	1
139. brdskom lovačkom puku	1
Poručniku sreske žandarmer. Votelu	1
Sturmbanfireru Alersu	1
Štabu za autotransport	1
Rezerva	3
	20

BR. 132

IZVEŠTAJ KAPETANA HAGA OD 16. NOVEMBRA 1944. KOMANDANTU 1. BATALJONA 14. SS POLICIJSKOG PUKA O AKCIJI U REJONU PRIBIŠJE — SEMIC

Prepis!

Grupa za osiguranje objekata Kantonman, 16. XI 1944.
— nastavni oficir —

1. bataljonu 14. SS pol. puka

Borbeni izveštaj za 14 — 15. XI 1944.

- 1) *Situacija:* Nepoznata.
- 2) *Zadatak:* Pojačanje akcijske grupe majora Haslera.²

¹ Prepis originala (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, k. 163/11. Prepis je, u ono vreme, verovatno izvršen u štabu 1. bataljona 14. SS policijskog puka.

² Vidi dok. br. 136.

- 3) *Snage:* Po naređenju majora zašt. policije Dama³ sastavio sam 12. XI 1944. jednu borbenu grupu od 3 čete slov. domobrana, i to:
- Jedna četa* od 80 ljudi 52. čete, komandir natpor. Oblak.
od 50 „ 51. „ sa por. Komjancom,
- Jedna četa* od 100 „ 38. „ komandir por. Pregelj,
sa por. Mavecom,
- Jedna četa* od 60 „ 40. „ komandir por. Mihevc,
od 30 „ 54. „ sa por. Hanerom,
od 30 „ štabne čete

i 1 četa koja se sastojala od 85 ljudi iz svih četa 1. bat. 14. SS pol. puka, pod komandom natporučnika Pavliča (lake polj. haubice) i poručnika Flajhakera (protivtenk. četa).

- 4) *Izvršenje:* Borbena grupa je 14. XI 44. u 04,45 časova krenula iz Novog Mesta, preko Skrjanča⁴ — Birčna Vas — Ljuben — Uršna Sela, ka borbenoj grupi majora Haslera u šumi oko 2 1/2 km sever, od Semiča. Dok su odatle 2 borbene grupe nastupale dalje na Semič, moja borbena grupa je krenula za Pribišje, koje je bilo zauzeto u 17,30 časova. U Pribišju su zarobljena 22 Italijana partizanskog radnog bataljona.

Moja borbena grupa je preuzela obezbeđenje mesta Pribišje, u koje su se i ostale dve borbene grupe smestile u 23,00 časa, pošto su izvršile svoj zadatak u Semiču. U toku noći neprijatelj je izvršio jak napad na Pribišje,⁵ koji su odbile snage 38. i 40. čete koje su obezbeđivale mesto, pri čemu su imale 3 mrtva i 2 ranjena. Neprijatelj je imao mnogo gubitaka, ali smo mogli samo izbrojati 2 poginula. Zaplenjen je 1 puškomitraljez.

15. XI 44. u 07,00 časova borbena grupa je krenula iz Pribišja. Tada sam dobio naređenje da sa svojom borbenom grupom, bez 38. čete slov. domobrana, poginule i ranjene vratim u Novo Mesto, preko Uršnih Sela — Birčne Vasi. Kad smo napuštali Pribišje, napale su nas jake neprijateljske snage. Dok smo odbijali taj napad, moja se borbena grupa raspala. Uz pomoć Pavličeve čete pošlo mi je za rukom da pokupim ranjenike koje je delimično ostavila

³ Komandant nemačkog Štaba za izgrađivanje Slovenskega domobranstva (Aufbaustab für Slowenisches Landwehr), sa sedištem u Ljubljani.

⁴ Odnosi se na Veliko i Malo Škrjanče; sada: Škrjanče pri Novem Mestu.

⁵ Napad su izvršila dva bataljona 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i 1. bataljon 12. slovenačke NO brigade (vidi dok. br. 57 i 61).

slov. četa. Od majora Dama, koji je sa borbenom grupom »Kokot« preuzeo obezbeđenje odstupnice, dobio sam zadatak da prikupim slov. snage, da preuzmem komandu nad njima i da se povučem.

Pri tom sam uspostavio vezu sa borbenom grupom »Bole«, koja se već daleko probila, i ponovo sam došao do slov. četa moje grupe, koje su se takode probile dalje zajedno sa 38. četom, koja se iz nerazumljivih razloga odvojila od borbene grupe »Bole«. S tom borbenom grupom, izvršavajući prvobitni zadatak, preko Birčne Vasi stigao sam u Novo Mesto u 16,00 časova, bez dodira s neprijateljem. Od Birčne Vasi sam 2 mrtva i 8 ranjenih dovezao rekviriranim kolima s konjskom zapregom.

- 5) *Rezultat:* Naši gubici: 3 poginula,
4 ranjena,
4 nestala.
Neprijateljski: 2 mrtva, izbrojano,
7 zarobljenih (od toga
6 Italijana; veći deo od 22 Italijana
zarobljena u Pribišju pobegao je za
vreme borbe).
- 6) *Posebna iskustva:* Oficiri slov. domobranstva su većinom izneverili, navodno su pogrešno razumeli izdata naređenja i tako ih izvršavali. Slov. snage moje borbene grupe, koje su bile sastavljene iz više četa, bile su delimično neiskusne a komandiri ih nisu čvrsto držali u rukama. Slov. jedinica ma nedostaju dobro obučeni i odvažni podoficiri. Bez podrške nemačke čete ne bih mogao izvršiti zadatak da vratim ranjenike.

Treba ipak odati priznanje 38. i 40. četi za držanje u toku noćnog napada na Pribišje.

Molim da se 15. XI 1944. prizna kao borbeni dan za 25 ljudi 38. i 40. slov. čete, u smislu propisa o dodeljivanju znački za borbu sa bandama.

Haag [Hag]
kapetan zašt. policije

Za tačnost prepisa:
Stäblein [Šteblajn]
obervahtmajster
zašt. policije

IZVOD IZ DNEVNOG IZVEŠTAJA ORGANIZACIJSKEGA
ŠTABA SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA ZA 16. NOVEM-
BAR 1944. O DEJSTVU 1. BATALJONA SLOVENAČKIH DO-
MOBRANACA PRI UPADU U BELU KRAJINU¹

DNEVNI IZVEŠTAJ
za 16. novembar 1944.

2

Ofanzivni izveštaj

Patroliranje i zasede. Ništa novo.

Medu vojnicima koji su učestvovali u akciji u Beloj kra-
jini i slučajno se vraćali kroz Grosuplje pojavljuje se nepri-
kriveno nezadovoljstvo i ogorčenje zbog neuspeha i gubitaka
koje su imali domobranci u ovoj akciji. Borbeni duh je pri-
lično opao, posebno zbog neprijatnog sukoba između Rupni-
kovog bataljona¹ i Stiškog⁴ i šentviškog⁵ bataljona. Smatraju
da su gubici koji su tu nastali bili potpuno nepotrebni, te da
sva odgovornost leži na komandi. Iako je zbilja uništeno do-
sta neprijateljevog vojnog materijala, jer ga nisu mogli po-
neti sobom, ipak sve to ne nadoknađuje broj poginulih bora-
ca, dok je, po pričanju domobranaca, poginuo vanredno mali
broj partizana.

PODRUČJE VRHNIKE

Ništa novo.

I BATALJON

Bataljon je od 12. do 16. XI bio u akciji na pravcu Stična
— Grosuplje — Vel. Lašče — Kočevje — Koprivnik — Črno-
melj i nazad u Stičnu.

¹ Dokumentat (pisan na mašini) u AIZDG, AFK, k. 281/111.

² i ¹⁴ Redakcija je izostavila neke beznačajne podatke o situaciji
na ostalim područjima.

³ Odnosi se na 2. bataljon slovenačkih domobranaca (vidi dok.
br. 134).

⁴ Odnosi se na 1. bataljon slovenačkih domobranaca, koji je bio
smešten u garnizonu Stična.

⁵ Odnosi se na 4. bataljon slovenačkih domobranaca, koji je bio
smešten u garnizonu St. Vid (vidi dnevne izveštaje Organizacijskega
štaba Slovenskega domobranstva u AIZDG, AFK, k. 281/III).

Bataljon je od Kočevja, pa dalje, učestvovao u srednjoj koloni, koja je bila pod komandom kapetana Šumahera (Schumacher). Bataljon se nalazio u sredini kolone, a napred je bio IV bataljon. U 18 časova kolona je otišla u pravcu Mačkovec — Koprivnik, a zatim je morala ova kolona otići na Mavrilen i direktno u Črnomelj.

Komandant kolone je ovu pogrešno odveo na Miklarje, tj. 7 km zapadno-severoistočno od Črnomelja. Tu je došlo do sukoba s Rupnikovim bataljonom. IV bataljon je počeo da beži." Tada je stiglo naređenje od kapetana Šumahera: »Stična napred!«.

Bataljon je prestigao Bandekampfšule⁷ (Bandekampfschule) i 31, 32. i 39. četu koje su se povlačile, te je, prema naređenju, napao partizane koji bi, navodno, trebalo da se nalaze kod Miklarja. Tek posle nekoliko juriša ustanovili smo da smo se međusobno tukli.

Rezultat: 8 poginulih i 12 ranjenih iz ovog bataljona. Dalje, ubijen je i ranjen veći broj nemačkih vojnika, kao i domobranaca iz II bataljona. Tu je ostala 71. četa da obezbedi transport ranjenika i poginulih, ali je bila napadnuta od nadmoćnih partizanskih snaga,⁸ zbog čega se morala brzo povući, i tom prilikom je na bojištu ostavila jednog poginulog. U 10 časova produženo je nastupanje u pravcu Črnomelja. Uz put su manje zasede bile pobijene i proterane. U 14 časova upali smo u prazan Črnomelj. Civili su kazali da su partizani otpočeli evakuaciju Črnomelja već u 3 časa ujutro tog dana.

U 16 časova napustili smo Črnomelj. Za to vreme su preostali delovi kolone otkrili u vinarskim podrumima u vinogradima zapadno od Črnomelja razna skladišta materijala i oružja, koja su morala biti uništena, jer smo mogli sobom poneti samo malo materijala, zbog preopterećenosti nošenjem mrtvih, ukupno 24, kao i ranjenika, jer je naš bataljon, pored vlastitih, morao prenositi i ranjenike Nemaca i II bataljona.

Na povratku prema Koprivniku, prethodnica 16. čete je kod Mačjeg hriba naišla na snažnu zasedu, pa se zbog toga čitava kolona zatim povukla drugim putem za Koprivnik, gde

⁶ Vidi dok. br. 135

⁷ Odnosi se na pitomce Škole za borbu protiv bandi, koja je formirana naređenjem komandanta SS i policije 18. vojnog okruga od 30. avgusta 1944 (vidi tom VI, knj. 15, dok. br. 177).

⁸ Napad je izvršio Dopunski bataljon 7. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 68).

smo saznali da je ova zaseda bila iz 114. čete.⁹ Ova četa nam,, zbog nesporazuma, nije odgovorila na naš znak raketom. Zbog toga smo opravdano smatrali da je zaseda bila partizanska. Ovde je komandovao pukovnik Nickel (Nickel).¹⁰

Celoga dana 15. XI svi bataljoni su odbili borbe oko Koprivnika, Hriba¹¹ i Nemške Loke. Tu je partizanska zaseda propustila čitav bataljoni napala 3 sanitetska automobila. Tom prilikom je poginuo 1 ranjenik. Naveče smo se vratili za Kočevje, gde smo stigli 16. XI u 2 časa. Odatle smo odmah kamionima prevezeni za Stičnu, gde smo stigli u 8 časova ujutro.

U akciji je bataljon imao posla sa VIII, IX¹² i X brigadom, koje su bile razmeštene na prostoriji Kočevje — Koprivnik — Nemška Vas.¹³ U svom naoružanju imale su i 2 topa i 3 manja tenka.

Ubijeno je 9 partizana, među kojima 1 major. Broj ranjenika nije poznat. Zarobljenika nije bilo.

Bataljon je imao 10 poginulih i 12 ranjenih. Poginuli i ranjeni su prevezeni u Ljubljano.

Uništeno je: više skladišta materijala, oružja i municije, partizan, radionice i tri kamiona koji su se nalazili na opravacL

14

17. novembra 1944.
Ljubljana

⁸ Ta četa je bila iz sastava 5. [alarmnog] bataljona slovenačkih domobranaca (o formiranju ovog bataljona vidi dok. br. 83, napomenu 25). Kako bataljon u to vreme još nije bio prikupio sve snage, to je za ovu akciju angažovao: iz Velikih Lašca 114. četa, iz Ribnice 40 ljudi 25. čete, iz Kočevja 45 ljudi 61. čete. Iz dnevnih izveštaja Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva ne vide se pravci nastupanja ovih snaga (vidi AIZDG, AFK, k. 283/III).

¹⁰ Bio je komandant 14. SS policijskog puka.

¹¹ Sada: Hrib pri Koprivniku.

¹² Pogrešno; 9. slovenačka NO brigada nije bila angažovana u tim borbama (vidi dok. br. 82).

¹³ Pogrešno; verovatno se odnosi na Nemšku Loku, jer naselje Nemška Vas u tom rejonu ne postoji.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 2. BATALJONA SLOVENAČKIH
DOMOBRANACA OD 17. NOVEMBRA 1944. O DEJSTVU BA-
TALJONA PRI UPADU U BELU KRAJINU¹

II bataljon
Pov. broj 535
17. nov. 1944.

Izveštaj o akciji
od 13 — 17. XI 1944.

I) Podaci o neprijatelju:

Vidi naređenje za poduhvat 14. SS policijskog puka.²

II) Zadatak:

Bataljon kreće u akciju kao desna kolona borbene grupe »Nikel« (Nickel) pravcem Kočevje — Livold — Mozelj — Rajndol — Knežja Lipa — Nemška Loka — Miklarji — Dobljče — Butoraj, sa zadatkom da s južne strane zatvori Črnomelj i vrši napad iz pravca Loke pri Črnomelju.

III) Tok akcije:

Bataljon je dana 13. 11. 1944. u 16,30 časova krenuo iz Livolda pravcem Mozelj — Ranjdol — Knežja Lipa — Videm — Nemška Loka, gde je stigao oko 24,00 časa. Kod Vidma je došlo do kontakta sa 30 partizana³ koji su bili iz jedinica kod Predgrađa. Sva sela smo obišli.

Dana 14. 11. 1944. bataljon je krenuo dalje i došlo je do prvog kontakta s neprijateljem kod k. 602. To je bila zaštitnica jačine 6 ljudi. Jedan partizan je ubijen. Bataljon je krenuo dalje i oko 4,00 časa naišao kod Miklarja na neprijatelja jačine oko 60 ljudi,⁴ koji je bio u zaštiti bolnice koja se tu nalazila. Bolnica je uništena. Poginula su 3 partizana i dva domobranca, a zaplenjena 4 vola i 2 konja. Uništeno je pola vagona engleskih lekova.

U 6,05 časova ujutro, kada je bataljon još uvek ležao kod Miklarja, bio je napadnut na sledeći način:

¹ Original (pisan na mašini) u AIZDG, AFK, k. 280/IV.

² Redakcija naređenje nije pronašla.

³ Iz sastava 4. bataljona Belokranjskog NOP odreda (vidi dok. br. 68).

⁴ Iz sastava Dopunskog bataljona 7. koprusa NOVJ (vidi dok. br. 68).

Treći vod 17. čete je izvestio da su stražari čuli šaputanje na onom pravcu odakle je stigao bataljon. Na poziv: »Ko je tamo?« došao je sa odstojanja oko 20 m odgovor: »Partizani«. Na drugi poziv: »Stoj«, naši stražari su bili obasuti snažnom vatrom i grđeni povcima: »Kurve bele«.

Sve čete su odmah posele položaje za odbranu i pripremile se za odbranu. Izdao sam naređenje da se izbace četiri bele signalne rakete. Kako se moj bataljon nalazio pod snažnom vatrom puškomitraljeza i mitraljeza, naša Teška četa je otvorila vatru iz sveg naoružanja, jer je neprijatelj, uprkos lami, magli i nepreglednom zemljištu, produžio napad jakim snagama. U vremenu od 6,05 do 7,40 časova tri puta smo odbili neprijatelja. Kada je svanulo, ustanovili smo da je moj bataljon bio napadnut od bataljona »Šumaher«.⁵ Borba je bila veoma oštra. Pet domobranaca je poginulo a šest ih je ranjeno.

Karakteristično je da su se domobranci iz Sentviškog bataljona" veoma ružno ponašali te da su čak naše poginule vojnike opljačkali.

Za zaštitu ranjenika ostalo je iz 17. čete 40 ljudi, dok je bataljon oko 9,00 časova produžio nastupanje u pravcu Dobljča. Tu su dve čete Zaštitnog bataljona VII korpusa razbijene i odbačene u pravcu juga. Štab VII korpusa je već ranije pobegao u pravcu juga⁷ jer je čuo borbenu buku. Velik broj partizana je poginuo. U daljem nastupanju do Črnomelja bile su kod Kanižarice zapaljene tri velike barake. Bile su predviđene za partizansku bolnicu, ali u njima nije još niko bio smešten.

U Loki pri Črnomelju nije došlo do kontakta s neprijateljem.

U 16.00 časova bataljon se povlačio kao zaštitnica pravcem Mavrlen — Topli Vrh — Ovčjak — Slaba Gorica — Mačji hrib — Draga i čitave noći lutao za bataljonom »Šumaher«.

Dana 15. 11. 1944. bataljon se preko Srednje Bukove Gore,⁸ Hriba,⁹ Koprivnika i Oneka vratio u Šalku Vas, gde je zanoćio.

Kod Hriba smo ostavili dva voda 47. čete radi obezbeđenja drumu Nemška Loka — Koprivnik i uspostavljanja veze sa borbenom grupom »Šumaher«. Drum je trebalo da drže sve

⁵ Odnosi se na Borbenu grupu Šumaher (Schumacher), koju su tom prilikom sačinjavali 1. i 4. bataljon slovenačkih domobranaca (vidi dok. br. 133 i 135).

⁶ Odnosi se na 4. bataljon slovenačkih domobranaca, koji je svoje sedište imao u Št. Vidu (sada: Šentvid pri Stični).

⁷ Poarešno; štab 7. korpusa NOVJ se tada nalazio u Laščama (vidi dok. br. 47).

⁸ Spodnja, Srednja i Gorenja Bukova Gora; sada: Bukova Gora.
" Sada: Hrib pri Koprivniku.

do našeg povratka. Oba voda su napadnuta od jakih partizanskih jedinica.¹⁰ Poginulo je osam domobranaca a dvojica su bila ranjena. Izgubljena su dva puškomitraljeza i jedan automat. Ubijene su dve mule.

Bataljon je iz Kočevja 16. 11. 1944. u 11,00 časova prevezen vozom do Velikih Lašča, odakle je peške krenuo za Grosuplje i zatim se 17. 11. 1944. u 1,40 vozom vratio na Rakek.

IV) *Naše snage:*

17. četa	100 ljudi
47. četa	105 „
48. četa	115 „
2.TČ ¹¹	85 ..

V) *Vlastiti gubici:*

15 poginulih,
8 ranjenih,
2 mule ubijene,
2 LS¹² izgubljene,
1 automat izgubljen.

VI) *Neprijateljevi gubici:*

Izbrojana 23 poginula, među kojima komandant IV bataljona VDV¹³ brigade.

VII) *Plen:*

1 konj,
4 vola, koje je borbena grupa »Šumbaher« oduzela kod Miklarja.

VIII) *Utrošak municije:*

za puške	2.630 metaka
za LS	4.550
za TS ¹⁴	4.200
za automate	4.250
za LM ¹⁵	50 mina
za TM ¹⁶	138 „
za signalne pištolje: raketa belih .	32
„ crvenih	22
„ zelenih	11

¹⁰ Vidi dok. br. 82.

¹¹ Teška četa

¹² lake strojnice (puškomitraljezi)

¹³ Vojska državne varnosti (Vojska državne bezbednosti)

¹⁴ teške strojnice (mitraljeze)

¹⁵ lake minomete (lake minobacače)

" teške minomete (teške minobacače)

IX) Uspeh:

Uništene jedna partizanska bolnica i tri velike drvene barake.

X) Iskustva:

Noćne akcije većeg obima su sa slovenačkim domobran-
cima, zbog nedovoljne obučenosti ljudstva, neizvodljive, a na-
ročito van određenog područja.

Komandant, kapetan:
Rupnik Vuk

Pet.¹⁷

BR. 135

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 4. BATALJONA SLOVENAČKIH
DOMOBRANACA OD 18. NOVEMBRA 1944. KOMANDANTU
ŠKOLSKE GRUPE O DEJSTVU BATALJONA PRI UPADU U
BELU KRAJINU¹

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO
IV BATALJON
Br. pov. 264
u _____ dana 18. XI 1944.

Izveštaj o akciji
12 — i7. XI 1944.

KOMANDANTU ŠKOLSKE GRUPE

Dana 12. XI 1944. u 17 časova bataljon je u jačini od oko
200 ljudi krenuo u akciju u pravcu Grosuplja. Tu je bio zbor
našeg i I bataljona iz Stične, a zatim pokret u pravcu: Ponova
Vas — Št. Jurij² — Male Lipljene — Škocjan³ i sledećeg dana

¹⁷ Paraf potpukovnika Ernesta Petjrlina, komandanta Školske
grupe slovenskega domobranstva, kome je bio dostavljen na uvid je-
dan izvod izveštaja.

¹ Original (pisan na mašini) u AIZDG, AFK, k. 280/IV. Zaglavlje
nije pisano na mašini, već je stavljen četvrtasti štambilj. Broj delovod-
nika i datum upisani su mastilom.

¹ Sada: Podtabor pri Grosupljem.

³ Naziv za predeo oko V. i M. Lipljena. Na karti 1 : 100.000 nije
obeležan.

preko Turjaka — Rašice u Velike Lašče, gde je ljudstvo imalo odmor od 1 časa. Iz Velikih Lašča otišli smo na železničku stanicu, gde smo se ukrcali na voz i odvezli za Kočevje, kamo smo stigli 13. XI u 8,30 časova. Odmah po dolasku u Kočevje krenuli smo u pravcu Šalke Vasi, gde smo se odmarali do 16 časova posle podne, a zatim dalje kroz Cvišlerje — Onek — Mačkovec. Na celom putu nismo nigde naišli na neprijatelja.

14. XI 1944. nastavili smo pokret kroz Koprivnik, gde je bio odmor od 1 časa, a zatim dalje na Hrib,⁴ do raskrsnice puteva od kojih jedan vodi u Stari Trg ob Kolpi. Kod Miklarja došlo je do nesretnog sukoba sa II bataljonom (Rupnikov⁵). Zbog nesporazuma kod prednjih straža obaju bataljona došlo je do ogorčene borbe koja je trajala više od pola časa. Konačno je bio zarobljen jedan kaplar iz II bataljona, uočena greška, te je bilo ispaljeno nekoliko raketa i prekinuta borba. U tom sukobu je s naše strane poginuo 1 domobranac a drugi je umro na putu, dok je treći bio ranjen. Posle ove borbe nastavili smo pokret na Topli Vrh, gde su se kretale partizanske kolone, ali su se odmah povukle čim su nas primetile. Ostale su samo partizanske zasede, koje su bile uništene i proterane. Pokret smo nastavili na Mavrleu i Zajčji Vrh i dalje prema Črnomelju. Za sve vreme imali smo posla s većim ili manjim zasedama, kod kojih je mnogo razbojnika bilo ubijeno. U 12 časova smo stigli u Črnomelj a ispred nas su bežali partizanski tenkovi (2) i ostali banditi. Pošli smo još dalje u selo Loka,⁶ a iz Loke smo se vratili na Mavrleu. Još u toku noći bili su partizani obavešteni (telefonom) o našem dolasku, tako da su već u 3 časa ujutro sve značajnije stvari odvezli iz Črnomelja. Tada se povukla i partizanska glavnina, tako da smo dolaskom u Črnomelj imali posla samo s manjim grupama bandita. Tenkovi i partizanska glavnina pobjegli su u pravcu Semiča i Gradaca. Nastavili smo pokret natrag na Mavrleu — Topli Vrh — Ovčjak i dalje prema Koprivniku. U šumi smo zalutali pa smo zbog toga preko noći ostali u nekoj dolini.

15. XI 1944. u 7 časova nastavili smo pokret pravcem Koprivnik — Gor. Sušje⁷ — Hrib, kamo smo stigli u 10 časova, te smo se 2 časa odmarali. Oko 12 časova napali su nas partizani (VIII brigada), koje smo razjurili i gonili sve do 16 časova posle podne.⁸ U ovoj borbi ubijena su 32 partizana. Nakon toga je bio zbor svih jedinica, a zatim pokret na Mačkovec — Onek — Šalku Vas, kamo smo stigli u 22 časa uveče.

⁴ Sada: Hrib pri Konrivniku.

⁵ Vidi dok. br. 134.

⁶ Odnosi se na Loku pri Črnomlju.

⁷ Na karti 1 : 100.000 nije pronađeno.

⁸ Podrobnije o toj borbi vidi dok. br. 82.

Tu smo se ukrkali u automobile i preko Ribnice — Velikih Lašča — Grosuplja i Višnje Gore vratili u svoja polazna uporišta. Vratile su se samo pešadijske čete a Teška četa je stigla tek 17. XI.

Partizanski gubici: Od jedinica ovog bataljona bilo je na partizanskoj strani izbrojano 46 mrtvih partizana. Mnogi su poginuli od mina naših teških minobacača. Broj se tačno ne može utvrditi. U samom Črnomelju je 39. četa uništila dva (2) velika teretna automobila, *ogromno* municije i oružja (među ostalim i dve protivtenkovske puške). Sve ovo je bilo razbijeno i uništeno, jer momci nisu sve mogli da nose pošto su bili umorni i potpuno iscrpljeni. Poginuo je i 1 partizanski major (ime nije poznato).

Sopstveni gubici- 3 mrtva (kaplar ZAJC IVAN iz 31. čete, Remar Rudolf, Roje Alojzij iz 39. čete),

3 ranjena,

6 nestalih (.postoji mogućnost da su zbog iscrpljenosti ostali u nekoj drugoj jedinici).

Momci koji su se vratili iz akcije svi su bolesni, prehladeni i nažuljenih nogu, a osim toga živčano sasvim uništeni i duže vreme nesposobni za akcije. Momci su za vreme akcije, zbog dugog marša, neispavanosti (pravog odmora nije bilo 4 dana i 4 noći), na putu padali u nesvest; neki su počeli da bunčaju a drugi su zbog iscrpljenosti zaostajali daleko iza glavnine. Biće stvarno potreban pravi odmor da bi bataljon bio ponovo sposoban za veće i napornije akcije kakve je vodio s velikim uspehom od ovogodišnjeg proleća pa dalje.

Prednji se izveštaj dostavlja s molbom na znanje.

Komandant kapetan:
Meničanin⁹

IZVEŠTAJ KOMANDANTA 1. BATALJONA 14. SS POLICIJSKOG PUKA OD 20. NOVEMBRA 1944. O DEJSTVU BATALJONA PRI UPADU U BELU KRAJINU¹

Prepis!

Grupa za osiguranje objekata Kantonman, 20. 11. 1944.
— nastavni oficir —
I bataljon 14. SS. pol. puka

Bat. k-dno mesto, 17. novembar 44.

Borbeni izveštaj za 13—15. 11. 1944.

1) *Situacija:*

Situacija neprijatelja nije poznata, ali se mora sigurno računati da se jedna njegova brigada nalazi u rejonu Toplica² a druga u rejonu Podgrada, dok se istovremeno može računati s jakim snagama na oko 10 km severno od Črnomelja i Metlike, koje štite ta mesta i obezbeđuju skladišta municije i zalihe.

2) *Zadatak:*

Na lozinku »Schnegestöber«³ kreće ojačani 1. bataljon do Semiča, tamo vezuje neprijateljske snage i ostaje do 14. 11. 44. (do mraka). Posle izvršenja ovog zadatka vraća se. Puk sa 3 udarne grupe nastupa iz Kočevja do Črnomelja, tamo uništava sve važne uređaje i skladišta i ponovo se vraća u Kočevje.⁴

3) *Snage:*

Ojač. I bataljon:	nemačke snage:	10 of., 341 vojn.
	slov. snage:	6 of., 363 vojn.

4) *Izvršenje:*

13. 11. 44. ojač. 1. bataljon krenuo je u 06,00 časova iz Novog Mesta. U 10,00 časova je dostigao Mraševo ne do-

¹ Prepis originala (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 163/11. Prepis je verovatno izvršen u ono vreme.

² Odnosi se na Dolenjske Toplice.

³ »šnegešteber« (vejavnica)

⁴ Podrobnije o anaazovanim snagama s pravca Kočevja vidi dok. br. 133, 134 i 135.

lazeći u dodir s neprijateljem. Dalje je nastupao na Stari Ljuben. Dve ojač. udarne grupe su prodrle u Uršna Sela i tamo skršile slab neprijateljski otpor. Neprijatelj je imao 2 mrtva. Neprijatelj se zaustavio u šumi kraj Uršnih Sela. Pošto je mesto bilo pogodno za kružnu odbranu, u 16,30 časova je bila obrazovana kružna odbrana. Neprijatelj je u toku noći nekoliko puta napadao s juga i tukao mesto mitraljeskom i minobacačkom vatrom.⁵ Naši gubici: 1 poginuo, 3 ranjena. Pošto je postojala opasnost od opkoljavanja, izdao sam naređenje da se rezervna udarna grupa probije u 3,00 časa posle ponoći do dominirajuće kote 536 severno od Uršnih Sela. Trebalo je da se ta grupa posle probijanja iz Uršnih Sela priključi glavini. Pokret je naređen za 05,00 časova. Znak za udarnu grupu na koti 536 bio je tri zelena svetleča zrna. Istovremeno je u toku noći bilo pripremljeno transportovanje ranjenika. Za to su bili određeni jedan vod 2. čete 14. SS pol. puka i 2 voda slov. domobrana. Do pokreta nije došlo 14. 11. kako je bilo naređeno, jer se posle kiše koja je padala cele noći spustila takva magla da se uopšte nisu mogli videti svetleči signali. Zato je jedna izviđačka patrola upućena po snage na koti 536. U međuvremenu sam naredio da krenu borbene grupe. One su odbacile neprijateljske snage koje su se nalazile južno od Uršnih Sela. Cela borbena grupa prodrla je tada do predela Radoha, i tamo nas je dočekala jaka mitraljeska i minobacačka vatra neprijateljskih snaga, najmanje jedne brigade. Pošto je moj cilj bio da prodremo u Semič i da tamo vežemo snage iz okoline Črnomelja, prodrli smo direktno do kote 547. U međuvremenu su stigle snage za ojačanje borbene grupe Hag: nem. snage — 3 of. i 87 vojnika; slov. snage — 6 of. i 350 vojnika.⁶ Dve udarne grupe su krenule u 15,00 časova prema Semiču, opkoljavajući ga, dok su ostale snage krenule za Pribišje da bi obezbeđivale odstupnicu. Semič je zauzet. Izbrojano je 20 mrtvih bandita. Neprijatelj se delimično povukao jer je saznao za približavanje naših snaga. U pravcu Metlike pobegla su neprijateljeva vozila sa gusenicama, verovatno tenkovi. Kad se spustio mrak, udarne grupe su zauzele Semič i uspostavile vezu kod crkve. U međuvremenu su jake neprijateljske snage opkolile borbenu grupu kod Pribišja i izvršile 2 žestoka napada od 19,00 — 21,00 čas.⁷

⁵ Napad su izvršili delovi 12. slovenačke NO brigade (vidi dok. 61).

⁶ Vidi dok. br. 132.

⁷ Podrobnije o borbama oko Pribišja vidi dok. br. 57 i 61.

Situacija je postala kritična, jer su morale da se upotrebe sve rezerve a Slovenci su već bili napustili svoje položaje po mraku i pljusku. Slovenci su imali 3 mrtva i 2 ranjena.

15. 11. 44. u 00,30 časova stigle su ostale udarne grupe i odmah su angažovane za ojačanje položaja. Neprijateljski napadi su trajali celu noć, uz jaku mitraljesku i minobacačku vatru. U međuvremenu je neprijatelj koncentrisao sve okolne snage (Cankarovu brigadu, brigadu »Matija Gubec«, kao i delove 12. i 15. brigade). Pošto još nisam znao za to, naredio sam proboj i napad u .05,00 časova i odstupanje udarne grupe Hag s mrtvim i ranjenicima prema Novom Mestu, dok sam sa dve preostale udarne grupe hteo da prilikom odstupanja napadnem i uništim centar bandi u Podgradu i okolini. Pošto su se 2 čete probile iz obruča, neprijatelj je jakim snagama izvršio napad na našu kolonu i odsekao čelo od ostalih snaga. Zbog jakih neprijateljskih napada i prodora situacija je postala veoma kritična, pogotovo što je neprijatelj bio znatno jači. Kad su slov. čete udarne grupe kapetana Ko.kota u neredu prestigle udarnu grupu kapetana Bolea, hitajući prema severu, počele su da se, uprkos ponovljenim naređenjima, povlače i slov. snage koje su bile dodeljene našoj borbenoj grupi. Samo uz pomoć hrabrih nemačkih snaga pod energičnom komandom nemačkih oficira pošlo mi je za rukom da zaustavim neprijatelja koji je stalno napadao, pošto sam, bez Slovenaca, prikupio moj bataljon i doveo ga na rezervni položaj, odnosno izvršio protivudar. Uspeo sam da za vreme jakih neprijateljskih napada i borbi prsa i prsa ponovo sredim snage i da novim angažovanjem sprečim strašan poraz. Slovenci su izgubili glavu i samo uz pretnju oružjem mogli su se zadržati, ali više ne i pokrenuti da pođu napred. U toj kritičnoj situaciji naročito se istakao prirtrernom hrabrošću i požrtvovanjem potpor. Bem sa 2. četom, a posebno mitraljesko odeljenje 2. čete. Već je ponestajalo municije i brzo odstupanje u etapama predstavljalo je jedini spas iz te situacije. Najpre sam izdao naređenje da se borbeni grupa Hag povuče s mrtvima i ranjenicima, jer ona nije značila mnogo za borbu. Zatim se povukao nemački bataljon. Neprijatelj, koji je još kod Laza stalno pokušavao da nas opkoli i odseče, uvideo je našu nameru i stalno je napadao, ali ga je zadržalo bočno osiguranje koje sam postavio. Bilo mi je jasno da moram što pre doći do nekog mesta da bih utovarao ranjenike, pošto zbog pomanjkanja municije nisam više mogao da izdr-

žim dužu borbu. Kroz šumu sam prodro u Uršna Sela, obezbedio ih sa svih strana i naredio da se hitno nabave kola. Svi su znali o čemu je reč. Neprijatelj, koji nam je stalno bio za petama, želeo je da nas odseče. On je pretpostavljao da ćemo se kretati glavnim putem Uršna Sela — Birčna Vas i pomakao se istočno od puta od Uršnih Sela do Birčne Vasi, da bi nas na tom putu još jedanput napao i uništio. Pored toga, naredio sam da jedna slov. četa (34. četa por. Mraka, koja se ponovo prikupila) posedne dominirajuću kotu 536 severno od Starog Ljubena i da se ide preko Mraševa i Potoka.⁸ Istovremeno sam postavio obezbeđenje do obezbeđenja na svim dominirajućim kotama. Da sam pravilno prozreo nameru neprijatelja vidi se iz toga što je neprijatelj, pošto je čelo kolone skrenulo pred [Velikim] Podljubenom, otvorio vatra s puta za Birčnu Vas. Neprijatelj je gonio bataljon gotovo do okoline Prapreča.⁹ Preko Potoka smo stigli u Novo Mesto u 16,30 časova. U potoku su ranjenici i poginuli preneti na saonice i kamione.

5) *Rezultat*

Naši gubici:

10 poginulih (2 pol. nisu evakuisana) — 5 pol., 5 slov. domobranaca, među njima 1 oficir;

18 ranjenih — 11 pol., među njima 1 oficir, 7 slov. domobranaca, 5 nestalih — 1 pol., 4 slov. domobr.

Neprijateljski gubici:

65 mrtvih izbrojano,

4 zarobljena,

10 Italijana (rad. bataljon).

Plen:

16 pušaka (od toga 13 uništeno)

1 puškomitraljez.

6) *Iskustva:*

Radiogrami su stizali nepotpuni. Nisam znao, npr., da li major Dam dolazi s pojačanjem meni ili nastupa s pojačanjem iz Kočevja. Zbog smetnji u prijemu pojedini telegrami su bili potpuno nerazumljivi. Između 18,00 i 06,00 časova, a ponekad i danju, zbog atmosferskih smetnji nije bio moguć prijem čak i na maloj udaljenosti. S pukom se nije mogla uspostaviti veza 14. 11. i pored neko-

⁸ Sada: Potok pri Gorenji Straži.

* Sada: Prapreče pri Gorenji Straži.

liko pokušaja. Slo. čete se mogu korisno upotrebiti dok se dobro napreduje i kad neprijateljske snage beže, ali nikad ne mogu da izdrže pritisak neprijatelja. Nisu se mogli naterati napred ni pretnjom oružjem i 4 čete su se jednostavno povukle prema Novom Mestu. Slovence su demoralisali stalni napadi neprijatelja uz poviku »ura« i delimični prodori.

Prilikom takvih dubokih prodora u neprijateljsku oblast, neprijatelj ima mogućnost da svim snagama zapremi puteve za odstupanje, da nas opkoli i da nas svim sredstvima uništi. Njemu je to srazmerno lako, jer neograničeno gospodari rejonom Podgrad — Metlika — Črnomelj — Toplice i na tu teritoriju nije stupio nijedan nemački ili slovenački vojnik posle završetka operacije »Volkenbruh« (28. 11. 1943).

Za tačnost prepisa:
Stäblein [Šteblajn]
obervahtmajster
zašt. policije

Hassler [Hasler]
major zašt. policije
i komandant bataljona

BR. 137

IZVEŠTAJ KOMANDIRA 2. ALARMNE CETE »CELJE« OD 24. NOVEMBRA 1944. KOMANDANTU 3. BATALJONA VERMANŠAFT PUKA »DONJA ŠTAJERSKA« O BORBENOJ AKTIVNOSTI CETE¹

Ceta Besner
Uporište Buče

Buče, 24. 11. 1944.

3. bataljonu Vermanšaft-puka »D. Štajerska«

Celje

Izveštaj o delatnosti čete Besner

I. 16. 11. 44. izviđanje u okolini uporišta, pravac Pilštanj. Dodir sa neprijateljem. Borba trajala 1 sat, banditi se povukli u pravcu Kozja. Gubici neprijatelja nepoznati. Naši nisu imali gubitaka.

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 350/1.

- II. Noću 16/17. 11. 44. banditi jačine 50 do 100 ljudi izviđali područje uporišta. Odbijeni svi pokušaji da se približe uporištu.
- III. 17. 11. 44. izgradnja uporišta.
- IV. Noću 17/18. 11. 44. banditi izviđali područje uporišta. Odbijeni svi pokušaji da se približe.
- V. 17. 11. 44. izgradnja uporišta.
- VI. Noć 18/19. 11. 44. protekla mirno.
- VII. 19. 11. 44. kupanje i čišćenje prostorija.
- VIII. Noću 19/20. 11. 44. banditi jačine 100 do 200 ljudi izvršili prepad na uporište. Prepad je odbijen.
- IX. 20. 11. 44. javljeno nam je da se u našoj blizini zadržava jedna nova brigada. Odmah sam naredio izviđanje u okolini uporišta na udaljenosti od oko 600 m. Banditi izvršili napad na uporište. Ovaj napad su odbile snage Vermahta pod komandom kapetana Kempfera koje su pritekly u pomoć. Gubici neprijatelja nepoznati. Naši nisu imali gubitaka.
- X. Noć 20/21. 11. 44. protekla mirno.
- XI. Izviđanje u okolini uporišta.
Sukob sa banditima na udaljenosti od 1000 m. Posle dvocasovne borbe banditi su odbijeni. Neprijateljski gubici nepoznati. Naši nisu imali gubitaka.
- X. Noću 22/23. 11. 44. izviđanje bandita na području uporišta. Odbijeni svi pokušaji da se približe uporištu.²
- XI. 23. 11. 44. izgradnja uporišta i davanje uputstava vođu iz Podloga.³

Komandir 2. alarm, čete Celje
Bössner [Besner]
SA šturmфирer

² U tadašnjim izveštajima Štaba 4. operativne zone Slovenije te borbe oko uporišta Buče nisu registrovane, niti se u tom rejonu nalazila kakva brigada. Verovatno su ove napade izvršili manji delovi iz sastava 2. bataljona 3. brigade Vojske državne bezbednosti i 1. bataljona Kozjanskog NOP odreda, koji su se nalazili na tom području.

³ Zaselak u rejonu sela Slake, 2 km jugozapadno od Podčetrteka. Na karti 1:100.000 nije obeležen.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKOG ODELJENJA
PREVALJE OD 27. NOVEMBRA 1944. O SITUACIJI NA PO-
DRUČJU ODELJENJA¹

Prevalje, 27. 11. 1944.

Izveštaj o situaciji
za period od 11. 11. do 27. 11. 1944.

I. Opšta situacija

Raspoloženje stanovništva u Mežiškoj dolini je u znaku iščekivanja i karakteriše ga potištenost i napetost. Naročita se pažnja poklanja frontu na jugoistoku. Sada se obećanjima bandita više ne veruje kao ranije. Efikasna upotreba novog oružja, kojim bi se uspostavila ravnoteža snaga i materijala, sigurno bi znatno oslabila moral bandita, a kod stanovništva pojačala veru u pobedu Nemačke. Prema iskazima dobrovoljnih povratnika, raspoloženje prisilno regrutovanih bandita je veoma loše i većina njih ne sme da se vrati samo iz straha od kazne, s jedne, i straha od bandita, s druge strane. Među banditima sada vlada neka bolest koja se ispoljava osipom na koži i ispadanjem zuba, što je verovatno rezultat jednolične ishrane — meso bez povrća, hleba i soli. Mnogi od njih neće izdržati ovu zimu jer nemaju dovoljno odeće i drugih stvari. Primećuje se da banditi sada odvođe mnogo goveda i svinja i većinom ih transportuju u pravcu Solčave. Isto se primećivalo i u zimu 1943. godine i tada je dostiglo vrhunac pred Božić. Kao što je izvešteno prošlog meseca, opštinski načelnik u Crni Hazelmajer odlučio je da ukine sve karte za namirnice stanovnicima koji su otvoreno na strani bandi. Posle toga su se sve pogođene osobe dobrovoljno prijavile za rad u rudniku olova Mežica i dobile natrag svoje karte za ishranu. Tom me-rom je rudnik došao do velikog broja radnika.

II. Posebna situacija

U periodu za koji se podnosi izveštaj prijavljeno je da su se u Mežiškoj dolini 153 puta pojavile bande. Posebno treba dodati sledeće:

¹ Kopija originala (pisana na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 51/11.

13. 11. 1944. u 2,30 časa na 75,9 km pruge naišao je na 3 mine teretni voz br. 6114 koji je dolazio iz Dravograda. Iskočili su iz šina 3 zaštitna vagona i lokomotiva. Materijalna šteta je bila znatna, ljudskih žrtava nije bilo. Prekid je otklonjen 13. 11. 1944. u 11,30 časova.
13. 11. 1944. u 19,45 časova na 85,2 km pruge naišao je na minu putnički voz koji je dolazio od Celovca. Lokomotiva i jedan putnički vagon koji su već bili prešli preko tog mesta nastavili su put s putnicima za Prevalje. Materijalna šteta znatna, ljudskih žrtava nije bilo. Prekid je otklonjen sutradan ujutru.²
21. 11. 1944. u 9 časova oko 100 bandita došlo je kod posednika vulgo Kompraj u Zgornjem Javorju i ostalo do sutradan." Odveli su 1 kravu i odneli namirnice i hranu za 3 dovedena konja.

III. Naša dejstva

1) Dodir s neprijateljem0
2) Zasede	M
3) Ostale patrole protiv bandita17
4) Hapšenja zbog veze sa bandama47
5) Pretresi kuća30
6) Prijave50
7) Dobrovoljno se vratilo od bandita17
8) Prisilno regrutovano31

IV. Ostale raspoložive snage

O tome je dostavljen izveštaj Sreskoj žandarmeriji u Velikovecu prema određenom terminu.

V. Ostalo

19. 11. 1944. smestili su se u Prevaljama 3. bat. 19. SS pol. puka, Štab bataljona, štabni vod, odeljenje veze i 9. četa, a 10.

² Železničku prugu su minirali mineri Korušskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

¹ Reč je o 1. bataljonu 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer« (vidi dok. br. 88).

i 12. četa su istog dana prebačene u mesto Leše, opština Prevalje. U međuvremenu je 12. četa otišla iz Leša u Farnu Vas kod Prevalja.

Istog dana, 19. 11. 1944, prebačena je 8. četa 2. bat. 19. SS pol. puka u Guštanj.⁴ U Guštanj treba uskoro da pređe i Slab 2. bat. 19. SS pol. puka.

19. 11. 1944. polagao je zakletvu Folksšturm u mestima Črna, Mežica, Prevaljc i Guštanj. Polaganje zakletve je svugde izvršeno na svečan način. Prisustvovali su mu predstavnici policije, vojske i žandarmerije. Polaganju zakletve u Guštanju prisustvovao je zamenik gaulajtera.

SS brigadefirer i general policije Harms izvršio je 24. 11. 1944. smotru pol. čete stacionirane u Črni i došao i do žand. stanice. Obišao je smeštajnu prostoriju i odbrambena postrojenja i nije stavio zamerke. U njegovoj pratnji nalazili su se major Trege iz Pliberka i nekoliko oficira.

Upućene su mu molbe da se ukine zabrana odlaska na odsustvo, i to tako da iz odeljenja može uvek da ode bar jedan čovek.

Zandarmi mole da se u kantu pošalju nožići za brijanje, četkice za zube i naramenice.

Potp. žandarm. i komandir
odeljenja

¹ Sada: Ravne na Koroškem.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI U DONJOJ ŠTAJERSKOJ OD 2. DECEMBRA 1944. O SITUACIJI U POKRAJINI¹

Komandant policije i službe bezbednosti
u Donjoj Štajerskoj

Maribor, 2. 12. 1944..

Predmet: Mesečni izveštaj
Veza: tekući

1.) Opšta slika stanja kod bandi:

Stanje u pogledu bandi u Donjoj Štajerskoj je nešto povoljnije u mesecu za koji se podnosi izveštaj. Veće formacije bandita su se početkom meseca sa glavninom povukle u Gorenjsku i Dolenjsku, odnosno koncentrisale se u gornjem delu Savinjske doline, koji su zauzeli banditi. Ove mere odstupanja verovatno su preduzeli zato što su očekivali akciju jačih nemačkih jedinica ili što su slutili da im preti opasnost od opkoljavanja zbog izgradnje graničnih utvrđenja. Sredinom ovog meseca prvi put su se ponovo pojavile Tomšičeva i Šercerova brigada na području severno od Šoštanja. U oblasti severno od Drave i u severoistočnom delu Donje Štajerske i dalje se nastavlja živa aktivnost bandi. Ona se u nekim delovima navedene oblasti i pojačava.

Stalno se pojačava uticaj njihove propagande i represalija na stanovništvo. Broj ubistava se popeo od 7 na 16, a pokušaja ubistva od 2 na 6. Sve žandarmerijske stanice izveštavaju da stanovništvo u mnogim srezovima ne dostavlja više prijave iz straha od osвете bandita. Raspoloženje stanovništva u oblastima u kojima često borave banditi najbolje ilustruje sledeći događaj:

U ovdašnje nadležstvo došao je jedan pripadnik vojske koji se nalazio na odsustvu kod svojih roditelja u Slivnici pri Mariboru, srez Maribor. Posle jednog vazdušnog napada njemu je pošlo za rukom da uhvati dva člana posade koji su iskočili iz pogođenog neprijateljskog aviona i da ih privede žandarmeriji. Stanovništvo mu je zbog toga prebacivalo što je tako postupio. Noću su u njegov stan upali banditi, koje je verovatno obavestio neki kurir, i zahtevali od njegovih roditelja da nagovore

¹ Original (umnožen na ciklostilu, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 154/III.

sina koji je momentano bio odsutan da im da svoju uniformu i pištolj: samo tako bi mogao da ispravi svoju grešku. Ako to naređenje ne izvrši, streljače mu roditelje.

Pripadniku vojske morali smo dati zaštitu da bi mogao prevesti roditelje i njihov nameštaj iz tog mesta u Maribor.

Pljačkanja su i dalje u opadanju. Ipak postoji mogućnost da je opadanje broja pljački u stvari rezultat toga što žrtve ne prijavljuju pljačku bojeći se odmazde bandita. Broj pljački, koji je u prethodnom mesecu iznosio 1362, opao je na 1263. Broj diverzija i paljevina opao je na 33.

2.) *Mesta zadržavanja bandita i težišta kretanja bandi:*

Situacija u pojedinim odsecima osiguranja znatno se izmenila u poređenju sa prethodnim mesecom.

U I odseku osiguranja (srez Ptuj i istočni deo sreza Maribor-grad) naročito se pojačala aktivnost bandi i danas obuhvata celu oblast. Dok su se poslednjih meseci pojavljivale male grupe, većinom terenskih radnika, u mesecu za koji se podnosi izveštaj ustanovljene su jedinice i do 200 bandita.

U II odseku osiguranja (istočni deo sreza Celje) opala je aktivnost bandita. Izuzev jedne veće bande, jačine oko 200 ljudi, koja se 12. 11. pojavila severozapadno od Šmarja pri Jelšah, pojavljivale su se samo pojedinačno manje banditske jedinice.

U III odseku osiguranja (srez Brežice) situacija je uglavnom ista: iz te oblasti stižu samo oskudni izveštaji. Primetno ie opala aktivnost bandita u toj oblasti, naročito napadi na prugu između Zidanog Mosta i Brežica, kao i na mesta na toj pruzi.

U IV odseku osiguranja (srez Trbovlje) takođe je oslabila delatnost bandi u istočnom delu, ali se u zapadnom pojačala, naročito u oblastima Kolovrat, Trojane i Št. Gotard.¹

U V odseku osiguranja (zapadni deo sreza Celje) primećena je koncentracija većih banditskih jedinica u gornjem delu Savinjske doline. U ostalim delovima delatnost bandi je oslabila. Javljeno je samo da se u okolini Braslovča nalaze manje grupe bandita koje su stigle iz gornjeg dela Savinjske doline. One su izvršile pljačkanja većeg obima u cilju snabdevanja i ponovo se vratile u Savinjsku dolinu. Sredinom ovog meseca prvi put je javljeno da su se ponovo pojavile Tomšičeva i Šercerova brigada u oblasti severno od Šoštanja, koje su došle iz gornjeg dela Savinjske doline, odnosno Gorenjske. Pored toga, u taj kraj je, navodno, stigla jedna koruska brigada i zajedno sa

² Sada: Šentgotard.

Sercerovom brigadom izvršila prepad na Šoštanj.¹ Taj prepad treba, pre svega, gledati kao meru snabdevanja. Banditima je naročito bilo stalo do toga da opljačkaju tamošnju fabriku kože, u čemu su potpuno uspeali. 1. 11. pojavili su se delovi Tomšičeve brigade sa oko 300 ljudi prilikom velikog napada na Velenje u cilju snabdevanja.

U VI odseku osiguranja (srez Maribor-okolina i zapadni deo sreza Maribor-grad), u kome se kao središte naročito smatra Pohorje, stanje u pogledu bandi se bitno izmenilo. Borbena grupa »Trek« (Treeck) i dalje uspešno vrši generalno čišćenje Pohorja koje je počelo 1. XI, i to u rejonima Sv. Lovrenc⁴ i Ribnica na Pohorju, kao i na istočnom obronku Pohorja.⁵ Razbijene su kurirska izviđačka patrola i male grupe bandita. Javljeno je da se u toj oblasti nalaze samo još usamljene manje grupe bandita, između ostalog i banda od 50—60 ljudi na teritoriji opština Oplotnica i Zreče. Prepadi koji su prethodnog meseca gotovo svakodnevno vršeni na prugu Maribor — Celje i Maribor — Dravograd sada su svedeni na najmanju meru. Pomenuta borbena grupa je zajedno s civilnim vlastima sklonila na sigurno mesto velike količine poljoprivrednih proizvoda iz oblasti u kojima su se dosada nalazile bande. Količina je daleko iznad očekivane. Uprava je ponovo preuzela te oblasti.

Međutim, delatnost bandi se pojačala u oblasti severno od Drave, gde je još krajem prethodnog meseca poseo položaj Pohorski odred.⁶

Taj odred se sastoji od tri bataljona sa po 120, 111 i 93 borca. Na Pohorju se nalazi još jedna četa odreda, jačine 56 ljudi. Pohorskim odredom komanduje »Mura t«, čije je pravo ime Anton Plešnik, oko 26 godina, radnik, podoficir bivše jug. vojske, rođen u Slovenj Gradecu. On se od novembra 1943. godine nalazi kod bandita. Pre nego što je naimenovan za komandanta odreda bio je komandant 3. bataljona Pohorske brigade.⁷ Njegov zamenik je »Hadži«, pravo ime: Franc Mustafa, rodom iz Maribora. On je od juna 1943. kod bandita i sada komanduje četom odreda koja se nalazi na Pohorju.

³ Podrobnije o napadu na uporište šoštanj vidi dok. br. 56.

⁴ Sada: Lovrenc na Pohorju.

⁵ Podrobnije o dejstvu borbene gnape »Treeck« na Pohorju vidi dok. br. 122 i 142.

⁶ Na tom području nalazio se Lackov NOP odred, koji je 19. septembra 1944. formiran od dotadašnjeg Pohorskog NOP odreda, te se 22. septembra prebacio preko reke Drave na područje Kozjaka (vidi tom VI, knj. 16, dok. br. 84).

⁷ Odnosi se na 11. slovenačku NO brigadu »Miloš Zidanšek«.

Politički komesar Pohorskog odreda bio je krojački pomoćnik Ivan Mali, koji se sada nalazi ovde u zatvoru, 28 godina, partizanski nadimak »Bruno«.

Intendant odreda je »Arab«,⁸ oko 30 godina, rodom iz Trsta. Njegovo pravo ime nije poznato. Od maja 1943. nalazi se kod bandita.

Njih četvorica predstavljaju istovremeno Stab Pohorskog odreda.

Prema podacima političkog komesara Malog Ivana »Bruna«, Pohorski odred je u svakom pogledu direktno potčinjen IV operativnoj zoni. Njemu je stavljeno u zadatak da po svaku cenu drži položaj severno od Drave. Stab IV operativne zone je naredio odredu da više ne upotrebljava nadimke. Svakog pripadnika jedinice treba ubuduće zvati njegovim pravim imenom. Banditske jedinice smatraju da pri sadašnjim prilikama nije više potrebno prikrivanje. Odred operiše severno od Drave, između Dravograda i severozapadne granice sreza Maribor-grad. Odred ima i jednog lekara, poreklom iz Kranjske.

Odred je oružje, municiju itd. doneo sa sobom s Pohorja. Svaki od tri bataljona od kraja oktobra raspolaže sa oko 30 kg plastičnog eksploziva. Od naoružanja svaki bataljon ima prosečno 8 puškomitraljeza, 5—6 automata, i 50—60 engl., odnosno jug. pušaka, kao i oko 30 ručnih bombi. Za svaki automat imaju oko 150 metaka, zatim oko 10.000 mitraljeskih i pušanih metaka. Politički komesar je zatim dao podatke o jačini jedinica koje operišu u Donjoj Štajerskoj:

Tomšičeva brigada, oko 900 ljudi,
13. brigada, oko 500—600 ljudi,
Serčerova brigada, oko 500—600 ljudi,
Štab 14. divizije, oko 200 ljudi,
Šlanderova brigada, oko 1500 ljudi, i
Pohorska brigada, oko 800 ljudi.

O borbenoj moći pojedinih banditskih jedinica ne može se ovde dati ocena, jer o tome ne postoje nikakva iskustva, a nemamo borbene izveštaje krupnih komandanata. Izgleda, međutim, da je Tomšičeva brigada u borbenom pogledu najposobnija i ima najbolju komandu.

Većina banditskih jedinica 'koje operišu u Donjoj Štajerskoj potčinjena je 4. operativnoj zoni i samim tim je pod sovjetskim uticajem. U severozapadnom delu 1 odseka osiguranja postoji grupa četnika, čijih je 200 ljudi izvršilo prepad 15. XI na žandarmerijsku stanicu u Sv. Trojici⁹; pošto su smrtno ra-

⁸ Jože Svetik Arab

⁹ Sada: Gradišče v Slovenskih goricah.

nili jednog žand. činovnika i jednu sestru nacionalsocijalist. org. za socijalno staranje, opljačkali su stanicu.

3.) *Aktivnost OF:*

Delatnost ilegalne organizacije OF sastoji se pre svega u tome da se ta jako uzdrmana organizacija ponovo izgradi.

U srezu Trbovlje su u poslednje vreme reorganizovani odbori Osvobodilne fronte. Raspušteni su bivši sreski odbori Laško, Hrastnik, Trbovlje i Zagorje¹⁰ i spojeni u sreski odbor Trbovlje. Taj odbor je potčinjen okružnom odboru OF Celje. U sreskom odboru Trbovlje nalaze se sledeći banditi:

K o v a č Viktor, iz Zagorja, sekretar;

K l a n č i š a r Martin, iz Zagorja, za organizaciju;

T o p l i k a r Alojz, iz Trbovlja, za informacije i propagandu;

H a f n e r Stanislav, iz Hrastnika, vojni zadaci, obaveštajna služba;

C a s l Johana, iz Trbovlja, rukovođenje slov. antifašist. org. žena;

S k a l i n Gotfrid, iz Trbovlja, za kulturu i literaturu;

P o v š e August, iz Hrastnika, za snabdevanje;

K o t a r Franc, iz Hrastnika, za zločine;

Z a l e t e l Jožef, iz Trbovlja, za saobraćaj;

P i n t e r Maks, iz Zagorja, za narodnu imovinu;

L a s n i k Franc, iz Dola, već streljan, za industriju i trgovinu;

P u s t Fani, iz Hrastnika, za socijalno staranje i zdravstvo;

L a v r i n c Alojz, iz Zagorja, za poljoprivredu.

Stalnim akcijama snaga policije bezbednosti i tajne vojne policije jako je paralisiran rad članova odbora i delimično prekinute njihove veze sa gradskim, odnosno seoskim odborima OF. Kako je utvrđeno, odbori Osvobodilne fronte sada često angažuju žene da uspostavljaju vezu sa pripadnicima vojske koji se nalaze u srezu Trbovlje, da bi od njih dobile važna vojna obaveštenja.

Da bi prekinula dobrovoljno vraćanje prisilno odvedenih lica, OF je uvela pojačano patroliranje po terenu.

OF je i u pojedinim zabačenim mestima počela školsku nastavu, za koju su stavljene na raspolaganje bivše slovenačke učiteljice. Nastava se, pored čitanja i pisanja, naročito proteže na komunistički odgoj. Propaganda u vidu letaka je znatno popustila u mesecu za koji se podnosi izveštaj, što je verovatno posledica uništenja nekoliko njihovih štamparija u srezu Trbovlje.

¹⁰ Sada: Zagorje ob Savi.

4.) *Naša aktivnost*

U mesecu za koji se podnosi izveštaj pošlo je za rukom da se pojačanim istraživanjem dođe do važnih otkrića, a ubacivanjem pouzdanih poverenika i na osnovu iskaza uhapšenih bandita razbijeno je nekoliko rejonskih i mesnih odbora OF i uhapšeni su mnogi funkcioneri. Pronađeno je i mnogo spisa, kao i propagandnog materijala.

Posredstvom poverenika uhapšen je železnički činovnik *Amaljeti Johan*, sa stanom u Mariboru, zajedno sa ženom i dve ćerke. Imenovani je bio sekretar jednog rejonskog odbora Osvobodilne fronte, a njegova žena i ćerke kuriri OF. Na osnovu iskaza navedenih lica uhapšena su još dva člana rejonskog odbora.

U toku daljeg uništavanja *OF u Mariboru* uhapšene su kućna pomoćnica *Mali Marija* s nadimkom *Iskra* i njena sestra *Kristina*. Obe su bile kuriri OF i kao takve su prebacivale mobilisane iz Donje Štajerske banditskim grupama u Gorenjskoj. Pomoću lažnog punkta uhapšeno je još 13 francuskih radnika koji su pobjegli iz zajedničkog logora, kao i jedan mađarski bračni par i nekoliko ljudi koji su hteli da se priključe banditima.

Na osnovu intenzivne kontrole pošlo je za rukom da se 28. 10. 1944. uhapsi u jednom stanu u Mariboru bandit *Jurma*, čije je pravo ime *Pupis Franc*, bivši železničar, bez stalnog prebivališta. *Pupis* je prilikom saslušavanja priznao da ga je politički komesar Pohorskog odreda *Vojni*¹¹ angažovao kao likvidatora za Maribor. On je pre toga pohađao kurs kod bandita i bio snabdeven specijalnom opremom.

Kod njega je pronađen i spisak imena pripadnika policije bezbednosti. *P.[upis]* je, između ostalog, priznao da je 17. 10. 1944. ubio bivšeg službenika policije bezbednosti *Slanica* ispred njegovog stana. *P.[upis]* je prilikom hapšenja ranjen. Sutradan je podlegao ranama.

U vezi s tim uhapšene su u Mariboru prodavačica *Fogler Jožefina* i kelnerica *Kac Angela*. Obe su držale punkt za funkcionere OF i bile kuriri. Pomoću ubacivanja poverenika, u Mariboru su 30. 10. 1944. uhapšene poštanska službenica *Kuhar Hermina* iz Zgornjih Hoča i *Podrenik Marija*, zubotčničar iz Trbovlja. Obe su se bavile vrbovanjem za bandite i pokušale su, između ostalog, da nagovore engleske ratne zarobljenike da pobjegnu banditima.

¹¹ Aleksandar Vojnović Vojin je do formiranja II. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« bio pomoćnik političkog komesara Pohorskog NOP odreda.

Na osnovu iskaza zarobljenika, snage puka »Trek«, pol. bezbednosti i tajne voj. policije izvršile su 9. 11. 1944. pretrese u mestima *Ranče, Planica, Morje* i *Šestdobje* i tom prilikom uhapsile 9 bandita i 16 terenskih radnika OF za kojima se du- go tragalo.

Posle ubacivanja poverenika izvedena je akcija u predelu Slo- venske Bistrice sa snagama vojske i pol. bezbednosti i tom prilikom je uhapšena 31 osoba. Te osobe su bile terenski akti- visti i kuriri OF.

Dana 16. XI 1944. snage puka »Trek« su u Sv. *Lovrencu na Pohorju* i okolini uhapsile 40 pripadnika OF, među njima mno- ge funkcionere OF i mesnog odbora Osvobodilne fronte u Sv. Lovrencu na Pohorju.

Hapšenjem *O s o l i n a* Bartolomeja, kurira VDV — »Vojske državne varnosti« — vojne službe OF za državnu bezbednost — čiji je nadimak *Drago*, doznalo se da se kod Ljubnog u Savinjskoj dolini nalaze u raznim kućama Pokrajinski komi- tet OF, komanda za državnu bezbednost, kao i radio-stanica OF. Tamo se zatim, navodno, nalazi Komanda za pravosuđe OF za Štajersku i Korušku sa štabom, kao i radio-stanica za London i Moskvu. Tamo takođe treba da je i pokrajinsko ru- kovodstvo KP Austrije. Pošto je ove podatke potvrdila i sarad- nica OK Maribor *D e s a*, koja je takođe uhapšena, naređeno je da 19. 11. 1944. vazduhoplovstvo bombarduje označene kuće. Na osnovu saopštenja ispostave u Kamniku (Gorenjska) uhap- šeni su 22. 11. 1944. u Mariboru šef pogona *F u r l a n* Jožef i elektrotehničar *K e r m a u n e r* Johan, oba funkcioneri OF i KP. Na osnovu iskaza jedne uhapšene kurirke uhapšena je 22. 11. 1944. časna sestra »*L i b e r t a*«, čije je građansko ime *M a r s e l* Johana. Ona je radila kao bolničarka u mariborskoj Pokrajinskoj bolnici i slala je banditima sanitetski materijal. U mesecu za koji se podnosi izveštaj uhapšeno je na teritoriji Maribor-grad i Maribor-okolina 170 osoba zbog delatnosti za OF, među njima mnogi funkcioneri.

Snage policije bezbednosti su u ovom mesecu bile dodeljiva- ne jedinicama vojske i policije koje su išle u akciju i stalno su bile upućivane u izviđanje oblasti gde su se nalazile bande. Na osnovu istraživanja pokazalo se da u jednoj kući kod Ko- pivnika stalno borave banditi. Snage pol. bezbednosti i vojske preduzele su akciju 30. 10. Zarobljena su 2 bandita i 2 nao- ružane žene.

Ujutro 3. 11. u južnom delu Maribora patrola tajne vojne po- licije sukobila se sa 6 bandita koji su pošli u pljačku. Posle kraće borbe banditi su se povukli. Neprijateljski gubici nisu mogli biti utvrđeni, a patrola nije imala gubitaka.

Izveštaji poverenika i istraživanja su pokazali da se u Kotrcdežu, opština Zagorje, srez Trbovlje, nalazi štamparija i da u oblasti Čebine i Sv. Planine¹¹- redovno borave banditi. Prilikom akcije koju su 3. 11. izvele 3 čete vojske i snage pol. bezbednosti došlo je ponovo do dodira s neprijateljem. Tom prilikom su ubijena 2 bandita a 1 bandit je zarobljen, uništeno je 5 logora bandita i porušena 3 stambena bunkera. Pronađena je štamparija u Kotredežu i odneta je pisača mašina, mnogo spisa i propagandnog materijala, kao i matrice.

Prilikom akcije koju su 9. 11. izvele snage vojske, pol. bezbednosti i tajne vojne policije u oblasti Čebine takođe je došlo do dodira s neprijateljem. Tom prilikom je ubijeno 6 bandita a 4 su zarobljena.

Noću 8/9. 11. patrolirale su snage pol. bezbednosti i grupe »Iltis«¹³ na teritoriji opštine Podlehnik, srez Ptuj, i postavile zasede. Uhapšene su 4 osobe zbog pomaganja bandama.

Izviđači pol. bezbednosti 12. 11., prilikom patroliranja kod Ferntala,¹⁴ opšt. St. Ilj v Slovenskih goricah,¹⁵ srez Maribor, sukobili su se sa 4 bandita, koje su ubili, ne pretrpevši pri tom gubitke. Snage pol. bezbednosti i grupe »Iltis« 13. 11. pročešljavale su rejon Trnovec, Spodnja Ložnica¹⁰ i Dežno¹⁷, srez Ptuj. Otkriven je i porušen jedan stambeni bunker. U toku te akcije uhapšeno je 14 osoba, među njima 2 bandita, 2 naružane žene, 2 zatvorenika koja su pobešla iz specijalnog logora za kažnjenike i 8 pomagača bandi.

Dana 14. 11. pre podne izviđači pol. bezbednosti imali su borbeni dodir s nekoliko bandita kod Jarenine,¹⁸ srez Maribor. Gubici neprijatelja nisu poznati.

Na osnovu rezultata istraživanja, snage vojske, pol. bezbednosti i tajne vojne policije izvele su 14. 11. akciju u oblasti St. Lamberta,¹⁹ opština Zagorje, srez Trbovlje. Ubijeno je 16 bandita i 6 zarobljeno.²⁰ Odvedeno je 8 konja, 11 svinja, 20 govoda i odneto mnogo sprava za preradu mleka.

U okvirima uzimanja muškaraca sposobnih za vojsku i akcije rekviriranja stoke i poljoprivrednih proizvoda u opštinama Op-

¹¹ Sada: Partizanski Vrh.

¹³ Redakcija nije mogla utvrditi kakva je to grupa bila.

¹⁴ Redakcija nije mogla utvrditi o kom naselju je reč.

¹⁵ Sada: Šentilj v Slovenskih goricah.

¹⁶ Zg. i Sp. Ložnica; sada: Ložnica.

¹⁷ Sada: Dežno pri Makolah.

¹⁸ Sada: Jareninski Dol.

¹⁹ Sada: Šentlambert.

²⁰ S tim snagama se sukobio jedan vod 2. bataljona Kamniško-zasavskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

lotnica i Zreče, snage vojske, žandarmerije i pol. bezbednosti uzele su 38 muškaraca i rekvirirale 416 goveda, 248 svinja, 343 ovce, 6200 kg žita, 600 kg krompira.

5.) *Statistika:*

a) *Diverzije i paljevine*

28. 10. Oko 23,40 časova nepoznat broj bandita minirao je na 4 mesta prugu između Rača i Pragerskog, srez Maribor, kao i vojni kabl na jednom mestu. U Makolama, srez Ptuj, 1 bandit i 1 naoružana žena uništili su telefonski vod.
Oko 21,30 časova nepoznat broj bandita je digao u vazduh železnički most između Zidanog Mosta i Sevnice, kod Sv. Petera pri Loki,¹¹ opšt. Zidani Most, srez Trbovlje. Iskočili su iz šina lokomotiva, službeni vagon i 5 prazna vagona teretnog voza.²²
29. 10. Oko 23 časa nepoznat broj bandita porušio je most na putu između Lokve i Velikog Kamena, opšt. Rajhenburg,²³ srez Brežice.²⁴
Između 4 i 5 časova banditi su digli u vazduh most kod Gomilskog,²⁵ opšt. Braslovče, srez Celje.
30. 10. Nepoznat broj bandita je kod Sv. Lenarta,²⁶ sr. Ptuj, zapalio nameštaj u prostorijama Stajer. domovin, saveza i Nationalsoc. org. za socijalno staranje.
31. 10. Deset bandita je demoliralo nameštaj opštine Dorjava, sr. Ptuj.
Oko 100 bandita je demoliralo nameštaj opštine u Breznom, srez Maribor.
1. 11. Nepoznat broj bandita je podmetnuo požar u školi u Stopercama, opšt. Lešje, sr. Ptuj. Škola je do temelja izgorela.
2. 11. 15 bandita je uništilo jedan traktor u Drakovcima, opšt. Mala Nedelja, sr. Gornja Radgona.
4. 11. 3 bandita su uništila jedan elektromotor u Storama, sr. Celje.

¹¹ Sada: Obrežje pri Zidanem Mostu.

- i ¹⁴ Miniranje je izvršila minerska grupa 2. bataljona Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 55).

²³ Sada: Brestanica.

" Miniranje je izvršila minerska grupa 3. bataljona 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« (vidi dok. br. 49).

^M Sada: Lenart v Slovenskih goricah.

5. 11. Nepoznat broj bandita je minirao prugu kod Slivnice.²⁷ Nepoznat broj bandita je zapalio školsku zgradu u Sv. Florijanu, opšt. Rogatec, sr. Celje.
6. 11. Oko 50 bandita je porušilo nekoliko telefonskih stubova u Jakobskom Dolu, sr. Maribor. Tri bandita su uništila telefonski vod u Hočama kod Maribora. Nepoznat broj bandita je digao u vazduh 2 mosta na putu između Zagorja i Podlipovice, sr. Trbovlje.²⁸ Nepoznat broj bandita je minirao na 6 mesta prugu između Laškog i Rimskih Toplica, sr. Celje.
7. 11. Nepoznat broj bandita je minirao na 3 mesta prugu kod Pesja, opšt. Velenje, sr. Celje. Oko 21 čas nekoliko bandita je pokušalo da minira potkope Maks i Loke. Nije naneta veća materijalna šteta.
9. 11. Oko 10,45 časova nepoznat broj bandita je minirao prugu između Maribora i Špilja kod Felberndorfa.⁴⁹ Oko 50 bandita je miniralo prugu i most na pijtu kod Rdečeg Brega, sr. Maribor.³⁰
11. 11. Nepoznat broj bandita je zapalio školsku zgradu u Breznom, sr. Maribor. Zgrada je do temelja izgorela. Nepoznat broj bandita je na 3 mesta minirao prugu kod Pesja, opšt. Velenje, sr. Celje. Uklonjeno je 16 mina s tempirnim upaljačem.³¹
12. 11. Nepoznat broj bandita je digao u vazduh most na Savinji kod Arje Vasi, sr. Celje. 200, odnosno 60 bandita je porušilo 2 mosta u Latkovoju Vasi odnosno Dolenjoj Vasi, opšt. Prebold, sr. Celje.³²
17. 11. Četiri bandita su uništila vodove za žel. signalni uređaj kod Zigrskog Vrha, sr. Brežice.

" Redakcija nije mogla utvrditi na koju se Slivnicu odnosi.

Miniranje je izvršila jedna četa 2. bataljona Kamniško-zasavskog NOP odreda (vidi dok. br. 55).

²⁹ Redakcija nije mogla utvrditi na koje se naselje odnosi.

³⁰ Miniranje su izvršile minerske grupe Lackovog NOP odreda. U izveštaju ovog odreda navodi se da je miniranje izvršeno noću 10/11. novembra 1944 (vidi dok. br. 102).

³¹ Miniranje je izvršio 1. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Serčer« (vidi dok. br. 88).

³⁵ To rušenje je izvršila 13. slovenačka NOU brigada »Mirko Bračić« (vidi dok. br. 52).

21. 11. Nepoznat broj bandita je minirao oba koloseka na 7 mesta kod Modrica, između Laškog i Rimskih Toplica, opšt. Laško, sr. Celje.³³
22. 11. Nepoznat broj bandita je minirao oba koloseka na 16 mesta između Laškog i Rimskih Toplica.³⁴
23. 11. Nepoznat broj bandita je noću 23/24. 11. minirao na 20 mesta oba koloseka između Sevnice i Brežica, kod Dolnjeg Brezova, opšt. Žigovski Vrh, sr. Brežice.³⁵
25. 11. Oko 500 bandita je između 8,30 i 9 časova izvršilo prepad na putnički voz između Slovenj Gradeca i Dravograda, kod Bukovske Vasi, opšt. Pameče, Maribor. Ispod voza je eksplodirala mina.³⁶
26. 11. Nepoznat broj bandita je porušio 6 telefonskih stubova na putu između Spodnjeg Pleterja i Zupečje Vasi, sr. Ptuj.
- Nepoznat broj bandita je minirao prugu kod Tekarčeva, opšt. Rogaška Slatina, sr. Celje.

b) *Krivična dela bandita:*

U periodu od 1. do 30. 11. banditi su izvršili sledeće prepade i nasilja u Donjoj Štajerskoj:

- 1277 pljački
- 16 ubistava
- 6 pokušaja ubistva
- 1263 prisilna odvođenja — od toga 143 osobe ispod 18 godina, 43 pripadnika vojske, 70 žena
- 28 pokušaja odvođenja
- 123 osobe dobrovoljno otišle banditima
- 33 diverzije i paljevine
- 57 represalija.

Od odvedenih do sada se vratilo:

98 osoba.

Banditi zaplenili:

- 251 uniformu raznih vrsta
- 52 puške
- 31 pištolj
- 8 automata.

³³ M, « i ³⁵ Ova miniranja izvršile su minerske grupe Kozjanskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

³⁶ Akciju je izvršio 4. bataljon 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer« (vidi dok. br. 88).

Opljačkali stoku:
387 grla goveda
111 konja
25 ovaca
399 svinja
66 kom. živine.

c) *Sopstveni gubici:*

Jedinice policije, vojske, žandarmerije, Vermanšafta, carinske, šumske i fabričke straže, koliko je poznato, pretrpele su sledeće gubitke:

poginulo:	ranjeno:	nestalo, odnosno zarobljeno:
8	10	12

d) *Neprijateljski gubici:*

ubijeno:	zarobljeno:	pobeglo:
74	182	345

Zbog pripadnosti OF i pomaganja bandama uhapšeno je u pomenutom mesecu 488 osoba.

e) *Plen:*

23 puške
2 pištolja

više ručnih bombi i eksplozivnih sredstava.

6.) *Situacija u pograničnoj zoni:*

a) *Mađarska:*

Nemačko-mađarsku graničnu oblast između Ljutomera i Središća³⁷ kao i ranije uznemirava slovenačka grupa od oko 20 bandita. Ta grupa ima vezu sa banditima Donje Štajerske i često prelazi preko granice u tu oblast gde može lakše da operiše.

b) *Hrvatska:*

U ravnici južno od linije Ormož — Središće do Varaždina preko dana nema bandi.

Granična oblast Haloze je na hrvatskoj strani od Zavrča do Zetala kao i ranije preplavljena bandama. U tom rejonu, južno od državne granice, operiše Zagorska brigada, koja može da ima 1000 do 1500 ljudi. Glavno boravište te brigade je, međutim, predeo Maceljskog hribovja, južno od Zetala. Štab hrvatske banditske jedinice nalazi se povremeno u zamku Trakošćan. U poslednje vreme nije bilo većih upada grupa Zagor-

³⁷ Odnosi se na Središće ob Dravi.

ske brigade u Donju Štajersku. To je možda zato što se na grani-
nici nalaze manje jedinice vojske koje su tamo angažovane na
zaštiti graničnih utvrđenih položaja.

Stage
SS-šturmbanfirer

Dostavljeno:

Glavnoj upravi drž. bezbed. Rajha, odelj. IV la, na ruke načelniku ili njegovom zameniku, — Berlin	1
Gl. upravi drž. bezbed. Rajha, odelj. IV D, na ruke načelniku ili njegovom zameniku I — Berlin	1
Gl. upravi drž. bezbed. Rajha, odelj. IV N, na ruke načelniku ili zameniku — Berlin	1
Komandantu pol. bezbed. i si. bezbed. SS brigadefireru i general-majoru pol. Šulcu — <i>Zalzburg</i>	1
Komandantu pol. bezbed. i si. bezbed. — Bled Ispostavi Gestapoa, na ruke SS oberšturmbanfireru i vlad. savetniku Bergeru ili njegovom zameniku — <i>Celovec</i>	1 1
Ispostavama pol. bezbed. i si. bezbed. <i>Celje, Trbovlje, Ptuj, Brežice i Dravograd</i> po	1
Uporištu pol. bezbed. i si. bezbed. <i>Slovenj Gradec</i>	1
Odeljenjima IV la i III, po	1
Gl. upravi carine, na ruke načelniku ili njegovom zameniku, <i>Maribor i Celje</i> , po	1
Okružnoj žandarmeriji, na ruke načelniku ili njegovom zameniku — <i>Celje</i>	1
Komandantu pol. bezbed. i si. bezbed., referentu za granice, na ruke vlad. savetniku dr Šperlingu ili zameniku, <i>Grac, Hecendorfstr. 14</i>	1
Komandantu zašt. oblasti u D. Štajerskoj — puk. zašt. pol. Ilasu — <i>Celje</i>	1
Podoficirskom kursu XVIII vojne oblasti, na ruke pukovniku Delikatu ili zamen. — <i>Maribor</i>	1

Specijalnoj komandi »Iltis«, na ruke SS hauptšturmfireru Helfsgotu — <i>Maribor</i>	
Šefu civilne uprave u D. Štajerskoj, gaulajteru i državnom namesniku dr Iberrajteru, ili njegovom zameniku — <i>Grac</i>	1
Komandantu Jugoistoka, na ruke SS štantartefireru Kanarisu, Grupa armija F. <i>Zagreb — V. P. 58850</i>	1
Sreskom načelniku Engelhardu (lično), <i>Maribor</i> , s molbom da dostavi hauptmajsteru žandarmerije Švajgeru	1
Rezerva	6
	30

BR. 140

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKE STANICE RADEČE OD 7. DECEMBRA 1944. O NAPADU JEDINICA 15. NO DIVIZIJE NA UPORIŠTE ŠT. JANŽ¹

(12a) Radeče, 7. dec. 1944.

Zandarmerijska stanica Radeče,
srez *Trbovlje*, *Donja Štajerska*

Del. br. 1504/44.

Predmet: Izveštaj o bandama.

5. decembra 1944. u ponoć pokušale su 3 brigade bandita, i to XII, XIII- i Cankareva brigada, dolazeći iz provincije Ljubljane, da izvrše napad na južnoj granici Donje Štajerske i da se oko podne probiju za Radeče. Banditi su otvorili vatru iz lakog i teškog oružja na mesto Št. Janž¹, srez Trbovlje, kota 347⁴ tj. 80 mm južno od Radeča (spec, karta Y). Artiljerijska vatra nije pogodila cilj i banditi nisu mogli prodreti u samo mesto. Carinska granična straža, jačine 30 ljudi, koja se

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 101/IV.

² Podatak nije tačan. Angažovana je bila 15. slovenačka NOU brigada »Belokranjska«, koja je i izvršila neposredan napad na uporište Št. Janž tvidi dok. br. 100).

³ Sada: Šentjanž.

⁴ Izveštaj je pisan prema karti 1:75.000, austrijsko izdanje,

nalazila u Št. Janžu, branila se uporno i napadač je morao odustati od borbe 5. dec. u podne. Banditi su se verovatno povukli prema Leskovecu,⁵ kota 721, tj. 50 mm južno od Radeča.

U toj borbi za Št. Janž poginula su 3 granična carinika a 4 su ranjena. Takođe je poginula jedna žena u kući od eksplozije granate, a 2 žene su ranjene. U Št. Janžu su pronađeni 3 poginula bandita i 1 poginula žena, a ostale žrtve su odneli.

Banditi su odveli 3 naseljenika a od nekoliko naseljenika opljačkali stoku i odeću.

5. dec. između 16 i 17 časova su iz Radeča u Št. Janž stigle 2 čete vojske (140 vojnika) kao pojačanje.

5. 12. 1944. između 4 i 11 časova oko 30 bandita je poselo položaje u zasedi u Brunku, opšt. Radeče, kota 561, tj. 40 mm južno od Radeča, da bi dočekali vatrom snage koje eventualno naiđu iz Radeča. Ti banditi su se takođe povukli u pravcu Leskoveca odnoseći sa sobom 1 svinju od 130 kg (koju su oduzeli od jednog Donjoštajerca).

Zbog smetnji na liniji podaci se nisu mogli telefonom dostaviti dalje.

Stanica carinske granične straže Št. Janž dostavila je opširan izveštaj i o iskazu jednog ranjenog bandita pismeno izvestila ispostavu Gestapoa u Trbovlju.

Dostavljeno:

K-dantu pol. bezbed. i si. bezbed. —
obaveštaj. centar — u Mariboru;
Ispostavi Gestapoa u Trbovlju;
Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju;
K-dantu IV odseka osiguranja u Trbovlju.

Komandir žand. stanice:
Koch [Koh]
majster žandarmerije

⁵ Sada: Leskovec u Podborštu.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ZANDARMERIJSKE STANICE BOHINJSKA BISTRICA OD 8. DECEMBRA 1944. O BORBI U REJONU STARE FUŽINE'

Žandarmerijska visokoplaninska stanica
Bohinjska Bistrica,
srez Radovljica, Gorenjska

Bohinjska Bistrica,
8. decembar 1944.

Izveštaj o bandama br. 78/44.

Predmet: Dodir s neprijateljem prilikom akcije
u rejonu Stare Fužine.

Mesto: Stara Fužina i Ribčev Laz.
Vreme: 6. 12. 1944. između 6 i 18 časova.
Banda: 3. bataljon bande [sa područja] Jesenice —
Bohinjska dolina.
Oružje: mitraljezi, puškomitraljezi i automati.
Neprijatelj, gubici: 6 mrtvih, 2 ranjena i zarobljena 1 partizanka.
Sopstveni gubici: nema.

6. 12. 1944. između 6 i 18 časova izvedena je akcija u cilju izviđanja na teritoriji opštine Srednja Vas v Bohinju, pod komandom komandira uporišta, carinskog komesara Krašinskog, uz učešće 12 podoficira žandarmerijske stanice. Tom prilikom su pretresene kuće u mestima Češnjici,² Srednjoj Vasi [v Bohinju] i Staroj Fužini da bi se pronašli banditi. U rejonu Stare Fužine došlo je do dodira s neprijateljem. Borba koja se razvila proširila se prema Vojarna i uzvišenju Vogar poljana i trajala je 5 sati.³ Tom prilikom je ubijeno 6 bandita, dok sopstvenih gubitaka nije bilo. Dva bandita su ranjena i 1 partizanka je zarobljena. Zaplenjeni su 2 puškomitraljeza i puške, koje se nalaze kod carinskog komesara u Bohinjskoj Bi-

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 23/1.

² Sada: Bohinjska Češnjica.

³ Borbu je vodila jedna četa Jeseniško-bohinjskog NOP odreda (vidi dok. br. 112).

strici. Zbog mraka koji se spustio prekinuta je borba. Prilikom povratka banditi su u Sv. Janezu još jedanput otvorili vatru, ali naši nisu imali gubitaka.

Jedan ranjeni bandit je podlegao ranama istog dana kasno uveče. Izgleda da je to bio vođa bande.

Komandir stanice

4

majster zašt. pol.

Dostavljeno:

K-dantu pol. bezbed. i si. bezbed. na Bledu	1
K-dantu žandarmerije u Celovcu1
Okruž. žandarmeriji u Kranju1
Sreskoj žandarmeriji u Radovljici1
Žandarm. odeljenju na Bledu1
Ispostavi Gestapoa u Radovljici1
U akta1

³Sreska žandarmerija u Radovljici.

Primljeno 9. 12. 44.

Del. br. F / Prilozi.

< Potpis nečitak.

⁴ Četvrtasti štambilj, datum i broj delovodnika napisani su ma-
stilom.

IZVEŠTAJ KOMANDANTA BORBENE GRUPE »TREK« OD
10. DECEMBRA 1944. VIŠEM VOĐI SS I POLICIJE U 18. VOJ-
NOM OKRUGU O ANGAŽOVANJU JEDINICA NA PODRUČJU
POHORJA U OKTOBRU I NOVEMBRU¹

Borbena grupa »Treeck«
Odseci: Ic-/Ia:² — Az.⁴ 8
Br. B.⁵ broj 548/44 pov.

Komandno mesto, 10. 12. 1944.

⁶ Viši vođa SS i policije
u XVIII vojnom okrugu
Operativni štab za borbu protiv
bandi
Stiglo: 18. dec. 1944

I z v e š t a j
o angažovanju borbene grupe
na Pohorju od 15. 10 — 30. 11. 44.

I. Opšti deo

Aktivnost bandi se na Pohorju od početka oktobra iz dana u dan pojačavala. Stalno pojačavanje obima pljački, neprekidne prinudne mobilizacije i odvođenja, uspešni prepadi na automobile i transporte, čak i danju, snažno ugrožavana saobraćajna situacija rušenjem železničkih pruga i prepadi na vozove, sve je to prouzrokovalo krajnje zabrinjavajuće stanje nesigurnosti na Pohorju i na okolnim područjima.

Ovakva situacija je iziskivala brzo i energično angažovanje borbene grupe na ovom području. Ono se moralo izvesti uprkos nepovoljnim vremenskim uslovima zbog godišnjeg doba, u vreme kada velike šume na Pohorju svojim jesenjim bojama još uvek nude, čak i velikim grupama bandi, dovoljno zaklona i skrovišta, te se zbog toga moralo računati da će i detaljno pročešljavanje terena ostati potpuno bez uspeha.

¹ Original (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, reg. br. 8/9, k. 21.

² Obaveštajni

³ Operativni

⁴ Skraćenica za: Aktenzeichen (oznaka dosijea).

⁵ Skraćenica za: Brigade Buch (brigadni delovodnik).

⁶ Četvrtasti štambilj stavljen u kancelariji višeg vođe SS i policije u 18. vojnom okrugu.

U ovo vreme, od poznatih banditskih grupa, na istočnom delu Pohorja nalazile su se Bračičeva i glavina Sercerove brigade, a snage Pohorskog odreda, podeljene po grupama, izvodile su svuda manje uspešne akcije.

Akcija Podoficirske škole Vojnog okruga od 1. do 16. 9. 1944. godine umnogome je ograničila njihovu aktivnost, ali je ona takode pokazala da bande koriste masiv Pohorja kao operativnu bazu i kao područje za snabdevanje, te da je on prožet najraznovrsnijim stalnim objektima.

Noću 23/24. 8. Tomšičeva i Šercerova brigada su zauzele Ribnicu i Sv. Lovrenc na Pohorju⁷ pošto su savladale posadu vermanšafta u uporištima.⁸ Ova su održale protiv isuviše slabih angažovanih naših snaga, te su obaranjem drveća, miniranjem puteva i mostova sve prilaze ovim mestima učinile neprohodnim. Početkom septembra brigade su se iz ovih mesta povukle a vlast predale OF, koja je osnovana na komunističkim principima. Na Pohorju su nakon toga ostali samo manji delovi odreda,⁹ koji su, otkad se povukla »Pohorska brigada« (Zidanšekova brigada), bili veoma slabi. Zbog toga Podoficirska škola u dvonedeljnoj akciji u prvoj polovini septembra nije došla u borbeni dodir s većim grupama bandi, ali je iz zaseda primetila kurire ili pojedine transportne grupe, te joj je pošlo za rukom da delove ovih uništi ili zarobi. Među njima se nalazi i bivši komandant Pohorske brigade Drago Poglajen.

Velika skladišta bandita su već duže vremena postavljena na Pohorju. Sigurno se tu nalaze još bunker i ranjenicima, radio-stanica, centar veze (li¹⁰) i propagandni centar. Gusta mreža kurirskih puteva vodi kroz gotovo prašumske predele centralnog Pohorja i preko grebena u zapadnom predelu. Na Rogli se nalazilo često nadletano spuštalište neprijateljskih snabdevačkih aviona. Sav materijal morao se podeliti prema tačnim naređenjima IV operativne zone. Pohorskom odredu od toga nije mnogo ostalo. Prostrana i bogata planinska imanja pružala su prolazećim bandama dovoljnu ishranu i smeštaj. Ukoliko se ovo nije dobrovoljno nudilo, onda je to postizano terorom, što dokazuju dopunski izveštaji o odmazdama, mnogobrojna popaljena imanja i lovačke kuće. Stanovnici tih za-

⁷ Sada: Lovrenc na Pohorju.

⁸ Napad na neprijateljevo uporište Ribnica izvršila je 1. slovenačka NOP brigada »Tone Tomšič«, a napad na neprijateljevo uporište Sv. Lovrenc na Pohorju 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo fiercer«, noću 22/23. avgusta 1944 (vidi tom VI, knj. 15, dok. br. 125 i 129).

⁹ U to vreme se na području Pohorja nalazio Pohorski NOP odred (vidi tom VI, knj. 15, dok. br. 145).

¹⁰ Šifra za Štab 4. operativne zone Slovenije (vidi AIZDG, k. 332/III).

bačenih imanja su vremenom sve više potpadali pod političku propagandu i privredni uticaj bandita, te su izveštaje o pojavljivanju bandi jedva i dostavljali.

Male snage policije i Vermanšafta nisu se mogle energično suprotstaviti ovakvoj aktivnosti bandi. Pri nailasku većih akcijskih grupa bilo je banditima, zbog njihove dobro organizovane obaveštajne mreže, moguće da uvek blagovremeno nestanu u najdubljim šumama, te je time akcija ostala bez naročitog uspeha.

Zadatak odreda je bio pre svega rušenje železničkih pruga Dravograd — Maribor i Maribor — Pragersko, što su izvodile samo manje grupe. Njima je polazilo za rukom da, na teško preglednom delu pruge između severnih padina Pohorja i Drave, katkad privremeno sasvim prekinu železnički saobraćaj. Drumski saobraćaj ugrožavan je prepadima na slabo preglednim delovima, tako da se od Maribora prema Celju moglo voziti samo danju, i to uz pratnju. Obaveštajne tačke bandita, a pre svega obaveštajni centar kod Planice, kontrolišu celokupan saobraćaj i omogućavaju, u vezi s terenskim radnicima, stalne prepade i ometanje saobraćaja.

Na celom području izvršena su regrutovanja velikih razmera. Regruti su uključeni u grupe koje su pod pratnjom odreda prebačene s Pohorja u Savinjsku dolinu.

Od početka oktobra su iz dana u dan učestale pljačke velikog obima u opštinama Zreče, Oplotnica, Slivnica,¹¹ Slovenska Bistrica, Zgornja Polskava i Fram na istočnim i jugoistočnim padinama Pohorja.

Dana 10. 10. 1944. Bračičeva brigada je izvršila zamašnu ekonomsku akciju u Slovenskoj Bistrici,¹² a od dolaska Šercerove brigade pljačke životnih namirnica sve su češće.

II. Pr\c. akcija na Pohorju

Dana 15. 10. 44. borbena grupa je krenula s područja Šoštanja i po jakoj kiši i magli pročešljala uzvišenja zapadno od reke Pake sve do doline Mislinje. Na ovoj prostoriji nismo naišli na veće grupe neprijatelja, jer je Tomšičeva brigada dan ranije otišla u Mozirje, koje je policija ponovo napustila. Ona je držala ovo mesto, a time je bio snažno zaposednut i izla2 u Savinjsku dolinu.

Pojedinim akcijama u dolini Mislinje uništeno je nekoliko prihvatnica bandi i uhvaćeno nekoliko poznatih banditskih jataka. Kada je 18. 10. 1944. trebalo uništiti poznato upo-

¹¹ Odnosi se na Slivnicu pri Mariboru.

¹² Potpunije o toj akciji vidi tom VI, knj. 16, dok. br. 105.

rište bandi na Turičniku, naišla je neka slabija borbena grupa I bataljona na delove Bračićeve brigade koji su se spuštali s Pohorja. Turičnik, gde su bili izgrađeni položaji, bio je napadom zauzet, a u daljem gonjenju dostignut je visinski greben zapadnog Pohorja.

Sa ovog pravca usledio je napad 2 bataljona (I i II) — koji neprijatelj nije očekivao — preko Velike Kope prema Ribnici i Hudom Kotu. Posle kraće borbe bila je 20. 10. Ribnica zauzeta. Naselje su držale samo manje grupe, a jedno radno odeljenje je pod kontrolom naoružanih bandita preuzelo upravljanje nad oduzetom imovinom nemačkih porodica. Bataljoni su se razdvojili; I bataljon je iz Ribnice krenuo preko grebena Planinka na centralno Pohorje, a II bataljon je, preko Janževskog Vrha i Lehena, 20. 10. stigao u Sv. Lovrenc, u kome n^{ije} našao neprijatelja. Posada Sv. Lovrenca — jedna mala grupa od 80 bandita — povukla se dan ranije na severoistok. Prema papirima koji su nađeni u Sv. Lovrencu, to je verovatno bila neka privredna komisija.

Dana 20. 10. je II bataljon, koji je bio ojačan pionirskom četom i vodom lovaca tenkova i bio angažovan od Sv. Florijana¹³ preko Kraguljišča ka Skomarju, imao prvi borbeni dodir s jačim banditskim snagama istočno od Resnika. U ogorčenoj borbi neprijatelj je imao velike gubitke, bio odbačen i razbijen, te je pobeo prema severu i istoku, na gusti šumski teren Velikog vrha. Ovo su bila 2 bataljona (II i III) Serčerove brigade, koji su ovde čekali na dolazak njihovog I bataljona, koji je po naređenju IV zone dolazio iz Planine¹⁴ i trebalo da donese na Pohorje materijal koji je tamo bio bačen iz aviona. Ovaj je ujutro 21. 10. stigao na područje Zreča istovremeno sa III bataljonom Kozjanskog odreda i ostacima Bračićeve brigade. Odlučnim napadom i sasređenom artiljerijskom i minobacačkom vatrom banditi su bili razbijeni, izgubivši mnogo poginulih, zarobljenih, oružja i opreme.¹⁵ Oni su pobešli na sever i severozapad, gde su naišli na delove brigade koji su tu čekali i s kojima je trebalo da nastave pokret u Savinjsku dolinu. Dana 23. 10. je III bataljon borbene grupe, koji je nastupao iz Sv. Lovrenca, ponovo naišao na trag odstupajuće brigade i isti pratio pravcem Brv — Bezjak — Kozjak — Urbane. Dana 24. 10. još jednom je uspelo da se dostignu i napadnu bande koje su bežale, ali su se zbog mraka ponovo izvukle. Dana 25. 10. je bataljon pratio trag pod najnepovoljnijim terenskim uslovima sve do Siklarice. Banditi su se kre-

>» Na karti 1:100.000: Šentflorijan.

¹⁴ Odnosi se na Planinu pri Sevnici.

¹⁵ Podrobnije o borbi u rejonu Resnika vidi dok. br. 55.

tali delimično bez reda, u trku, i bili su potpuno iscrpljeni i razbijeni.

U to vreme I bataljon je pročešljao rejon Planinka — Pesek — Jurgo i banditsko imanje južno od Velikog vrha. U dodir je došao samo s manjim razbijenim neprijateljevim grupama.

Posle ovog bataljoni su prebačeni na drum Maribor — Celje, na područje Zgornja Polskava — Tepanje — Slovenske Konjice, a štab i prištapske čete na područje Slovenske Bistrice. Oni su tu imali mogućnost da se posle napornih marševa i borbi u toku poslednjih dana osveže i da dovedu u red oružje, ratnu opremu i odeću.

Zasedama, u poslednje vreme uglavnom na području drumu Maribor — Celje, uhvaćeni su mnogi sumnjivi i banditi pojedinci koji su se odvojili od jedinica. U opštinama Vitanje, Zreče i Slovenske Konjice izvršena je predaja žita iz obaveznog otkupa i stoke oduzete iz planinskih zaselaka.

Brojčani rezultat akcije od 15. 10. do 1. 11:

Neprijateljski gubici: 42 mrtva izbrojana, 108 zarobljenih,
11 jataka bandi uhapšeno.

Sopstveni gubici: 1 mrtav, 1 ranjen.

Plen: 46 pušaka, 6 puškomitraljeza, 2 protivtenkovske puške,
2 automata, mnogobrojni bajoneti, pištolji, pešadijski
pribor, dalje 8 konja, 5 volova i 3 svinje.

///. Generalno čišćenje Pohorja

1.) Pripreme

U ovoj akciji ponovo se pokazalo veliko značenje Pohorja za bandite. Ono se sastojalo pre svega u bogatim pomoćnim poljoprivrednim izvorima i zalihama životnih namirnica koje su se još svuda na tom području mogle naći. Povlačenjem nemačkih snaga iz uporišta (npr. Ribnica, Sv. Lovrenc, Šmartno na Pohorju) banditima je pružena mogućnost neuznemiravanog i nekontrolisanog zadržavanja na toj velikoj prostoriji, na čijim ivicama se nalaze najvažnije železničke linije i putevi kao i važni saobraćajni čvorovi. Ovu bazu trebalo je banditima oteti iz vojnih, privrednih i političkih razloga, ako bismo hteli sprečiti da brigade i terenske grupe bandi ovde ponovo nalaze smeštaj i sklonjšte. Ovaj zadatak je bio vojna nužnost.

Prilikom razgovora 23. 10. u Mariboru komandant borbene grupe je podneo predlog, koji je i usvojen, da se preduzme »generalno čišćenje Pohorja«, koje je trebalo da izvrše organi civilne vlasti uz pomoć borbene grupe. Pripreme civilnog sektora otpočele su odmah, a akcija je trebalo da bude izvršena

uskom saradnjom borbene grupe i Saveznog vodstva Štajerskog otadžbinskog saveza. Prilikom drugog savetovanja u Mariboru, 2. 11, završene su pripreme i utvrđen je radni plan. Direktive koje su postavljene sa saveznim vođom Štajndlom bile su uglavnom sledeće:

- 1.) Posle vojne akcije, i pod njenom zaštitom, uslediće mere partije i civilne vlasti. Napuštena mesta i uporišta biće ponovo posednuta i obezbeđena dovoljnom posadom. Sem toga,
 - a) svi vojni obveznici od 1908—1927. godišta biće odvedeni i predati nadležnim vojnim regrutnim ustanovama (Vojnom uredu za prijem vojnih obveznika u Mariboru).
Svi za rad sposobni muškarci do 59 godina starosti biće predati Uredu za zapošljavanje.
Svi uhvaćeni banditi i njihovi jataci biće predati službi bezbednosti.
 - b) Svi poljoprivredni proizvodi, ukoliko nisu kao egzistencijalni minimum nužno potrebni stanovništvu koje i dalje ostaje na imanjima, oduzeće i skloniti nadležni organi. Sa brdskih majura oteraće se sva stoka. Svi zanatski proizvodi značajni za vojnu privredu biće takođe oduzeti.

Na čitavom području sprovedeće se izvlačenje drveta.

- 2.) U svim do sada napuštenim krajevima biće ponovo uspostavljene opštinske uprave sa svim svojim odeljenjima.
- 3.) Zajedno sa ovom akcijom izvršiće se obaveštavanje stanovništva preko političkih udarnih odeljenja, a i obimna propaganda putem letaka.
- 4.) Po završetku akcije razmestiće se policijske snage na najvažnijim područjima.

2. Izvođenje akcije

Vojna akcija je izvedena sa dve borbene grupe. Jedan bataljon (I) angažovan je na jugoistočnom delu a dva bataljona (II i III) na severnom delu Pohorja. Oni su počeli nastupanje dana 1. 11. iz svojih dosadanjih garnizona Tepanje i Slovenske Konjice i preko vrhova Pohorja ponovo stigli u Sv. Lovrenc. Tu su se u međuvremenu banditi ponovo ustalili, ali su posle prošlog iznenadnog napada bili oprezni pa su se sada prilikom približavanja naših snaga blagovremeno povukli.

Dana 2. 11. počela je akcija čišćenja u Sv. Lovrencu, 6. 11. u Ribnici a 24. 11. u Vuzenici, pri čemu se vodilo računa o gra-

nicama opština da bi se na taj način omogućila saradnja s civilnim vlastima.

Posle svog dolaska trupe su najpre osposobile razorene puteve, uklonile prepreke izgrađene od drveta, i to između zamka Fala i Pušcave, železničke stanice Sv. Lovrenc i Pušcave, Rdečeg Brega i Ribnice, Vuzenice i Kruhajedeca, i opravile porušene mostove (Puščava).

Osim toga, ponovo su uspostavljene, ranije većim delom prekinute poštanske linije od železničke stanice Sv. Lovrenc do naselja Sv. Lovrenc i od Rdečeg Brega do Ribnice. Posle uklanjanja prepreka na prilaznim putevima pretražena su pojedina mesta, gde su uhapšeni jataci bandi i funkcioneri OF, otkriveni prijavama domorodaca, otkrivena su i ispražnjena skrovišta bandi i skladišta s napljačkanom civilnom imovinom. Određeno snabdevanje slamom, što su sprovela jaka odeljenja, obuhvatilo je sva gazdinstva, a istovremeno se političkim lecima i propagandom seljacima objasnila nužnost obe akcije. Izviđačke patrole, sposobne za borbu, u užoj i široj okolini su uspele, u više slučajeva, otkriti i uništiti banditske grupe, kurire i transportna odeljenja, a pri tom je dobijen veoma značajan pisani materijal.

Duž železničke pruge su izviđački delovi ponovo uništili minerska i sabotažna odeljenja, što je imalo za posledicu da ranije jako ugrožena železnička pruga sada više nije bila minirana i napadana. Na Dravi je otkriveno i uništeno više prevoznih čamaca bandita. Kurirski putevi su prestali da funkcionišu, a takođe i obaveštajne tačke i centri OF. Široka delatnost bandita na severnom Pohorju prestala je jednim udarom, a u vojnom pogledu — na ovom području ne nalazi se nijedna jača banditska grupa.

Aktivnost civilnih vlasti tekla je istovremeno sa akcijom jedinica. Zajedničko dejstvo dalo je dobre rezultate. Odvođenje stoke i odvoženje poljoprivrednih proizvoda bilo je, pod pritiskom vojske, od strane stanovništva brdskih gazdinstava poslušno izvršeno. Pri određivanju količina koje je trebalo isporučiti, a i prilikom pripremnih radnji naročito je bilo korisno zalaganje gornjoštajerskih seoskih rukovodilaca, kao što je bilo, na primer, u opštini Vuzenica, jer su se morali dobiti osnovni podaci, što je postizano ponovnom procedom, pošto su prilikom zaposedanja ovih krajeva banditi uništili sve dokumente. Odvoženje drveta se, zbog kratkoće vremena, moglo samo organizovati.

Regrutovanje vojnih obveznika uglavnom su sprovodile jedinice, ali je uspeh bio neznatan zbog detaljne prethodne mobilizacije od strane bandita.

Ustanove i organi civilne vlasti uložili su puno truda i zalaganja u izvršavanje svojih zadataka i time sa svoje strane doprineli uspehu akcije. Odlučnost, organizacioni talenat i poznavanje mesnih prilika došli su do punog izražaja. Uskoro je, u dotad od strane OF posednutim krajevima, otpočeo normalan i sreden život, te se situacija iz dana u dan sve više smirivala.

U Sv. Lovrencu su, na primer, otpočeli da rade:

predsednik opštine	dana 3. 11.
škola s jednim učiteljem	dana 6. 11.
pošta sa dva činovnika	dana 8. 11.
šumska uprava	dana 9. 11.
mesni seoski rukovodilac	dana 11. 11.
žandarmerija	dana 16. 11.

Na jednom političkom zboru dana 5. 11. u Sv. Lovrencu govorio je rukovodilac sreza Maribor-okolina. Političko obaveštavanje produžili su organi vlasti, dok su jedinice pomagale neprekidnom propagandom na brdskom terenu putem letaka. Na ovaj način je omogućeno da se zaštita područja koja su ponovo došla pod našu vlast preda od strane borbene grupe novopristiglim policijskim snagama, i to u Sv. Lovrencu 15. 11. a u Ribnici 16. 11.

U okvirima celokupne akcije pokazala se nužnost da se sopstvenim snagama sprovede još jedna akcija severno od Drave, na području Kozjaka, kamo je otišla glavnina ranijeg Pohorskog odreda. Ovo je preduzeto od 18. do 24. II.¹⁶ Ova veoma aktivna banditska grupa je pri tom imala osetne gubitke, između ostalog: 28 mrtvih (izbrojano), velik broj ranjenika, 78 zarobljenih, velika količina oružja, pribora i opreme. (O tome poseban izveštaj).

Na istočnom delu Pohorja je jedna pokretna borbena grupa (I bataljon) nizom pojedinačnih akcija otkrila i uništila značajna banditska uporišta. U »poduhvatu Planica« je na dominantnom kraju jugoistočnog Pohorja 2. 11. otkrivena značajna obavestajna tačka bandita. Ovamo su pristizali svi špijunski podaci o železničkim transportima i o drumskom saobraćaju na relaciji sever — jug. Tu su bili prikupljeni svi izveštaji iz Maribora i tamošnjih fabrika naoružanja. Otkriveni i uništeni su: jedan centar OF, jedna privredna komisija i jedna TV¹⁷ stanica. Saslušanja zarobljenika dala su važne polazne tačke za dalje akcije, koje su se mogle iskoristiti već sledećeg dana u »akciji Sv. Martin«. Ceta Lackovog odreda koja je ostala na

¹⁶ Vidi dok. br. 102.

¹⁷ terenske veze

Pohorju bila je otkrivena u svom logoru i prinuđena na borbu. Imala je mnogo mrtvih i ranjenih a izgubila je i 2/3 svo<* naoružanja. Njeni ostaci su pobjegli u svim pravcima. Prema iskazima zarobljenika morala je biti angažovana grupa VDV da bi se ponovo prikupili razbijeni delovi.

Zajedno sa službom bezbednosti sprovedena je »akcija Fram« (9. 11). Fram je u ranu zoru bio opkoljen i pretraženi su svi majuri i zgrade. Tom prilikom su uhapšeni poznati funkcioneri OF, izvedeni pred sud naoružani banditi i zaplenjeni oružje i pisani materijal.

Dana 5. 11. u Slovenskoj Bistrici je, u zajednici sa službom bezbednosti i opštinskom upravom, sprovedena velika racija. Tom prilikom je uspelo da se otkriju mnoga skrovišta OF i da se izvrši novo popisivanje i kontrola stanja stanovništva. Došlo se do dragocenih iskustava.

Pročešljavanje područja Zreča i Oplotnice, koje je jako zaraženo bandama, dovelo je do daljih hapšenja jataka bandi i naoružanih bandita.

Istovremeno je, pod zaštitom vojske, u ovim opštinama izvršeno i prikupljanje vojnih obveznika godišta 1908 — 1027, koji su predati vojnim ustanovama za popunu, a civilna vlast je izvršila oduzimanje poljoprivrednih proizvoda i stoke.

IV. Akcija protiv Tomšičeve brigade

Još dok su se izvodile pomenute akcije preduzela je Tomšičeva brigada ponovni prodor na Pohorje.¹⁸ Ona je noću 18/19. 11. prešla Mislinju i stigla u rejon Turičnika, odakle je preko planinskog grebena preduzela više napada u pravcu severa. Pokušala je da raznim putevima stigne do Ribnice i Sv. Lovrenca. Borbena grupa je iz ovih mesta odmah preduzela izviđanje na širem području. Dana 20. 11. je jedna policijska jedinica kod Lehena došla u dodir s jačim banditskim snagama, a istog dana je kod Sameca, jugozapadno od Hudog Kota, na planinskom grebenu pod dubokim snegom, II bataljon naišao na jednu banditsku grupu. Odbačeni delovi su u dolini Mislinje vodili borbe s patrolama 2. izviđačkog dopunskog eskadrona iz Slovenske Bistrice.

Prodori Tomšičeve brigade u cilju izviđanja svuda su naišli na snažan otpor. Sem toga, brigada sada na Pohorju nije naišla na prihvata koji je očekivala, ni na mogućnost snabdevanja. Zbog toga se brigada kompaktno povukla iz rejona Turičnika i delom snagama krenula preko grebena na uzvišenja

Podrobnije o borbama 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« na Pohorju vidi dok. br. 88, 92 i 142.

južno od Sv. Lovrenca a delom preko Rogle i prikupila se severno od Oplotnice. Napadi na Oplotnicu i Slovensku Bistricu trebalo je da banditima omoguće snabdevanje hranom, koju su na Pohorju uzalud tražili. Noću 25/26. 11. su 2 bataljona s teškim naoružanjem 2 časa napadali Oplotnicu. Jedna mala borbena grupa, koja je tu trebalo da izvrši akciju čišćenja, odbila je ovaj napad s velikim gubicima po bandite. Sledećeg dana je druga borbena grupa I bataljona naišla na glavninu brigade koja se nalazila po brdskim majurima južno od Velikog vrha. Bobrena grupa je uspela da kod Kosa osujeti sve pokušaje opkoljavanja od strane neprijatelja i da ovome artiljerijskom vatrom nanese teške gubitke. Još iste noći se brigada povukla prema zapadu.

Noću 26 27. 11, posle uspešnih akcija na Kozjaku, III bataljon, koji je nastupao od Ribnice, onemogućio je pokret bandi između Rogle (kota 1481) i Mulejeve planine (kota 1534). Na ovoj je visini, posle penjanja pod pljuskom, od kože pokisla trupa bivakovala u 30 sm dubokom snegu, na koji je noću napadalo 20 sm novog. Noć je prošla mirno. Sledećeg dana nisu mogli biti otkriveni nikakvi tragovi neprijatelja. Bobrena grupa je preko radija izdala bataljonu naređenje da pre podne krene u pravcu Resnika, gde su delovi Tomšičeve brigade okružili jednu policijsku jedinicu. Ovamo su banditi stigli, preko Božjeg, sa pravca Kos, Zgornji Višič i Vuk.

Pošto je prethodno izviđačko odeljenje uspelo da vatrenim prepadom nanese neprijatelju — verovatno štabu — velike gubitke, bataljon je, na širokom frontu, napao tu prikupljene snage (I i III bataljon) Tomšičeve brigade. U ogorčenoj borbi, pri gustom magli i vejavici, protivnik je pretrpeo osetne gubitke i, posle neuspešnog pokušaja opkoljavanja, povukao se prema jugozapadu, a uveče se, divljim bekstvom, u neredu povukao, što je potvrđeno tragovima i sledećeg dana produženim izviđanjem.

Delovi su se dana 28. 11, posle prelaska puta Vitanje — Šentflorijan, prikupili kod Lopana, odakle su proterani artiljerijskom vatrom, nakon čega su se povukli u rejon Št. Vid.¹⁹ — Graška Gora. Druga grupa se istog dana uputila južno od Paškog kozjaka, preko doline Pake, dok su ostali delovi pokušali da preko druma Stenica — Nova Cerkev²⁰ — Dobrna umaknu na zapad. Tako je uspelo da se borbena brigada, koju je do sada njeno rukovodstvo uvek čvrsto držalo u ruci, potpuno razbije i da joj se nanese osetni gubici u ljudstvu i materijalu. Tomšičeva brigada je u ovim sukobima s jedinicama borbene

¹⁹ Sada: Šentvid pri Zavodnju.

²⁰ Sada: Strmec pri Vojniku.

grupe na Pohorju od 20. do 27. 11. imala 85 mrtvih (izbrojano). U ovaj broj nisu uračunati gubici u noćnom napadu na Oplotnicu, prilikom artiljerijske vatre kod Lopana (utvrđen je pun pogodak) i artiljerijske vatre kod Sv. Ruperta i Smonkara dana 29. 11, kao i u sukobu sa biciklističkim vodom na izviđanju dana 30. 11. kod Nove Cerkve. Brigada, teško pogodena, pokušala je da se prikupi na Graškoj Gori i da krene u Zgornju Savinjsku dolinu na oporavak.

Dana 30. 11. okončao je II bataljon akciju čišćenja u rejonu Vuzenice te je preko grebena Pohorja stigao u dolinu Mislinje.

V. *Ukupan rezultat*

a) Ukupan uspeh borbene grupe u akcijama od 15. 10 do 30. 11. bio je:

Gubici neprijatelja:

184 mrtva (izbrojano)	Stvarni gubici, naročito broj
263 zarobljena	ranjenih, nisu se mogli ni tačno
130 uhapšenih jataka bandi	utvrditi ni približno oceniti.
4 prebegla	
106 vojnih obveznika koji su predati nadležnim vojnim komandama.	

Plen:

122 puške, 1 poluautomatska puška, 12 puškomitraljeza, 11 automata, 6 pištolja, 2 tromblona, 2 protivtenkovske puške, 1 srednji minobacač, veći broj bajoneta, revolvera, pešadijskog pribora, opreme, municije razne vrste, 1 dvogled, 1 radio-stanica, 11 konja, mnogo pisanog i propagandnog materijala bandita.

Sopstveni gubici:

5 mrtvih
19 ranjenih.

b) Rekvizicija stoke, životnih namirnica i zanatskih proizvoda, koja je sprovedena zajedno s civilnim vlastima, donela je takođe rezultate koji su prevazišli sva očekivanja. Bilo je prikupljeno:

1.671	govedo
654	svinje
1.238	ovaca
5	konja
2	koze
61.500	kg krompira
41.983	kg žita
320	kg brašna

498 kg pasulja
35 kg maka
20 kg semenki od bundeve
721 kg hmelja
300 kg soli
2.980 kg jabuka
10 kg masti
2.250 kg povrća
1.950 kg slame
2.300 kg sena
2.881 l šire od voća
4 bureta šire od voća
17 košnica

VI Zaključak

Na delu Pohorja gde je sprovedeno generalno čišćenje postignut je u političkom, privrednom i vojničkom pogledu potpun uspeh koji je prevazišao sva očekivanja. Pošto je borbena grupa trebalo da izvrši druge važne vojne zadatke, to se akcija u jugozapadnom delu Pohorja, naime, u opštinama Mislinja, Šmartno pri Slovenjem Gradcu i Slovenj Gradec nije mogla više sprovesti. Izgleda da će biti nužno da se ona izvede kasnije.

Vojnički uspeh sastoji se pre svega u tome što je terenska organizacija većim delom uništena ili razbijena i što je jačim banditskim grupama oduzeta baza za snabdevanje a time i mogućnost dužeg boravka na Pohorju.

Ovaj uspeh treba vojnički osigurati stalnom kontrolom celog masiva Pohorja da bi št sprečilo obnavljanje terenske organizacije kao i ostalih pomoćnih organa bandi, te da bi se pružila dovoljna zaštita novouspostavljenim ustanovama vlasti. U tom cilju je potrebno da se dovoljnim policijskim i žandarmerijskim snagama posednu najvažnija uporišta — Sv. Lovrenc, Ribnica, Vuzenica na severnoj strani, te Fram, Šmartno na Pohorju, Oplotnica i Zreče na južnoj strani. Ovo posedaње mora se kasnije proširiti posedaњem uporišta na liniji Vitanje — Mislinja — Slovenj Gradec, kako bi se ova linija stalno držala pod kontrolom i onemogućili nesmetani pokreti bandi. Sprovođenje ovih mera uz odgovarajuću aktivnost zaštitnih snaga osiguraće uspeh akcije čišćenja i garantovati smirivanje na Pohorju.

Dostavljeno kao na konceptu.

Treeck [Trek]

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERIJSKE STANICE CRNA OD U. DECEMBRA 1944. KOMANDIRU ŽANDARMERIJSKOG ODELJENJA PREVALJE O SITUACIJI NA PODRUČJU STANICE U PRVOJ POLOVINI DECEMBRA¹

Zandarmerijska stanica Crna,
srez Velikovec, pokrajina Koruška
Del. br. 1792/44.

Crna, 11. decembar 1944.

Komandiru žandarmerijskog odeljenja

Prevalje

Predmet: Izveštaj o situaciji i delatnosti za prvu polovinu decembra 1944.

Veza: Naređenje Okružne žandarmerije, Pliberk, od 27. 6. 1944. ¹

Prilozi: Nema.

I. Opšta politička situacija

Opšte raspoloženje ovdašnjeg stanovništva nije se mnogo izmenilo od prethodnog meseca. Ono je prilično potišteno i u stavu iščekivanja. Sasvim je pouzdano da Slovenci žele da mi izgubimo rat. Oni se, iz straha od kazne, ne ponašaju huškački, ali se po njihovom držanju i s obzirom na njihov politički stav može zaključiti da će u slučaju unutrašnjih nemira ovdašnje stanovništvo sigurno stati na stranu neprijatelja. Dnago se ne može ni zamisliti, jer ovde nema gotovo nijedne porodice u kojoj se jedan član ne nalazi kod bandita. Svi su iznenađeni otporom nemačkih jedinica na svim frontovima i dive se upornosti Nemaca. U početku se računalo da će se rat brzo završiti, ali sada više nije tako i misli se da će još dugo trajati. Sada se živo govori i o ustaničkom pokretu u Rusiji, odnosno u Ukrajini. Ruski general Timošenko je uspeo da pridobije oko 6 miliona dobrovoljaca, verovatno Ukrajinaca, i da zauzme veliku teritoriju u Rusiji, uglavnom u Ukrajini. U rukama oslobodilačke vojske izgleda da se nalaze glavni grad Ukrajine Kijev i grad Zitimir. Reč je o generalu Timošenku koga je svojevremeno Staljin uklonio zbog toga što je zatajio na Kavkazu. Međutim, preko radija nisu pome-

¹ Oriignal (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 51/1.

nuti ti događaji i o tome se, kako se čuje, uglavnom govori u partijskim krugovima. Koliko to odgovara istini ostaje da se sačeka.

II. Posebna situacija

Delatnost bandi je u poslednje vreme dobila tako ozbiljne razmere da je bilo neophodno jako angažovanje s nemačke strane. Na osnovu poslednjih kretanja bandi, jačine do 1000 ljudi, moralo se računati s tim da će banditi napasti Crnu s više strana i teškim oruđem. Napad koji je izvršen na Crnu i na žandarmerijsku stanicu Crna 6. 12. 1944. u 0,55, časova noću ukazuje na to da je u toku veća operacija bandita.² Banditima je bilo poznato da se glavnina policijskih snaga koje su ovde stacionirane nalazi u akciji i zato su iznenada napali Crnu da bi se uverili koliko su jake snage koje su tu ostale. Međutim, oni to nisu mogli oceniti ni'ti se približiti Crni, jer ih je iz svih uporišta dočekala snažna vatra. Kako se kasnije ispostavilo, napad je izvršila grupa od oko 60 do 70 ljudi. Oni su bili naoružani srednjim minobacačima, puškomitraljezima i automatima i posle napada su izvršili razne pljačke. Na imanjima gde su se kraće zadržali govorili su da su izvršili napad na Crnu.

Iz mnogih iskaza zarobljenika jasno proizilazi da će banditi napasti jakim snagama Crnu još pre Božića. Napadu treba da prethodi jako bombardovanje. Aerodrom je u Rečici ob Paki,³ Štajerska, i tek je sada završen. Dug je 1 km a širok 500 m.

Na osnovu tih mnogih pojavljivanja bandi i napada na Crnu, s višeg mesta je naređena velika akcija. Akcija je počela 2. 12. 1944. iz Celja, Štajerska, i izvodio ju je puk »Trek« (Treeck). Pukovnik Trek je nosilac Gvozdenog krsta i taj puk po njemu je dobio ime. Od 2. 12. 44. puk vodi borbe s jakim grupama bandi. To su Šercerova i Tomšičeva brigada. Prema iskazima povratnika i 9 zarobljenika, banditi su ovog puta pretrpeli teške gubitke. Primećeno je mnogo mrtvih i naročito mnogo ranjenih.

U akciji sada učestvuje i: 2. bat. 19. SS pol. puka i SS pol. puk »Tot« iz Kranja, kao i policijska četa koja je ovde

¹ Po naređenju Štaba 4. operativne zone Slovenije 3. bataljon 3. brigade Narodne odbrane je izvršio demonstrativan napad na Crnu da bi se privukle neprijateljeve snage koje su iz ovog uporišta bile angažovane na području Kramarice u vezi sa akcijom neprijatelja protiv slobodne teritorije u Zgornjoj Savinjskoj dolini (vidi dok. br. 99; depešu Štaba 4. operativne zone Slovenije od 8. decembra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Slovenije, AIZDG, k. 46/1).

² Podatak nije tačan. Aerodrom se nalazio u Rečici ob Savinji.

stacionirana. Četa je u ovoj akciji postigla naročito dobar uspeh i zaplenila veliku količinu oružja i municije, između ostalog i 1 mitraljez. Takođe su zarobili dosta bandita, a teški gubici koje su pretrpeli banditi pripisuju se njima. Do sada su se vratila 2 povratnika, oba iz Št. Danijela pri Prevaljah.⁴ Naši do sada nisu imali gubitaka.

Zbog jake kiše, koja je stalno padala, i provale oblaka izlio se delimično potok Mežica i poplava je nanela prilično štete saobraćajnim objektima. Svi drveni i betonski mostovi od Črne do Mežice su zbog nadošle vode potpuno preplavljeni i odneti. Zato je sada potpuno prekinut saobraćaj kolima i automobilima. Nadošli potok Mežica je odneo i telefonske i električne stubove, čime je pričinjena prilična šteta. Sada se zbog prekida ne može koristiti ni državni telefon. Telefon ovdašnje stanice treba hitno popraviti jer se gotovo nikad ne može koristiti. Zato se sada često mora koristiti telefon rudnika, zbog čega rudnik ima teškoća, jer je taj telefon preopterećen. Stanica je sve preduzela da se konačno aparat popravi ili zameni.

Naročitih događaja nije bilo.

Komandir žand. stanice:
Unger
majster žandarmerije

BR. 144

IZVOD IZ RATNOG DNEVNIKA 3. CETE 517. LANDESSICEN-BATALJONA OD 25. OKTOBRA DO 15. DECEMBRA 1944. GODINE¹

2

25. 10. 44. U 18,20 časova dve eksplozije na 624,2. km pruge, u 19,15 časova na 618,5. km dve eksplozije.
27. 10. 44. U 19,40 časova naišla rerna⁵ na minu na 624,7. km pruge i pri tom uništena. Ranjene 3 osobe

⁴ Sada: Spodnja Jamnica.

¹ Prepis originala (pisan na mašini, na nemačkom jeziku) u AIZDG, nemački fond, k. 214/1. Prepis je izvršen u Komandi čete u Žirovnici 7. marta 1945. godine.

² Dnevnik se objavljuje u nastavcima počev od 15. knjige, tom VI. > dresina

(borac Pfafenmajer iz 3. četa 517. bataljona,, vozač reme, šef stanice Žirovnica Bruger). U 20,05 časova, na udaljenosti 90 m od 624,7. km, razorena pruga minom s tempirnim upaljačem.

28. 10. 44. U 12,00 časova podoficir Plank uklonio mine s pruge na 624,7. km.
29. 10. 44. U smeštajnoj zgradi izgrađena štenara za četne stražarske pse i ista takva u zgradi u Mostama.
1. 11. 44. Proizvedeni: Esvajn za vodnika, Kranen za podoficira, Esers i Dering za st. desetare i 8 vojnika za desetare, zatim 2 vojnika za više strelce. — U 6,10 časova dve eksplozije na 623,4. km pruge.⁴
2. 11. 44. Otišao 1 vojnik.
3. 11. 44. Četa sada poseduje 3 radio-aparata. Povećan skladišni prostor za krompir. Na uporištu mosta kod Vrbe završeni grubi radovi na stambenom i borbenom bunkeru.
5. 11. 44. Uhapšen 1 vojnik na 624,4. km (zbog nedozvoljenog udaljavanja); otpremljen u jedinicu u Celovec.
6. 11. 44. U 7,00 časova 2 eksplozije na 623,4. km pruge⁵ — 60 m odatle uklonjeno eksplozivno punjenje (podoficir Frajdal).
8. 11. 44. U 19,45 časova razorena pruga na 623,3. km.^{fi}
11. 11.44. Popravljanje unutrašnjih uređaja u zgradi (postavljanje soški za puške i držača za opasače). — Na tavanu uređen mitraljeski vatreni položaj. U uporištu Moste završen zemljani bunker na južnom izlazu iz tunela. — Uporište most kod Vrbe: završeni grubi radovi na kućici stražara pruge. Stigao st. vodnik Dirnberger. U 11,40 časova otvorena je vatra iz aviona u niskom letu na vojni transport koji se kretao u pravcu Jesenica. Ranjeni su 1 vojnik iz transporta, mašinovođa i ložać. Oštećena je lokomotiva i uništen je telefon. U 17,30 časo-

⁴, ⁵ i * Miniranja je, kod sela Moste, izvršila grupa minera 1. bataljona Kokršskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

va razorena pruga na 623,9. km.⁷ — Desetar Kaltenbah odkrio još 2 eksplozivna punjenja, pa ih je uklonila posada oklopnog voza Jenice.

12. 11. 44. Uporište Moste postavilo kod železničkog tunela 9 minskih polja sa 112 mina. U 5,40 časova, na 623,4. km ostala na pruži rema zbog nedostatka benzina. Naišao teretni voz i iskočio iz šina. — Patrola 3. čete 517. bataljona preuzela obezbeđenje.
15. 11. 44. Došla 2 vojnika.
18. 11. 44. U 7,00 časova 2 eksplozije na 624. km pruge. U 20,10 časova eksplozija na 622,9. km pruge.
20. 11. 44. Otišla 2 vojnika.
21. 11. 44. St. desetar Zajdlhuber Rudolf primio Orden gvozdenog krsta II reda. Ceti dodeljen 1 protivtenkovski top (f) i 1 automat. Podignuta nadstrešnica za protivtenkovski top. — Uporište Moste: Završena izgradnja južnog bunkera. Izgrađeno stražarsko mesto.
24. 11. 44. Na 624. km pruge podoficir Gajsinger i vojnik Hiler (ii 19,50 časova) uklonili 2 teška eksplozivna punjenja ispod mosta, između nosača.
26. 11. 44. U tunelu Moste pronađeno 10 raznih neprijateljskih letaka — verovatno su bačeni iz putničkog voza.
29. 11. 44. U 10,20 časova na 624. km bačen u vazduh most sa 2 jaka eksplozivna punjenja. Potpuno uništeno 6 teških železničkih nosača.⁸
30. 11. 44. Došla 4 vojnika.
1. 12. 44. Proizvedeni: za podoficira Rajnbart, za štabne razvodnike: Su, Mader, Krauze, Kirsten, Rend-

⁷ Miniranje je, kod sela Potoki, izvršila patrola od 6 ljudi iz 1. bataljona Kokršskog NOP odreda (vidi dok. br. 88).

⁸ Miniranje je, između Žirovnice i Javornika, izvršilo minersko odeljenje Kokršskog NOP odreda (vidi izveštaj Štaba 4. operativne zone Slovenije od 18. decembra 1944. u AIZDG, k. 25/1).

ler. U 17,20 časova eksplozija na 624,45. km pruge. Jedan zaštitni vagon protivavionskog voza iz Jesenica naišao na minu, iskočio iz šina i uništen. Lokomotiva iskočila iz šina jednom osovinom. — Uporište most kod Vrbe: u borbenom bunkeru uvedeno osvetljenje.

3. 12. 44. U 21,20 časova na 619,3. km pruge došlo do unakrsne vatre između patrole podoficira Kranina i 3 bandita. Naši nisu imali gubitaka. — U 20,30 časova naišao kleper reme na minu kod uporišta Moste. Iskidana leva šina, a kleper uništen.⁹ U zgradi održan drugarski čas.
4. 12. 44. Četi odobren drugi stepen dnevnog obroka hrane.
6. 12. 44. U 20,20 časova eksplozija na 623,3. km. — Potporučnik Trips prekomandovan u 139. brd. lov. bataljon u Celovcu. Uporištem Moste komanduje vodnik Paulsen.
7. 12. 44. U 18,55 časova razorena pruga na 628,8. km. Podoficir Frajdal uklonio još 2 eksplozivna punjenja sa detonatorima u blizini.
8. 12. 44. U 18,12 časova na 622,7. km uništen eksplozivom ulazni signal.
11. 12. 44. U 10,40 časova na 623,8. km pruge teretni voz naišao na minu koja eksplodira na pritisak.
12. 12. 44. U 15,00 časova na 618,2. km podoficir Kraner uklonio 2 eksplozivna punjenja. Štapin je već goreo. Punjenje je bilo teško 2,5 kg. — U 8,05 časova eksplozija na 623,8. km pruge Jesenice — Žirovnica.
14. 12. 44. Otišao st. vodnik Dirnberger Karl.
15. 12. 44. U 18.10 časova eksplozija na 623,8. km pruge. U 18,00 časova na 622,7. km pruge odnesen telefon iz kućice čuvara pruge u Žirovnici. — Ubrzo zatim patrola 3. čete 517. bataljona (komandir patrole st. desetar Gelaš) uhvatila je begunca Antona Oberladštetera (bivšeg st. de-

• Miniranje je izvršila minerska grupa 1. bataljona- Kokrškog NOP odreda (vidi dok. br. 101).

setara 2. čete 927. landesšicen-bataljona), koji je 4. 9. 44. prebegao banditima. Gestapo iz Jesenica odveo ga je na saslušanje a zatim će ga predati vojnoj komandi. — U 17,55 časova eksplozija sa 2 eksplozivna punjenja na 618,8. km pruge. — Izgrađeno nekoliko skladišta municije na uporištu Žirovnica. Na severnoj strani uporišta Moste postavljene žičane prepreke.

Nastavak dnevnika biće objavljen u 18. knjizi VI toma.